

לקוטי תורה • פרשת במדבר • מאמר 5

להבין ביאור הדברים הנ"ל בענין במדבר סיני באהל מועד כו'

להבין את הביאור בעניינים שלמעלה בעניין "במדבר סיני"

מדבר סיני ואהל מועד הם שני שלבים במלכות דאצילות: מדבר סיני הוא עלייתה
בצימאון כמין נוקבין, לאחר שירדה לעולמות התחתונים כדי לברר את הניצוצות,
ובעלייה זו היא מצמצמת את עצמה לנקודה אחת; אהל מועד הוא ההמשכה המגיבה
של מין דוכרין, ביחוד ז"א ונוקבא. אצל האדם, התפילה היא עליית הברור,
והתורה והמצוות ממשיכות את השפע למטה.

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרב, רבי לוי יצחק

LikuteiTorah.com

הפרשה החסידית

/likuteitorah.com/he/likutei-torah/bamidbar/5

הנקודה

מדבר סיני ואוהל מועד הם שני שלבים במלכות דאצילות: מדבר סיני הוא עלייתה בצימאון כמיין נוקבין, לאחר שירדה לעולמות התחתונים כדי לברר את הניצוצות, ובעלייה זו היא מצמצמת את עצמה לנקודה אחת; אוהל מועד הוא ההמשכה המגיבה של מיין דוכרין, ביחוד ז"א ונוקבא. אצל האדם, התפילה היא עליית הברור, והתורה והמצוות ממשיכות את השפע למטה.

כל קטע: לשון המאמר, אחר כך התרגום, ואחר כך ביאור קצר תחת קו זהב. המספרים הקטנים בלשון המאמר מפנים להערות שבסוף.

המאמר בקצרה

ביאור זה מסביר את המאמר הקודם על "במדבר סיני, באוהל מועד". בלילה יורדת מלכות, עם תשע הספירות שלה, לבריאה, יצירה ועשיה, כדי לברר את ניצוצות הקדושה שהתערבו בקליפת נוגה, ואילו הכתר שלה נשאר למעלה. גם תפילת האדם פועלת כך: האהבה שנולדת מהתכונות חושפת את הרע החבוי בנפש הבהמית, והמחשבות הזרות שעולות בתפילה הן הרע שמתנגד להפרדה. כשהיא מלוכשת בעולמות התחתונים, מלכות היא "מדבר" — "דיבור" בתוספת מ"ם פתוחה — ופתוחה לכוחות החיצוניים; בזמן המקדש היא נשארה מאוחדת למעלה, והניצוצות התבררו מעצמם מכוח הגילוי, בלי מלחמה. עלייתה היא חומו של המדבר: צימאון ואהבה בעוצמה כזאת, עד שהיא נעשית נקודה אחת תחת היסוד. הים וההרים שבמדרש, שנסו, מסמלים ישות נפרדת וגאוה; המדבר השומם שקיבל את פניו מסמל ביטול. אוהל מועד הוא היחוד שמשיב לה, ונמשך כאמצעות משה אל המצוות, ואילו אהבת אהרן מעוררת את עלייתה. לבסוף, "לגולגלותם" מגיע לכתר ולמדבר עליון, מקור נתינת התורה.

מבנה

1	שני שלבים במלכות; ירידתה בלילה	2-11
מדבר סיני הוא עליית מלכות כמיין נוקבין, ואוהל מועד הוא מיין דוכרין שנמשכים אליה; בתפילה אלו החלקים שלפני אהבת עולם ושלאחריה. בלילה יורדות תשע מהספירות שלה כדי לברר את הניצוצות שבקליפת נוגה, ואילו הכתר שלה נשאר למעלה, כפי שמראה הגהה המביאה ראיות מן המקורות.		
2	הבירור בנפש וכתפילה	7-31
הנפש הבהמית היא תערובת של טוב ורע, והרע חבוי גם באדם שומר מצוות. התפילה עם התכונות חושפת את הרע כדי שאפשר יהיה לדחותו; מחשבות זרות עולות מפני שהרע נאחז בטוב בזמן הבירור, ואדם אינו צריך להתייחס מתפילתו אלא לדחות אותן.		
3	מדבר וידבר: מלחמה ומנוחה	11-81
כשהיא מלוכשת בעולמות התחתונים, מלכות היא מדבר, הפתוח לכוחות החיצוניים; בזמן המקדש היא הייתה "ידבר", שלטון. אז התבררו הניצוצות מעצמם מכוח הגילוי, כפי שגורות מתמזגים באבוקה וכפי שאויבים נכנעים לפני מלך גדול; כעת הבירור נעשה במלחמה, בדומה לעבודת המשכן במדבר.		
4	חומו של המדבר	15-121
חומו של המדבר הוא הצימאון והאהבה של מלכות, שבהם היא עושה את עצמה נקודה אחת תחת היסוד, הכתר שלה. גם הנשמה, שהיא ניצוץ של מלכות, עושה כך בתפילה, ותיקון חצות ולימוד התורה לאחר חצות הלילה פותחים את העלייה הזאת.		

קטע 1 • 11-2

שני שלבים במלכות; ירידתה בלילה

1 להבין ביאור הדברים¹ הנ"ל בענין במדבר סיני באהל מועד² כו'. הנה מדבר סיני ואהל מועד הוא הכל בחיי מלכות דאצילות רק

כדי להבין את ביאור הדברים שנזכרו לעיל בענין "במדבר סיני באוהל מועד" וכו': המדבר סיני ואוהל מועד הם שניהם בחינת מלכות דאצילות; אלא

מאמר זה מבאר את המאמר הקודם על הפסוק הפותח את ספר במדבר: "הוי דיבר אל משה במדבר סיני באוהל מועד". הוא פותח בקביעה ששני המקומות המוזכרים בפסוק מייצגים, בפנימיות, בחינה אחת: מלכות דאצילות, מידת המלכות האלוקית שבעולם העליון ביותר.

כי מדבר סיני הוא ענין העלאת מ"ן [מיינן נוקבין] דמלי שעולה ממטה למעלה בבחי' מ"ן [מיינן נוקבין] ואהל מועד הוא ענין המשכת מ"ד [מיינן דוכרין] שנמשך מז"א להמתיק המ"ן [המיינן נוקבין] דגבורות דנוק' [דנוקבא] כו'.

שהמדבר סיני עניינו העלאת מ"ן של מלכות, העולה ממטה למעלה בבחינת מ"ן; ואוהל מועד עניינו המשכת מ"ד, הנמשכת מז"א כדי להמתיק את המ"ן של הגבורות שבנוקבא וכו'.

שני המקומות נבדלים בכיוון התנועה. המדבר סיני הוא עליית המלכות למעלה כמ"ן, "מים נוקבין" — מונח קבלי להתעוררות שהמקבל מעורר מלמטה. אוהל מועד הוא המענה מלמעלה: מ"ד, "מים דכורין", שז"א ממשיך למטה כדי להמתיק את הגבורות הכלולות בעלייה זו.

2 וזהו ענין התפלה עד אהבת עולם שנק' מדבר סיני ומאהבת עולם ואילך הוא ההמשכה ונק' אהל מועד וכמשי"ת [וכמו שיתבאר] אי"ה [אם ירצה השם].

וזהו ענין התפילה: עד [ברכת] אהבת עולם היא נקראת מדבר סיני, ומאהבת עולם ואילך נמשכת ההמשכה, והיא נקראת אוהל מועד, כפי שיתבאר בעזרת ה'.

הדגם מיושם בתפילת שחרית. עד ברכת אהבת עולם, שלפני קריאת שמע, התפילה היא העלייה הנקראת מדבר סיני; מאהבת עולם ואילך באה ההמשכה הנקראת אוהל מועד — ענין שהמאמר חוזר אליו בהמשך.

והענין דהנה ידוע דבלילה יורדת המלי' בבי"ע ליתן טרף לביתה³ כו' דהיינו לברר בירורי נוגה

והענין הוא, כידוע, שבלילה יורדת המלכות לבי"ע, כדי "לתת טרף לביתה" וכו', כלומר, לברר את בירורי הנוגה.

הרקע הוא לימוד קבלי ידוע: בלילה יורדת המלכות לשלושת העולמות התחתונים — בריאה, יצירה ועשיה — ועליה נאמר הפסוק על האישה הקמה בעוד לילה "לתת טרף לביתה". שם היא מבררת את מה שצריך להתברר מתוך הנוגה, ה"קליפה המאירה": תחום ההסתר היחיד שבו הטוב והרע מעורבים, ולכן אפשר להפריד ביניהם.

דבי"ע שנפלו בהם מרפ"ח ניצוצים⁴ וכל תשעה ספירות שלה יורדים בבי"ע לברר בירורים רק הכתר שלה נשאר למעלה באצילות וכמ"ש לעולם ה' דברך נצב בשמים

של בריאה, יצירה ועשיה, שאליהן נפלו [חלק מ]רפ"ח הניצוצות. וכל תשע הספירות שלה יורדות לבריאה, יצירה ועשיה כדי לברר בירורים; רק הכתר שלה נשאר למעלה, באצילות, כמו שכתוב: "לעולם ה', דברך ניצב בשמים".

מה שהיא מבררת הם ניצוצות מתוך רפ"ח ניצוצות הקדושה שנפלו בשבירת הכלים. תשע מתוך עשר הספירות שלה יורדות לצורך העבודה הזאת, ואילו הכתר שלה, הנקודה העליונה שבה, נשאר באצילות. בפסוק, "דברך" הוא המלכות, מידת הדיבור האלוהי, העומדת לעולם "בשמים".

(כ"כ [כל כך] בפע"ח [בפרי עץ חיים] שער י"ז⁵ פ"ב [פרק ב'] ד"ה והנה מצאתי כתוב אצלי כו' ובשערי ציון ובמ"ח. והרמ"ז [והרב משה זכות] פ' יתרו דס"ז תפסו בפשיטות כמשי"ש [כמה שכתוב שם] תחלה בפע"ח [בפרי עץ חיים] ובשער א' פ"ז [פרק ז'] שהכתר שלה יורד להיכל ק"ק [קדש הקדשים] העליון דבריאה והט"ס [והט"ס ספירות] נכללים בלאה כו'.

(כך כתוב בפרי עץ חיים, שער 17, פרק 2, בקטע הפותח "והנה מצאתי כתוב אצלי" וכו', וכן בשערי ציון ובמשנת חסידים. והרמ"ז, בפרשת יתרו, דף 67, קיבל כפשוטו את הכתוב שם תחילה בפרי עץ חיים ובשער 1, פרק 7: שהכתר שלה יורד להיכל העליון של קודש הקודשים דבריאה, ותשע הספירות נכללות בלאה וכו').

הערת סוגריים ארוכה שוקלת את המקורות. פרי עץ חיים, שערי ציון ומשנת חסידים מביאים את הדעה הזאת; לעומת זאת, הרמ"ז אימץ את התמונה ההפוכה, המופיעה אף היא בפרי עץ חיים: הכתר שלה יורד להיכל הגבוה ביותר שבבריאה, ואילו תשע הספירות שלה נכללות בלאה, בחינה נשית נוספת באצילות.

אך ממ"ש במק"מ [במקדש מלך] פ' אמור דף צ' ע"א מלשון הרח"ו [הרבי חיים ויטאל] בפ"י משי"ש [מה שכתוב שם] בזהר בשעתא דכנסת"י [דכנסת ישראל] אתערת כי אז מתעלים ט' נקודות שבבריאה משמע כמשי"כ [כמה שכתוב], וכ"כ [וכן כתב] עוד בפ' אמור דקיי"ג ע"ב בשם הרח"ו [הרבי חיים ויטאל],

אולם ממה שכתוב במקדש מלך, פרשת אמור, דף 90א, בלשונו של רבי חיים ויטאל, בפירוש דברי הזוהר שם: "בשעתא דכנסת ישראל אתערת" — שבאותה שעה מתעלות תשע הנקודות שבבריאה — משמע כדבריי. וכך כתב עוד בפרשת אמור, דף 113ב, בשם רבי חיים ויטאל;

בניגוד לקריאה ההיא, מקדש מלך, פירוש על הזוהר, מביא בשם רבי חיים ויטאל את פירוש דברי הזוהר: "בשעה שכנסת ישראל מתעוררת", מתעלות באותה שעה תשע הנקודות שבבריאה. אם תשע נקודות נמצאות למטה ועולות, הרי שתשע ירדו לשם, כפי שכתוב כאן; מקדש מלך חוזר על כך במקום נוסף בפרשת אמור, בשם רבי חיים ויטאל.

וגם בלקוטי הש"ס [הששה סדרים] להאריז"ל [להארי"י זכרוננו לברכה] דט"ז ע"ד ד"ה דע משארז"ל [מה שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] לכי ומעטי⁶ א"ע [את עצמו]. כי [כתב] אבל הכתר אינו זו ממקומו כו' ע"ש ונרשם שם מהרב ז"ל [זכרוננו לברכה / זכרונם לברכה] כנראה שהוא מהאריז"ל [מהארי"י זכרוננו לברכה] עצמו.

וכן בלקוטי הש"ס של האריז"ל, דף 16ד, בקטע הפותח "דע, ממה שאמרו רבותינו ז"ל: 'לכי ומעטי את עצמך', כתב: 'אבל הכתר אינו זו ממקומו' וכו'; עיין שם. ומסומן שם 'מהרב ז"ל', ונראה שהדברים הם מהאריז"ל עצמו.

חיזוק שלישי מובא בלקוטי הש"ס, בדיון בסיפור התלמודי שבו נאמר ללבנה "לכי ומעטי את עצמך": שם נאמר בפירוש, "אבל הכתר אינו זו ממקומו". מכיוון שהקטע מצוין כ"מהרב", מסיקה ההערה שהדברים הם של האריז"ל עצמו.

ומה שיש להבין ד' הפע"ח [הפרי עץ חיים] הנ"ל איך יתיישב עם מ"ש בע"ח [בעץ חיים] שער מיעוט הירח⁷ פ"ב [פרק ב'] ושם"ח פ"ג [פרק ג'] מענין התלבשות ט"ס [ט' ספירות] שלה⁸ כו' אין כאן מקומו.

ואשר למה שצריך להבין — כיצד מתיישבים דברי פרי עץ חיים הנזכרים לעיל עם מה שכתוב בעץ חיים, שער מיעוט הירח, פרק 2, ובשער 48, פרק 3, בענין התלבשות תשע הספירות שלה וכו' — אין כאן מקומו.

קושי אחד נותר ללא פתרון. לפי התיאור בעץ חיים על מיעוט הירח, תשע הספירות העליונות שלה עולות ונכללות בזעיר אנפין, והיא נשארת נקודה אחת; ואילו בפרק העוסק בקליפות מתוארות תשע ספירות המתלבשות בצד האחר. השאלה כיצד הדברים מתיישבים עם תיאור ירידת תשע הספירות בפרי עץ חיים נדחית כאן.

ועיין בהרמ"ז [בהרב משה זכות] ר"פ צו ומ"ש בענין לכי ומעטי כו'. והנה לפמ"ש [לפי מה שכתוב] בזהר הרקיע בפ' פקודי דף רל"ד ג"כ הכתר שלה אינו מכלל ט"ס [ט' ספירות] הנ"ל כי הוא הנקודה השרשית שלה).

ועיין ברמ"ז, ריש פרשת צו, ובמה שכתב בענין "לכי ומעטי" וכו'. והנה, לפי מה שכתוב בזהר הרקיע, פרשת פקודי, דף 234, גם הכתר שלה אינו בכלל תשע הספירות הנזכרות לעיל, כי הוא הנקודה השורשית שלה.

מקורות נוספים לעיון הם הרמ"ז בתחילת פרשת צו והדיונים ב"לכי ומעטי". גם זוהר הרקיע מתייחס לכתר שלה כאל דבר נפרד מתשע הספירות, משום שהוא נקודת השורש שלה — המקור לכל שאר בחינותיה.

וענין הבריורים הוא לברר את הניצוצי קדושה דהיינו להוציא האוכל מן הפסולת שהניצוצי קדושה נפלו בבי"ע בק"נ [בקליפת נוגה] ונתערבו בפסולת המרוכה על האוכל שהוא בחי' התערובות הטוב עם הרע בתכלית כתערובות הכסף בסיגים.

ענין הבריורים הוא לברר את ניצוצות הקדושה, כלומר, להוציא את האוכל מן הפסולת. ניצוצות הקדושה נפלו לעולמות בריאה, יצירה ועשיה, אל קליפת נוגה, והתערבו בפסולת המרוכה על האוכל. זו בחינת תערובת הטוב והרע בתכלית, כמו תערובת הכסף בסיגים.

הבירור מתואר במונחים של הפרדת אוכל מפסולת, כשהפסולת מרוכה על האוכל: הניצוצות מעורבים בתוך מסה של רע הגדולה מהם, כפי שעפרת כסף מעורבת בסיגים. העבודה היא להוציא את הטוב מן התערובת הזאת.

לכן הבירור הוא להפריד הטוב מן הרע לכלתי יהיו מעורבים ואז הרע מתפרד ונופל למטה.⁹

לכן הבירור הוא להפריד את הטוב מן הרע, כדי שלא יהיו מעורבים; ואז הרע נפרד ונופל למטה.

הבירור הוא הפרדה. כשהטוב והרע אינם מעורבים עוד, הרע נופל למטה מעצמו.

קטע 2 • 31-7

הבירור כנפש ובתפילה

3 והנצוצי קדושה שהם הטוב שהוברר מתעלה למעלה בבחי' מ"נ [מ"יין נוקבין] להכלל באצ"י. ונוכל להבין עדי"מ ענין התערובות טו"ר [טוב ורע] וענין ההפרדה והבירור בעבודת ה' כנפש האדם. שמצד הנפש הבהמית הרי הוא מעורב טוב ורע יחדיו.

וניצוצות הקדושה, שהם הטוב שהתברר, עולים למעלה בבחינת מים נוקבין, כדי להיכלל באצילות. ונוכל להבין בדרך משל את ענין התערובות של טוב ורע, ואת ענין ההפרדה והבירור בעבודת ה' שכנפש האדם. מצד נפש הבהמית, האדם מעורב מטוב ומרע יחד.

הטוב שהתברר — ניצוצות הקדושה — עולה כמים נוקבין ונכלל באצילות. כדי להמחיש את התהליך, אדמו"ר הזקן פונה להקבלה בעבודת ה' של האדם: נפש הבהמית, הכוח שמניע את הגוף ואת רצונותיו, היא עצמה תערובת של טוב ורע.

4 והגם שהוא עושה מצות ואינו עושה עבירות מ"מ כהעלם יש בו הרע שהרי יוכל להתאוות תאוה

ואף על פי שהוא מקיים מצוות ואינו עובר עבירות, הרע עדיין נמצא בו כהעלם, שהרי הוא יכול להתאוות לתאוה;

גם מי שמקפיד על קיום המצוות ונמנע מחטא עדיין נושא בתוכו את הרע, כשהוא כהעלם. הראיה היא שהוא עדיין מסוגל להתאוות: כוח התשוקה לא הסתלק ממנו.

ועוד זאת שיוכל למצוא בנפשו איך התורה ומצות שמקיים אינם זכים ומיוחדים בתכלית לקיים רצון הבורא ית' לבד בלי שום פניה אחרת כי מתערב בזה איזו פניה וכוונה אחרת בפנימיותו.

ועוד זאת: הוא יכול למצוא בנפשו שהתורה והמצוות שהוא מקיים אינן זכות ומיוחדות בתכלית לקיום רצון הבורא ית' בלבד, ללא כל מניע אחר; שכן מעורבים בהן מניע וכוונה אחרים, בעומק פנימיותו.

סימן עדין יותר: בהתבוננות כנה הוא יכול למצוא שלימוד התורה וקיום המצוות שלו אינם נעשים אך ורק לשם קיום רצון הבורא. מעורב בהם מניע אחר, בעומק פנימיותו.

נמצא יש ת ערובות טו"ר [טוב ורע] אפילו בקיום התורה ומצות שהם בחי' לבושים דתורה ומצות שהוא מקיים.

נמצא שיש תערובת של טוב ורע אפילו בקיום התורה והמצוות, שהן בחינת לבושי התורה והמצוות שהוא מקיים.

התערובת מגיעה אפוא עד לעצם קיום המצוות שלו. התורה והמצוות הן ה"לבושים" של הנפש, האמצעים שבאמצעותם היא פועלת ומביעה את עצמה, וגם בהם יש תערובת.

5 ואצ"ל [ואין צריך לומר] בפנימית המדות דנה"ב [דנפש הבהמית] שלא נתהפכו עדיין מטבעם ותולדתם והרי

בטבעם הם מעורבים טו"ר [טוב ורע] לפי שנלקחה מקליפת נוגה המעורבת טו"ר [טוב ורע] כנודע.

ומובן שאין צורך לומר שכך הוא בפנימיות המדות של נפש הבהמית, שעדיין לא השתנו מטבען ומאופיין המולד; שהרי מטבען הן תערובת של טוב ורע, משום שנפש הבהמית נלקחה מקליפת נוגה, שהיא תערובת של טוב ורע, כידוע.

אם אפילו הלבושים מעורבים, על אחת כמה וכמה שהליבה הפנימית של רגשות הנפש הבהמית מעורבת, כל עוד לא השתנתה. היא מעורבת מטבעה, מפני שמקורה של הנפש הבהמית בקליפת נוגה, שבה הטוב והרע מעורבים.

וכשמתפלל בכוונה הנה ע"י שלהבת האהבה של הנפש אלקית הבאה מהתבוננות בגדולת ה' אזי מתברר הטוב מן הרע.

וכאשר האדם מתפלל בכוונה, הרי שלהבת האהבה של הנפש האלקית, הנובעת מהתבוננות בגדולת ה', מבררת את הטוב מן הרע.

התפילה בכוונה היא המקום שבו מתרחש הבירור. ההתבוננות בגדולת ה' מציתה שלהבת אהבה בנפש האלקית, והשלהבת הזאת מפרידה את הטוב מן הרע.

דהיינו שאז ימצא ויראה איך שהוא רחוק מה' כי מעשיו אינם זכים ומיוחדים להש"י [להשם יתברך] כדבעי.

כלומר, אז ימצא ויראה עד כמה הוא רחוק מה', שכן מעשיו אינם זכים ומיוחדים לה', יתברך, כפי שראוי.

ההשפעה הראשונה היא הכרה עצמית. לאור ההתבוננות הוא רואה עד כמה הוא רחוק מה', משום שמעשיו אינם מוקדשים אליו באופן טהור.

כי מחמת שיבין היטב ויתאמת אצלו בראי' [בראייה] חושיות ע"י ההתבוננות וההעמקה בגדולת ה' איך שאפס זולתו ממש אז יבוש ויכלם ממעשיו

משום שכאשר יבין היטב, והדבר יתאמת אצלו בראייה חושית, באמצעות ההתבוננות וההעמקה בגדולת ה', שאין ממש שום דבר מלבדו, יתבייש ויכלם ממעשיו,

ההתבוננות הופכת את העובדה שאין באמת שום דבר מלבד ה' לממשית עבורו, כאילו ראה אותה בעיניו. לנוכח זאת הוא מתבייש במעשיו.

שהוא מבחוץ עדיין בבחי' יש ודבר ולגרמייהו עבדין כו' וישית עצות בנפשו לדחות הרע כו'.

שהרי כלפי חוץ הוא עדיין בבחינת יש ודבר, ו"לעצמם הם פועלים" וכו'; והוא ישית עצות בנפשו כדי לדחות את הרע וכו'.

הוא רואה שכלפי חוץ הוא עדיין "יש" העומד בפני עצמו, ושמעשיו נעשים, בלשון הארמית, "לעצמם הם פועלים". לאחר מכן הוא "ישית עצות בנפשו", כלשון הפסוק, כדי לדחות את הרע.

נמצא ע"י התפלה נתגלה הרע מה שהיה תחלה מעורב בטוב ולא היה ידוע כלל שהוא רע שהיה נדמה לו שדרכו זכה וישרה עכשיו ע"י הבירור נתגלה הרע.¹⁰

נמצא, שעל ידי התפילה מתגלה הרע שהיה בתחילה מעורב בטוב, ולא היה ידוע כלל שהוא רע, שכן נדמה לו שדרכו טהורה וישרה; כעת, באמצעות הבירור, הרע מתגלה.

התפילה מביאה אפוא את הרע הנסתר לאור. מה שנראה לו כדרך טהורה וישרה נחשף כעת כפי שהוא.

6 ועי' יופרד מן הטוב וישאר הטוב לבדו בלי תערובות רע. וכמו שהוא הבירור בנפשות האדם שהנפש אלקית מבררת את הנפש הבהמית בשעת התפלה.

וכך יופרד הרע מן הטוב, והטוב יישאר לבדו, ללא תערובת של רע. וכך גם בתהליך הבירור שבנפש האדם: הנפש האלקית מבררת את הנפש הבהמית בשעת התפילה,

לאחר שהרע מתגלה, אפשר להפריד אותו ולהשאיר את הטוב לבדו. זהו הדפוס בנפש האדם: בשעת התפילה, הנפש האלקית מבררת את הנפש הבהמית.

כך יובן עדיין למעלה ענין ירידת המלי' דאצי' לברר קליפת נוגה דבי"ע. דהנה הרפ"ח ניצוצי קדושה שנפלו בשבירת הכלים הם מעורבים בנוגה וכמשל תערובות הטו"ר [הטוב ורע] בנפש הבהמית שבאדם.

וכך יובן גם למעלה ענין ירידתה של מלכות דאצילות כדי לברר את קליפת נוגה שבמלכות בריאה, יצירה ועשיה. שהרי רפ"ח ניצוצות הקדושה שנפלו בשבירת הכלים מעורבים בנוגה, בדומה לתערובת הטוב והרע שבנפש הבהמית שבאדם.

אותו דפוס מתקיים גם למעלה: מלכות דאצילות יורדת אל העולמות התחתונים כדי לברר את קליפת נוגה. רפ"ח הניצוצות שנפלו בשבירת הכלים — השבירה הקדומה שפזרה את הקדושה בעולמות התחתונים — מעורבים בנוגה, כפי שהטוב והרע מעורבים בנפש הבהמית.

7 ולזאת ע"י ירידת המלי' בבי"ע לברר מבררת ומפרדת הטוב מהרע ואז הרע נפרד ונופל למטה והרפ"ח ניצוצים מתעלים למעלה ליכלל באצי'

לכן, באמצעות ירידת מלכות לבריאה, יצירה ועשיה כדי לברר, היא מבררת ומפרידה את הטוב מן הרע; ואז הרע נפרד ונופל למטה, ו-288 הניצוצות עולים למעלה ונכללים באצילות.

מלכות יורדת כדי לאפשר את הבירור. לאחר שהיא מפרידה את הטוב מן הרע, הרע נופל ונפרד, ו-288 הניצוצות עולים ונכללים באצילות.

ולכן בירור זה הוא דוקא ע"י ירידתה בבי"ע כי באצילות לא יגור¹¹ך¹² רע^{13, 14, 15, 16, 17, 18, 19, 20, 21, 22, 23, 24, 25} כלל ואף הקליפות דאצי"הם עומדים ג"כ בכריאה וכמ"ש ברבות בא

פט"ו [פרק ט"ו / פרשה ט"ו] דקל"ב ד' בכסאו של הקב"ה אין דבר רע נוגע²⁶

לכן בירור זה נעשה דווקא באמצעות ירידתה לכריאה, יצירה ועשיה, שכן באצילות "לא יגורך רע" כלל; וגם הקליפות של אצילות נמצאות בכריאה. וכך נאמר במדרש רבה, פרשת בא, פרק 15, דף 132: "שום דבר רע אינו נוגע בכיסאו של הקדוש ברוך הוא,

עליה לרדת, משום שבאצילות אין כלל רע שאפשר להפריד ממנו; גם הקליפות שנאמר עליהן שהן שייכות לאצילות נמצאות למעשה בכריאה. המדרש אומר כך גם על כיסאו של ה': שום דבר רע אינו נוגע בו.

שנאמר לא יגורך רע (וע' בזח"א [בזהר חלק א] בראשית דכ"ז רע"א ובמק"מ [ובמקדש מלך] שם. נ"ב א' נ"ו סע"ב [סוף עמוד ב] פ' נח דס"ב רע"א וישב קפ"ח א' ויחי דרי"ט ב'. ח"ב [חלק ב'] משפטים ק"ג א' קי"ז סע"ב [סוף עמוד ב] כי תשא קצ"ג סע"ב [סוף עמוד ב].

כפי שנאמר: "לא יגורך רע". (וראו זוהר, חלק א, בראשית, דף 27א, בראש העמוד, ומקדש מלך שם; 52א; 56ב, בסוף העמוד; פרשת נח, דף 62א, בראש העמוד; וישב 188א; ויחי, דף 219ב. חלק ב': משפטים 103א; 117ב, בסוף העמוד; כי תשא 193ב, בסוף העמוד.)

המדרש מביא ראיה מתהילים ה, ה: "כי לא אל חפץ רשע אתה, לא יגורך רע". הסוגריים מונים מקומות בזוהר, ואת פירוש מקדש מלך עליהם, העוסקים בפסוק הזה.

ח"ג [חלק ג'] אמור ק"ה ב' ובגמרא פכ"ג דשבת קמ"ט ב' פ"ב [פרק ב'] דחגיגה ד"ב סע"ב [סוף עמוד ב] ספ"ז דסוטה מ"ב א' סנהדרין דק"ג סע"א [סוף עמוד א] פ"ב [פרק ב'] דנדה י"ג ב' הכל מענין לא יגורך רע בתלים סי' ה').

חלק ג: אמור 105ב. וכן בגמרא: פרק 23 בשבת, 149ב; פרק 2 בחגיגה, דף 12ב, בסוף העמוד; סוף פרק 7 בסוטה, 42א; סנהדרין, דף 103א, בסוף העמוד; פרק 2 בנדה, 13ב: כולם עוסקים בעניין "לא יגורך רע", בתהילים, מזמור ה').

הרשימה ממשיכה בחמישה מקומות בתלמוד המביאים את אותו פסוק. כולם מפתחים את הרעיון שרע אינו יכול לשכון בנוכחות ה'.

וגם בבי"ע הרע נמצא רק בהלבושים דבי"ע ששם יש רע שבכריאה מיעוטו רע וביצירה חציו רע ובעשיי [ובעשיה] רובו רע זהו הכל בלבושים דבי"ע ולכן יורדת שם לברר.

וגם בכריאה, ביצירה ובעשיה הרע נמצא רק בלבושים של העולמות האלה, שבהם יש רע: בכריאה מיעוטו רע, ביצירה מחציתו רע ובעשיה רובו רע. כל זה נמצא בלבושים של כריאה, יצירה ועשיה, ולכן היא יורדת לשם כדי לברר.

גם בתוך שלושת העולמות התחתונים, הרע קיים רק ב"לבושים" שלהם, כלומר בשכבות החיצוניות. חלקו גדל ככל שיוורדים: מיעוט בכריאה, מחצית ביצירה ורוב בעשיה. לכן מלכות צריכה לרדת לשם ולברר.

(ועפ"ז [ועל פי זה] יובן מה שאנו רואים שבשעת התפלה כשהאדם רוצה לדבק שכלו בגדולת הבורא ית' אזי נופלים לו מחשבות זרות המטרידים ומבלבלים אותו מה שלא היו נופלים לו כלל בכל היום כולו.

[ועל פי זה יובן מה שאנו רואים: בשעת התפלה, כשהאדם רוצה לדבוק בשכלו בגדולת הבורא יתברך, עולות אז במחשבתו מחשבות זרות שמטרידות ומבלבלות אותו, אף שבמשך כל היום הן כלל לא עלו במחשבתו.

הערת אגב מעשית מסבירה תופעה מוכרת. כשהאדם מנסה בתפילה למקד את מחשבתו בגדולת ה', צצות מחשבות זרות ומסיחות את דעתו, אף שלא הטרידו אותו במשך כל היום.

והענין דדוקא מצד שבשעת התפלה הוא שעת הבירור להפריד הרע מהטוב ולדחותו ולכן יתאמץ גם הוא להתדבק בתכלית בהטוב ואינו רוצה להפרד מן הטוב כי כלחיותו מהטוב ומצד עצמו אין לו חיות וקיום כנודע.

הענין הוא שדווקא משום שזמן התפילה הוא זמן הבירור, שבו מפרידים את הרע מן הטוב ודוחים אותו, גם הוא מתאמץ לדבוק בכל כוחו בטוב ואינו רוצה להיפרד ממנו; שהרי כל חיותו באה מן הטוב, ואילו מצד עצמו אין לו חיות וקיום, כידוע.

התפילה היא זמן הבירור, שבו יש להפריד את הרע מן הטוב. מכיוון שלרע אין חיות משלו וכל חיותו נובעת מן הטוב, הוא נצמד לטוב בכל כוחו דווקא כשההפרדה עומדת להתרחש.

משא"כ בכל היום כולו שלא בשעת הבירור שאזי הוא מעורב עם הטוב הנה הוא שוקט ונח על מקומו. וכך יובן למעלה דכשהמלי' [דכשהמלכות] יורדת לברר הרפ"ח אזי גם כללות קליפת נוגה רוצה לעלות כו' וכנזכר בפע"ח [בפרי עץ חיים]

לעומת זאת, במשך כל שאר היום, שאינו זמן הבירור, כשהוא מעורב בטוב, הוא שוקט ונח במקומו. כך יובן גם למעלה: כשמלכות יורדת לברר את 288 הניצוצות, גם קליפת נוגה בכללותה רוצה לעלות וכו', כפי שמוזכר בפרי עץ חיים).

בשאר היום, כשלא מתרחש בירור, הרע שוקט במקומו כשהוא מעורב בטוב. כך קורה גם למעלה: כשמלכות יורדת לברר את 288 הניצוצות, גם קליפת נוגה בכללותה מנסה לעלות יחד איתם.

(שער י"ח פ"ג [פרק ג']) **בכוונת הרחיצה בחמין בע"ש** [בערב שבת] **שהוא בחי' שלהובא דאשא**²⁷ **הנמשך מלמעלה לדחות הק"נ** [הקליפת נוגה] **שלא תעלה כו'**

(שער י"ח, פרק ג'), **בכוונה של רחיצה במים חמים בערב שבת, שהיא בחינת "שלהבת אש" הנמשכת מלמעלה כדי להדוף את קליפת נוגה, שלא תעלה וכו'.**

פרי עץ חיים מלמד זאת בכוונות הרחיצה במים חמים לפני שבת. החום מקביל ל"שלהבת אש" הנמשכת מלמעלה כדי להדוף את קליפת נוגה, וכך למנוע ממנה לעלות עם הניצוצות.

וז"ש [וזהו שכתוב] **אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו.**²⁸ **דהיינו שלא יתעלו רק הניצוצי קדושה לבדם שהובררו ולא הרע כו'.**

וזהו [פירוש] הכתוב: **"אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו"** — כלומר, שרק ניצוצות הקדושה שכבר התבררו יעלו לבדם, ולא הרע וכו'.

הפסוק מתהילים צ"ז מתאר את האש ההולכת לפני ה' ושורפת את צריו. מטרתה היא שרק ניצוצות הקדושה שכבר התבררו יעלו, ולא הרע.

ולכן אין ראוי שיפול לב האדם בקרבו ממה שנופלים לו מחשבות זרות בתפלה לומר שתפלתו אינה כלום

לכן אין לאדם ליפול ברוחו בגלל מחשבות זרות שעולות במחשבתו בשעת התפילה, ולחשוב שתפילתו אינה שווה מאומה;

מכאן נובעת ההדרכה לאדם המתפלל: אל לו להתייאש כשמחשבות זרות חודרות לתפילתו, כאילו תפילתו חסרת ערך.

דהא כך הוא המדה גם בענין הבירורים למעלה רק שיש לו לדחותם ולהסיח דעתו מהם וזהו כענין שלהובא דאשא הנ"ל:^{29, 30, 31}

שהרי כך היא גם דרך הדברים בענין הבירורים שלמעלה. אלא שעליו להדוף אותן ולהסיח את דעתו מהן; וזה דומה לענין "שלהבת האש" שהוזכר לעיל.

חדירתן של המחשבות פועלת לפי אותו דפוס כמו הבירור שלמעלה. תפקידו הוא להדוף אותן ולהסיח את דעתו מהן, ועשייה זו היא ה"שלהבת אש" שלו.

מדבר וידבר: מלחמה ומנוחה

8 ב והנה בעליית המלי מבייע לאצילות ע"ז נאמר מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן.³²

2. כעת, לגבי עליית מלכות מבריא, יצירה ועשיה לאצילות, נאמר על כך: "מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן?"

החלק השני עובר לעסוק בעלייה. שובה של מלכות מן העולמות התחתונים לאצילות מתואר בפסוק משיר השירים: "מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן?" העשן הוא, כפי שהמאמר יסביר, הניצוצות המזוככים העולים למעלה.

פ"י כשירודי' [כשירודת] כבייע לברר נקרא' [נקראת] מדבר בתוס' [בתוספת] מי פתוחה והוא מפני שמצד התלכשות' כבייע לברר יכולים החיצונים לינק ממנה כיון

כלומר, כאשר היא יורדת לבריא, יצירה ועשיה כדי לברר, היא נקראת "מדבר", בתוספת מ"ם פתוחה. הסיבה לכך היא שכאשר היא מתלבשת בבריא, יצירה ועשיה כדי לברר, הכוחות החיצוניים יכולים לינוק ממנה, מכיוון ש

המילה "מדבר" נקראת על דרך השורש של "דיבור", בתוספת האות מ"ם בתחילתה: מלכות היא הדיבור האלוקי, ובירידתה היא מקבלת את המ"ם הנוספת הזאת. הסיבה היא שכאשר היא מלובשת בעולמות התחתונים, הכוחות החיצוניים, המתנגדים לקדושה, יכולים לינוק ממנה.

שהיא מתלבשת שם בבחי' ההתלכשות ממש משא"כ בזמן שבהמ"ק [שבית המקדש] היה קיים אז היא בבחי' ידבר עמים³³ כו' שהוא בחי' ממשלה.

שהיא מתלבשת שם בהתלכשות ממש. ואילו בזמן שבית המקדש היה קיים, היא הייתה בבחינת "ידבר עמים" וכו', שהיא בחינת ממשלה.

ההתלכשות שלה שם היא ממשית, ולא רק נגיעה מרחוק. בזמן שבית המקדש היה קיים היה הדבר אחרת: היא הייתה אז בבחינת "ידבר עמים" — אותו שורש ללא המ"ם הנוספת — שמשמעותו שלטון וממשלה.

9 והענין דאז לא היתה יורדת לבייע כלל אלא היתה תמיד באצי'. וזהו ענין דבימי שלמה³⁴ קיימא סיהרא באשלמותא^{35,36} בבחי' יחוד פנ"פ [פנים בפנים] עם ז"א באצילות.

הביאור הוא שאז היא לא ירדה כלל לבריא, יצירה ועשיה, אלא הייתה תמיד באצילות. וזהו פירוש [המאמר] שבימי שלמה "עמדה הלכנה בשלמותה", בבחינת ייחוד פנים בפנים עם ז"א באצילות.

בזמן בית המקדש מלכות לא ירדה כלל, אלא נשארה תמיד באצילות. זהו מאמר הזוהר שבימי שלמה "עמדה הלכנה בשלמותה": מלכות, שנמשלה ללכנה, הייתה אז מאוחדת פנים בפנים עם ז"א.

אך לפי זה [לפי זה] צ"ל לכאורה דא"כ איך היו מתבררים הרפ"ח ניצוצין שנפלו מכבר בשבירה לבי"ע שהם מתבררים ע"י המלי' וכמ"ש בפ"י ותתן טרף.³⁷

אך לפי זה, לכאורה צריך לשאול: אם כך, כיצד התבררו רפ"ח הניצוצות, שנפלו כבר מזמן, בעת שבירת הכלים, לבריאה, יצירה ועשיה, והם מתבררים באמצעות מלכות, כפי שכתוב בפירוש "ותתן טרף"?

מתעוררת כאן שאלה: אם מלכות לא ירדה כלל בזמן בית המקדש, כיצד התבררו אז רפ"ח הניצוצות, שכבר נפלו לעולמות התחתונים בשבירת הכלים, שהרי ברורם הוא עבודתה של מלכות, כפי שמשמע מן הפסוק "ותתן טרף"?

10 וא"כ כיון שאז לא היתה המלי' יורדת כלל בבי"ע א"כ איך היו מתבררים. אך הענין דאע"פ [דאף על פי] שאז לא היתה יורדת כלל בבי"ע מ"מ היו מתבררים

אם כן, מאחר שמלכות לא ירדה אז כלל לבריאה, יצירה ועשיה, כיצד התבררו הניצוצות? אלא, אף על פי שמלכות לא ירדה אז כלל לבריאה, יצירה ועשיה, בכל זאת הם התבררו,

השאלה חוזרת, וכעת מתחילה התשובה. אף שמלכות לא ירדה בזמן המקדש, הניצוצות עדיין התבררו.

הניצוצים מחמת היחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] שהי' [שהיה] באצילות פכ"פ [פנים בפנים] ואז מחמת רוב גילוי האור באצילות ממילא היו מתבררים הניצוצים ונכללים בהמלי' כנר בפני אבוקה מעוצם הגילוי כו'.

הניצוצות התבררו מכוח היחוד של ז"א ונוקבא, שהיה באצילות פנים בפנים. אז, בשל עוצמת גילוי האור באצילות, הניצוצות התבררו מאליהם ונכללו במלכות, כנר בפני אבוקה, מעוצמת הגילוי וכו'.

הניצוצות התבררו בזכות היחוד פנים בפנים של ז"א ונוקבא באצילות. יחוד זה חולל גילוי אור גדול כל כך, שהניצוצות נמשכו מאליהם אל מלכות, כשם שלהבת נר נבלעת באור האבוקה.

ודוקא עתה בזמן הירידה (שאינן הגילוי כמו אז) היא נצרכת לירד בבי"ע לבררם. וזהו שורש ענין ההפרש בין ידבר למדבר שכשהיא מיוחדת במאצילה באצ"י ובירור הניצוצות הוא ממילא.

ודווקא עכשיו, בזמן הירידה, כשהגילוי אינו כמו אז, היא צריכה לרדת לבריאה, יצירה ועשיה כדי לברר אותם. זהו שורש ההבדל בין "ידבר" ל"מדבר": כאשר היא מיוחדת במאציל שלה באצילות, בירור הניצוצות נעשה מאליהם;

רק עכשיו, בתקופת הירידה, שבה חסר אותו גילוי, על מלכות לרדת לעולמות התחתונים כדי לברר את הניצוצות. זהו שורש ההבדל בין "ידבר", לשון הנהגה, ל"מדבר": כשהיא מיוחדת במקורה באצילות, הניצוצות מתבררים ללא מאמץ.

דהיינו שמתבטלים מעוצם הגילוי הם מתבטלים ממילא. משא"כ כשמוכרחת לירד בבי"ע לבררם נקראת מדבר בתוס' [בתוספת] מ' פתוחה.

כלומר, הניצוצות מתבטלים מעוצמת הגילוי, ומתבטלים מאליהם. ואילו כשהיא נאלצת לרדת לבריאה, יצירה ועשיה כדי לברר אותם, היא נקראת "מדבר", בתוספת מ"ם פתוחה.

במצב זה הניצוצות מתבטלים מאליהם מחמת עוצמת הגילוי. כשהיא צריכה לרדת ולברר אותם, היא נקראת "מדבר" — המילה בתוספת מ"ם.

וביאור הענין מבואר במ"א ע"פ מאמר הזח"א [הזהר חלק א] פ' ויצא (דקמ"ח ע"א) ע"פ קומה ה' למנוחתך דזהו ההפרש בין המשכן שהי' [שהיה] במדבר לבית עולמים שנקרא מנוחה.³⁸

ביאור העניין מובא במקום אחר, על מאמר הזוהר בחלק א', פרשת ויצא (דף קמ"ח ע"א), על הפסוק "קומה ה' למנוחתך": זהו ההבדל בין המשכן שהיה במדבר לבין בית עולמים, שנקרא "מנוחה".

העניין מתבאר במקום אחר, על פירוש הזוהר לפסוק "קומה ה' למנוחתך": המשכן, שנדד במדבר, שונה מן המקדש הקבוע, שחכמים מכנים "מנוחה".

לפי שענין בירור הניצוצות ישנו בבי' בחי' הא' כמ"ש ותתן טרף³⁹ כו' שהיא לשון מלחמה עדי"מ המלך יוצא לקראת

בירור הניצוצות מתקיים בשתי בחינות. הראשונה היא ככתוב "ותתן טרף" וכו', לשון מלחמה; למשל, מלך יוצא לקראת

יש שתי דרכים לברר את הניצוצות. הראשונה נרמזת במילה "טרף" שבפסוק, שפירושה המילולי הוא שלל, והיא שייכת ללשון מלחמה; הדבר דומה למלך היוצא לקראת אויבו.

שונאו כאשר הוא שם ונלחם עמו עד שמכניעו וכך הוא ענין ירידת המלי' כבי"ע לברר שהוא בחי' היציאה למקום השונא כאשר הוא שם להכניעו.

אויבו במקום שבו הוא נמצא, ונלחם בו עד שהוא מכניע אותו. כך גם ירידת מלכות לבריא, יצירה ועשיה כדי לברר: זו בחינה של יציאה אל מקום האויב, במקום שבו הוא נמצא, כדי להכניע אותו.

המלך נלחם בשטח של האויב עד שהוא מכניע אותו. כך גם ירידת מלכות לעולמות התחתונים: היא יוצאת אל מקום האויב כדי להכניע אותו שם.

ולכן היה המשכן במדבר שהיא מקום יניקת החיצונים ודוקא לשם נמשך הגילוי להכניעם ובחי' זו היא דרך המלחמה

לכן היה המשכן במדבר, מקום יניקת הכוחות החיצוניים, ודוקא לשם נמשך הגילוי כדי להכניע אותם; זו בחינת דרך המלחמה.

לכן עמד המשכן במדבר, המקום שבו הכוחות החיצוניים שואבים את חיותם. הגילוי האלוקי נמשך דוקא לשם, כדי להכניע אותם בשטחם.

(והנה דרך המלחמה לפעמים מתכוין ליתן מקום לשונאו שיגביר באיזו מלחמה קטנה כדי לנצחו במלחמה הגדולה ממנה. כי לפעמים לא סגי בלאו הכי.

(והנה, במלחמה קורה לפעמים שהמפקד מתכוון לתת לאויבו מקום לנצח בקרב קטן כלשהו, כדי להביסו בקרב גדול יותר; שכן לפעמים אין די בדרך אחרת.

הערת אגב על אסטרטגיה: מפקד עשוי להניח לאויבו לנצח בקרב קטן, כדי להביסו בקרב גדול יותר, משום שלפעמים אין דרך אחרת לנצח.

וכך עדי"מ בענין ירידת המלי דלכך נקי אז מדבר במ' פתוחה שנותן מקום ליניקת החיצונים כדי לנצחם במלחמה הגדולה להוציא בלעם מפיהם כמ"ש חיל בלע ויקאנו⁴⁰ כו' וכענין עת אשר שלט האדם באדם לרע לו.⁴¹

וכך, בדרך משל, בירידת המלכות: משום כך היא נקראת אז "מדבר" במ"ס פתוחה, שכן היא נותנת מקום לכוחות החיצוניים לינוק, כדי להביסם במלחמה הגדולה ולהוציא את מה שבלעו מפיהם, ככתוב: "חיל בלע ויקאנו" וכו', וכענין "עת אשר שלט האדם באדם לרע לו".

המ"ס הפתוחה שב"מדבר" מבטאת זאת: כשהמלכות יורדת, היא מותירה לכוחות החיצוניים מקום לינוק ממנה, כדי שאפשר יהיה להביסם בקרב המכריע ולהכריחם לוותר על מה שבלעו. דברי איוב "חיל בלע ויקאנו" ודברי קהלת "עת אשר שלט האדם באדם לרע לו" מתארים את אותה התהפכות: שלטון שמסתיים בהפסדו של השליט עצמו.

אך כ"ז [כל זה] הוא בבחי' הבירור שבדרך מלחמה אמנם הבחי' השנית בענין הבירורים הוא שלא בדרך מלחמה. והיינו כמו עדי"מ למטה במלכותא דארעא הנה מלך גדול ונורא שכבר נודע ידו אבל כל זה הוא בבחינת בירור בדרך מלחמה. ואולם אופן הבירור השני אינו בדרך מלחמה. והיינו, בדרך משל, למטה במלכות הארץ: מלך גדול ונורא, שכבר ידועה ידו

הדרך השנייה לבירור אינה באמצעות מלחמה. המשל לכך הוא מלך בארץ, גדול ונורא, שכוחו כבר ידוע לכול.

כי חזקה היא וחכמתו רבה עד שאינו צריך ל צאת נגד שונאו להלחם בו ולהכניעו רק מחמת התפשטות גדולתו במקומו ממילא מוכנעים וכפופים וכמו שמצינו דבר זה בשלמה המלך⁴² ע"ה [עליו השלום] (כמבואר במלכים א' ה').

— חזקה וחכמתו רבה — עד שאינו צריך לצאת נגד אויבו, להילחם בו ולהכניעו; אלא עצם התפשטות גדולתו במקומו מביאה לכך שהם נכנעים וכפופים מאליהם. וכך מצאנו אצל שלמה המלך עליו השלום (כמבואר במלכים א' ה').

מלך כזה אינו צריך כלל לצאת למלחמה נגד אויביו: התפשטות גדולתו ממקומו גורמת להם להיכנע. כך היה אצל שלמה המלך, שמלכותו מתוארת בספר מלכים כתקופה של שלום מכל עבר, ובה ממלכות הסביבה הביאו לו מס.

וכך יובן עדי"מ למעלה שיש ג"כ בירור ניצוצות עדי"ז שלא בדרך מלחמה אלא בהמשכת אור א"ס למטה וכך יובן, בדרך משל, למעלה: גם שם יש בירור ניצוצות באופן זה, לא בדרך מלחמה, אלא על ידי המשכת אור אין סוף למטה,

גם למעלה אפשר לברר ניצוצות בלי מלחמה. הדבר נעשה כאשר אור אין סוף נמשך למטה.

כמו שהוא למעלה בעולם האצילות ממילא נעשה ביטול הסטי"א [הסטרא אחרא] כביטול הנר בפני האבוקה שהאבוקה היא במקומה

כפי שהוא מאיר למעלה בעולם אצילות; [אז] מתבטלת ממילא הסטרא אחרא, כבטלות הנר בפני האבוקה: האבוקה נשארת במקומה,

האור נמשך למטה כפי שהוא מאיר למעלה באצילות. אז הסטרא אחרא, הצד האחר המתנגד לקדושה, מתבטלת מאליה, כפי שנרות קטנים נעלמים באורה של אבוקה שאינה זזה ממקומה.

וכל הנרות הקטנים ממילא בטלים בהתקבץ כל אורות הנרות לאבוקה מחמת המשכתם אחריה ונדעכים ממקומם וא"צ [ואין צריך / ואינו צריך] לירד למקום הקליפות להכניעם כו'.^{43,44}

וכל הנרות הקטנים מתבטלים מאליהם, כאשר אורות הנרות מתקבצים אל האבוקה, מפני שהם נמשכים אחריה, והם דועכים במקומם; ואין צורך לרדת למקום הקליפות כדי להכניען וכו'.

הלהבות הקטנות נמשכות אל האבוקה ומתמזגות בה, ונעלמות מהמקום שבו עמדו. אין צורך לרדת לתחום הקליפות כדי להכניען.

11 והנה עדי"ז היה הבירור בזמן הבית כו' דהגם שלא היתה יורדת המלי' בבי"ע לברר בחי' מלחמה. מ"מ היה הבירור באופן נעלה יותר.

וכך היה הבירור גם בזמן בית המקדש: אף שמלכות לא ירדה לבריאה, יצירה ועשיה כדי לברר בדרך של מלחמה, ככל זאת הבירור נעשה באופן נעלה יותר.

כך היה גם בתקופת בית המקדש. אף שמלכות לא ירדה בדרך של מלחמה, הניצוצות התבררו באופן נעלה יותר.

דהיינו לפי שאז היה זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] פב"פ [פנים בפנים] שעל כן היה גילוי גדול מאד מא"ס ב"ה ע"י יחוד זה דזו"נ [דזעיר אנפין ונוקבא] שבאצילות

כלומר, משום שאז ז"א ונוקבא היו פנים בפנים, הייתה על ידי זיווג זה של ז"א ונוקבא באצילות התגלות גדולה מאוד מאין סוף, ברוך הוא;

ז"א ונוקבא היו אז פנים בפנים. זיווגם באצילות הביא להתגלות עצומה מאין סוף.

אזי ממלא היו מתבטלים הקליפות מעוצם הגילוי הזה שבאצי' והיו נכללי' [נכללים] הניצוצי' שבהם כנר באבוקה

אז הקליפות היו מתבטלות מאליהן מעוצמת ההתגלות הזאת שבאצילות, והניצוצות שבהן היו נכללים בה, כנר בתוך אבוקה.

ההתגלות הייתה עזה כל כך, שהקליפות התבטלו מאליהן. הניצוצות שבתוכן נכללו בה, כמו שלהבת נר בתוך אבוקה.

לכן נקי בחי' זו מנוחה שא"צ [שאינן צריך / שאינו צריך] לבחי' מלחמה (ועיין בע"ח [בעץ חיים] שער מיעוט הירח ספ"ב [סוף פרק ב'] ואח"כ כאשר נבנה בית ראשון⁴⁵ ע"י שלמה⁴⁶ כו' בין בשבת בין בחול כו'.

לכן בחינה זו נקראת "מנוחה", כי אין צורך בדרך של מלחמה. (ועיין בעץ חיים, שער מיעוט הירח, בסוף פרק ב: "ואחר כך, כשנבנה בית ראשון על ידי שלמה" וכו', "בין בשבת ובין בחול" וכו'.

משום כך בית המקדש נקרא "מנוחה": לא היה צורך במלחמה. ההערה מצטטת את עץ חיים, שאומר כי לאחר ששלמה בנה את בית המקדש הראשון, מלכות הייתה פנים בפנים עם ז"א גם כימות החול וגם בשבת.

וצי"ע [וצריך עיון] ממ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] ר"פ צו ורחל יורדת בבריאה כו' ובזמן בהמ"ק [בית המקדש] לתת טרף לביתה^{47, 48, 49} וכ"מ [וכן משמע] בזהר פ' ויחי דרכ"ט סע"ב [סוף עמוד ב] ודף ר"נ ע"א ובפ' יתרו דס"ז ע"ב, וי"ל [ויש לומר] דירידתה אז היה

אך הדבר דורש עיון לאור דברי הרמ"ז בתחילת פרשת צו: "ורחל יורדת בבריאה" וכו', "ובזמן בית המקדש לתת טרף לביתה"; וכן משתמע בזהר, פרשת ויחי, דף 229b למטה, ודף 250a, ובפרשת יתרו דף 67b. ויש לומר שירידתה אז הייתה

מתעוררת כאן קושיה: מדברי הרמ"ז ומקטעים בזהר משתמע שרחל, כלומר מלכות, ירדה לבריאה "לתת טרף לביתה" גם בזמן בית המקדש. ההערה מציעה שירידתה אז הגיעה רק עד מקום מסוים.

רק להיכל ק"ק [קדש הקדשים] דבריאה כמ"ש הרמ"ז [הרב משה זכות] פ' יתרו שם והוא מהפע"ח [מהפרי עץ חיים] ש"א [שער א'] פ"ז [פרק ז']. ובכח זה היו מתבררים הבירורים כו' וע' בסש"ב [בספר של בינונים] ח"א [חלק א'] פנ"ג [פרק נ"ג]

רק להיכל קודש הקודשים של בריאה, כפי שכתב הרמ"ז שם בפרשת יתרו; ומקור הדברים בפרי עץ חיים, שער א, פרק ז. ובכוח זה התבררו הבירורים וכו'. ועיין בספר של בינונים, חלק א, פרק נג.)

ירידתה הגיעה רק להיכל העליון ביותר של בריאה, קודש הקודשים שלה, כפי שכתב הרמ"ז בעקבות פרי עץ חיים; משם היה בכוחה לברר את הניצוצות. ההערה מפנה גם לפרק נג בתניא, ספר של בינונים, העוסק בהשראת השכינה בבית המקדש הראשון.

משא"כ אחר החורבן שירדה המלי' פלאים⁵⁰ ונתמעט אורה בימי החול כמ"ש בע"ח [בעץ חיים] שם לכך א"א להיות בירור הניצוצות ע"ד הנ"ל לכך צ"ל הבירור ע"י התלבשותה בק"נ [בקליפת נוגה] לברר

אבל לאחר החורבן, כשמלכות ירדה פלאים ואורה התמעט בימות החול, כפי שכתוב שם בעץ חיים, שוב אי אפשר לברר את הניצוצות בדרך שתוארה לעיל; לכן הבירור צריך להיעשות באמצעות התלבשותה בקליפת נוגה, כדי לברר.

לאחר החורבן מלכות "ירדה פלאים", כלשון הפסוק באיכה, ואורה מתמעט בימות החול, כפי שמתאר עץ חיים. שוב אי אפשר לברר באמצעות התגלות בלבד, ולכן עליה להתלבש בקליפת נוגה ולברר מתוכה.

(ועמ"ש כעין זה בפי בראשית סדי"ה הן האדם היה כו'). וזהו שנקראת עתה מדבר במ"ם פתוחה מצד שמתלכשת בקי"נ [בקליפת נוגה] לברר כו'.

(ועיינו בדומה לזה בפרשת בראשית, בסוף המאמר המתחיל "הן האדם היה" וכו'). וזוהי הסיבה שכעת היא נקראת "מדבר" במ"ם פתוחה: משום שהיא מתלכשת בקליפת נוגה כדי לברר כו'.

רעיון דומה מופיע במאמר על פרשת בראשית, המתחיל "הן האדם היה". זו הסיבה שמלכות נקראת כעת "מדבר" במ"ם פתוחה: היא מתלכשת בקליפת נוגה כדי לברר אותה.

אבל מי שתומה הוא בחי' בינה עלמא דחירות לפי שאין שם יניקה כו' ונקי גי' יין המשומר⁵¹ משייב [מששת ימי בראשית].

אבל המ"ם הסופית הסתומה היא בחינת בינה, "עולם החירות", משום שאין שם יניקה וכו'; והיא נקראת גם "היין המשומר מששת ימי בראשית".

לעומת זאת, המ"ם הסופית הסתומה מסמלת את בינה, המכונה "עולם החירות", משום שאין לכוחות חיצוניים אפשרות לינוק ממנה. בינה היא גם "היין המשומר מששת ימי בראשית" — דימור מן התלמוד לטוב הגנוז של העולם הבא.

וזהו מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן⁵² כו' הוא הרפ"ח שנברר [שנבררים] שעולים בהעלאת מ"נ כדמיון העשן כמ"ש במ"א:

וזהו [פירוש] "מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן" וכו': אלו הם רפ"ח הניצוצות שמתבררים ועולים בהעלאת מ"ן, בדומה לעשן, כפי שמוסבר במקום אחר.

זהו פירוש הפסוק "מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן". רפ"ח הניצוצות המתבררים עולים כמים נוקבין, ומתרוממים כעשן, כפי שמוסבר במקום אחר.

קטע 4 • 12-15

חומו של המדבר

12 ג ועוד זאת הטעם שנקי מדבר. כי הנה הטעם שהמדבר אינו מגדל צמחים הוא מפני תוקף חום השמש שבו וענין משל זה דתוקף החום הוא מרמז לבחי' עליי [עלייה] המלי' מבי"ע לאצילות

3. ויש עוד טעם לכך שהיא נקראת מדבר. הסיבה לכך שהמדבר אינו מצמיח צמחים היא עוצמת חום השמש שבו; והדימוי הזה של עוצמת החום רומז לבחינת עליית מלכות מבריא, יצירה ועשיה לאצילות,

סעיף 3 מביא טעם נוסף לשם מדבר. המדבר אינו מצמיח צמחים בגלל חום השמש העז, וחום זה רומז לעליית מלכות מן העולמות התחתונים לאצילות.

שהוא בבחי' גבורות וצמאון כמ"ש למען יזמרך כבוד⁵³ כו' קארי תדיר ולא שכיך וע"ז נאמר אל תחרש ואל תשקוט אל.⁵⁴

שהיא בבחינת גבורות וצמאון, ככתוב: "למען יזמרך כבוד" וכו' — "קוראת תמיד ואינה שוקטת". ועל כך נאמר: "אל תחרש ואל תשקוט, אל".

עלייתה היא בבחינת גבורות וצמאון — כמיהה עזה וחסרת מנוחה. הפסוק "למען יזמרך כבוד ולא ידום" נדרש על מלכות, הנקראת "כבוד", אשר "קוראת תמיד ואינה שוקטת"; וכך גם נאמר: "אל תחרש ואל תשקוט, אל".

13 וזהו ענין תוקף החום תגבורת האהבה וכוזכר בפי בלק דקצ"א ע"פ שחורה אני ונאווה.⁵⁵ מגו דחיקו ורחימו אזעירת גרמה⁵⁶

וזהו ענין עוצמת החום: התגבורת האהבה, כפי שמוזכר בפרשת בלק, דף 191, על [הפסוק] "שחורה אני, אך נאה": "מתוך דוחק ואהבה הקטינה את עצמה",

חום זה הוא אהבה בעוצמתה המרבית. הוזהר בפרשת בלק, על "שחורה אני, אך נאה", אומר על מלכות: "מתוך דוחק ואהבה הקטינה את עצמה".

והיינו שמכל הפרצוף שלה שהיתה בבי"ע נעשית רק נקודה א' באצ"י. והוא בחי' הביטול בתכלית כמבואר באריכות בביאור מאמר הנ"ל.

כלומר, מכל הפרצוף שלה שהיה בבריאה, ביצירה ובעשיה היא נעשית נקודה אחת בלבד באצילות. וזהו בחינת הביטול המוחלט, כפי שמבואר בהרחבה בביאור המאמר שהוזכר לעיל.

מפרצוף שלם הפרוש בעולמות התחתונים, היא מצטמצמת לנקודה אחת בלבד באצילות. הצטמצמות זו היא ביטול מוחלט, כפי שמבואר בהרחבה בביאור הקטע הזה בזהר.

14 ונקודה זו הוא בחי' כתר דמלי שנשאר באצ"י תמיד וגם הט"ס [הט' ספירות] שירדו בבי"ע עולים בגבורה וצמאון באצילות

ונקודה זו היא בחינת כתר של מלכות, שנשארת תמיד באצילות; וגם תשע הספירות שירדו לבריאה, יצירה ועשיה עולות לאצילות מתוך גבורה וצמאון,

הנקודה האחת שאליה מצטמצמת מלכות היא הכתר שלה, שאינו יוצא לעולם מאצילות. תשע הספירות שירדו לעולמות התחתונים עולות בחזרה לאצילות מתוך גבורה וצמאון — הכמיהה העזה שתוארה לעיל.

וזה נמשך להם מבחי' הכתר שבאצי' תמיד ואז נעשית נקודה תחת יסוד והוא בחי' נקודת הכתר כנ"ל וזהו ענין במדבר.

ודבר זה נמשך להן מבחינת הכתר שבאצילות, שנמצא שם תמיד. ואז היא נעשית נקודה תחת יסוד, והיא בחינת נקודת הכתר שהוזכרה לעיל. וזהו ענין "במדבר".

כוחן לעלות בא מאותו כתר שנשאר למעלה. אז מלכות נעשית נקודה תחת יסוד, הערוץ של ז"א שדרכו מתרחשת ההתייחדות, והנקודה הזאת היא הכתר שלה; זהו פירוש "במדבר".

כי בחי' זו דכתר הוא הרצון שלמעלה מהחכמה ליכלל במאצילה והוא כמשל המדבר שאין בו שום צמיחה

כי בחינת כתר זו היא הרצון שלמעלה מחכמה להיכלל במאצילתה; והיא דומה למשל המדבר, שאין בו צמיחה כלל,

כתר הוא הרצון שלמעלה מחכמה, הרצון להיבלע במקורה. המדבר, שבו דבר אינו צומח, מבטא זאת.

רק בחי' דומם ממש בחי' העפר מחמת תוקף החום כך הוא ענין תוקף ביטול זה ורצון זה עד שהיא בבחי' דומם לגבי מאצילה נקודה א' כו' אזעירת גרמה וזהו ומדברך נאווה.⁵⁷

אלא בחינת דומם ממש, בחינת העפר, מחמת עוצמת החום. כך היא עוצמת הביטול והרצון האלה, עד שהיא בבחינת דומם ביחס למאצילתה, נקודה אחת וכו': "היא הקטינה את עצמה". וזהו [פירוש] "ומדברך נאווה".

כשחזמו של המדבר מתפוגג, לא נותר בו אלא עפר דומם וחסר חיים; כך עוצמת הביטול הזאת מותירה את מלכות כעין דומם לפני מקורה, נקודה אחת, כפי שאמר הזוהר: "היא הקטינה את עצמה". זהו פירוש הפסוק בשיר השירים: "ומדברך נאווה".

פ"י זו העליה דמלי' שעולה מבי"ע בבחי' גבורות שאז נק' מדבר לשון דיבור למען יזמרך כבוד⁵⁸ כו'

כלומר, עלייה זו של מלכות, העולה מבריאה, יצירה ועשיה מתוך גבורות, נקראת אז "מדבר" — לשון דיבור; "למען יזמרך כבוד" וכו',

הפסוק דורש את המילה "מדבר" גם מלשון דיבור. עליית מלכות מן העולמות התחתונים מתוך גבורות נקראת "מדבר", מידת הדיבור, ה"כבוד" ששר ואינו דומם.

נאווה שכך היה כוונת המאציל ית' בתחלה שתדך ביי"ע בכדי שתתעלה אח"כ והירידה צורך עלייה וכנז"ל [וכנזכר לעיל].

היא "נאווה"; שכן זו הייתה כוונת המאציל יתברך מלכתחילה: שהיא תרד לבריאה, יצירה ועשיה כדי שתתרומם לאחר מכן; הירידה היא צורך העלייה, כפי שהוזכר לעיל.

העלייה הזאת היא "נאווה", משום שהיא מממשת את כוונת ה' מלכתחילה: מלכות נועדה לרדת לעולמות התחתונים דווקא כדי לעלות לאחר מכן למדרגה גבוהה יותר. הירידה היא לצורך העלייה.

וע"ז אמר דוד המלך ע"ה [עליו השלום] שהי' [שהיה] מרכבה למדת מלי' ואמר כנגד מדתו צמאה לך נפשי⁵⁹ היא המלי' מתי אבוא ואראה⁶⁰ שתתעלה באצילות כו'.

ועל כך אמר דוד המלך עליו השלום, שהיה מרכבה למידת מלכות, ואמר כנגד מידתו: "צמאה לך נפשי" — היא מלכות; "מתי אבוא ואראה", כלומר, מתי תתרומם באצילות וכו'.

דוד המלך היה "מרכבה" למלכות, אדם שהיה מסור כולו למידה האלוקית הזאת, ולכן דבריו מבטאים אותה. "צמאה לך נפשי" מתאר את צימאונה של מלכות, ו"מתי אבוא ואראה" מבטא את כמיהתה לעלות לאצילות.

15 והנה כמו שיש בחי⁶¹ זו למעלה במדת מלכות שיורדת בבי"ע והירידה צורך עליי' [עלייה] לברר ולהעלות כו'

והנה, כשם שבחינה זו קיימת למעלה במידת מלכות, היורדת לעולמות בריאה, יצירה ועשיה, והירידה היא לצורך עלייה — כדי לברר ולהעלות וכו',

לדפוס של מלכות למעלה — ירידה לצורך עלייה, כדי לברר ולהעלות — יש מקבילה בנפש האדם.

כך הוא בנפש האדם שהוא ניצוץ פרטי הנמשך ממדת מלי' שמתלבש בגוף ונפש הבהמית דוגמת ירידת השכינה בכדי לברר הנפש הבהמית.

כך גם בנפש האדם, שהיא ניצוץ פרטי הנמשך ממידת מלכות ומתלבש בגוף ובנפש הבהמית, בדומה לירידת השכינה כדי לברר את הנפש הבהמית.

כל נשמה היא ניצוץ פרטי של מלכות, המתלבש בגוף ובנפש בהמית, בדומה לשכינה היורדת לעולמות התחתונים. לירידתה יש תכלית: לברר את הנפש הבהמית.

(וכמ"ש בפי' בראשית שם שזהו ענין וישלחם מגי'ע [מגן עדן] לעבוד את האדמה⁶² כו' ע"ש). ועיקר הבירור בשעת התפלה שאז עולה בבחי' מדבר וצמאון

(וכמו שכתוב בפרשת בראשית שם, שזהו ענין וישלחם מגי'ע לעבוד את האדמה" וכו'; עיינו שם). ועיקר הבירור הוא בזמן התפילה, כאשר הנשמה עולה בבחינת מדבר וצמאון,

המאמר בפרשת בראשית שהזכר קודם רואה בכך את משמעות שילוחו של אדם מגן עדן "לעבוד את האדמה": ירידת הנשמה כדי לברר את הנפש הבהמית היא העבודה הזאת. עיקר הבירור נעשה בתפילה, כשהנשמה עולה מתוך צימאון של מדבר.

והוא הבחי' צעקה שנת"ל [שנתבאר לעיל] שזה היא בחי' מדבר כדכתיב תעו במדבר כו' צמאים כו' ויצעקו⁶³ כו' ליכלל באורו ית'.

וזהו בחינת הצעקה שהוסברה לעיל, שהיא בחינת מדבר, כמו שכתוב: "תעו במדבר" וכו', "צמאים" וכו', "ויצעקו" וכו', כדי להיכלל באורו יתברך.

הצימאון הזה הוא הצעקה שהוסברה קודם, צעקת המדבר. המזמור מתאר הולכי דרכים שאבדו במדבר, רעבים וצמאים, וזעקו אל ה'; כך הנשמה זועקת כדי להיכלל באורו.

וזהו מדבר סיני והוא ענין הבירורים שהרע נפרד מהטוב בין למעלה ע"י המלי' שמבררת כנ"ל. ובין כנפש האדם ע"י התפלה

וזהו "מדבר סיני": ענין הבירורים, שבהם הרע נפרד מן הטוב — הן למעלה, באמצעות מלכות המבררת, כנוכח לעיל, והן כנפש האדם, באמצעות התפילה.

זהו מדבר סיני שבפסוק: בירור, כלומר הפרדת הרע מן הטוב. למעלה זו עבודתה של מלכות, ובאדם זו עבודת התפילה.

(ובזה יובן ענין תיקון חצות כי אז מתחיל עליית המלי' בבחי' מדבר וצמאון למען יזמר⁶⁴ כו' ולכן צריך לבכות על ירידה זו של השכינה שהוצרך לירד ולהתלבש בק"נ [בקליפת נוגה] ועי"ז מוסיף כח למעלה להיות עליית המלי'

(ובכך יובן ענין תיקון חצות: אז מתחילה עליית מלכות בבחינת מדבר וצימאון, "למען יזמר" וכו'. לכן צריך לבכות על ירידה זו של השכינה, שנאלצה לרדת ולהתלבש בקליפת נוגה; ובכך מוסיפים כוח למעלה לעליית מלכות,

בכך מתבאר גם תיקון חצות, הקינה בחצות הלילה על גלות השכינה. בחצות מתחילה מלכות לעלות מתוך צימאון, והבכי אז על ירידתה לקליפת נוגה נותן כוח למעלה לעלייתה.

וגם ממשיך לה תענוג עליון ע"י עסק התורה שאחר חצות וכמבואר בפע"ח [בפרי עץ חיים] עד שבתפלת השחר אח"כ היא עולה באצי' ממש וכן כנפש האדם ג"כ שאז שעתהכושר להתבונן בגדולת ה' להמשיך גילוי יחוד א"ס ב"ה כנפשו): ^{65, 66, 67, 68, 69, 70, 71, 72, 73, 74, 75, 76, 77, 78}

וגם ממשיכים לה תענוג עליון באמצעות לימוד התורה לאחר חצות, כמבואר בפרי עץ חיים, עד שבתפילת שחרית שלאחר מכן היא עולה ממש באצילות. וכך גם כנפש האדם, שכן אז היא עת רצון להתבונן בגדולת ה' ולהמשיך כנפשו גילוי של אחדות אין סוף, ברוך הוא.)

לימוד התורה לאחר חצות ממשיך לה תענוג עליון, כפי שמבואר בפרי עץ חיים, עד שבתפילת שחרית היא עולה ממש באצילות. גם עבור האדם זו שעה ראויה להתבונן בגדולת ה' ולהמשיך גילוי של אחדותו אל תוך נפשו.

המדרש: הים, ההרים והמדבר

16 ד ובכל זה יש לפרש המדרש רבה פ' במדבר פ"א בענין וידבר ה' אל משה במדבר סיני⁷⁹ וז"ל [וזה לשונו]

ע"פ ישאו מדבר ועריו חצרים וגו'

ד. על פי כל האמור אפשר לפרש את דברי מדרש רבה, פרשת במדבר, פרק א, על הפסוק "וידבר ה' אל משה במדבר סיני". ואלה דבריו: על הפסוק "ישאו מדבר ועריו חצרים" וגו'

סעיף ד' מיישם את כל האמור על מדרש העוסק בפסוק הפותח את ספר במדבר. המדרש מקשר את "במדבר סיני" לקריאתו של ישעיהו: "ישאו מדבר ועריו".

(בישע"י [בישע"ה] ס"י מ"ב י"א) לנשיא שנכנס למדינה וראו אותו בני המדינה וברחו.⁸⁰ נכנס לשניה וברחו מלפניו.

(ישעיהו, פרק מב, פסוק יא): [משל] לנשיא שנכנס למדינה, ובני המדינה ראו אותו וברחו. נכנס למדינה שנייה, וברחו מפניו.

המשל מספר על נשיא שנכנס למדינה אחת, ותושביה ברחו למראהו; כך קרה גם במדינה השנייה.

נכנס לעיר חריבה⁸¹ וקדמו אותו והיו מקלסין אותו אמר הנשיא זו העיר טובה היא מכל המדינות כאן אני בונה כס נאה כאן אני דר.

נכנס לעיר חרבה, והם יצאו לקראתו ושיבחו אותו. אמר הנשיא: העיר הזאת טובה מכל המדינות; כאן אבנה כס נאה, וכאן אדור.

לאחר מכן נכנס לעיר חרבה, ותושביה יצאו לקבל את פניו ושרו בשבחו. שם אמר שיבנה את כסאו וידור.

כך כשבא הקב"ה לים ברח מלפניו שנאמר הים ראה וינוס וכן ההרים⁸² רקדו כאילים⁸³ בא במדבר חריבה קדמה אותו וקילסה אותו

כך גם, כשהקדוש ברוך הוא בא אל הים, הים ברח מפניו, כמו שנאמר: "הים ראה וינוס"; וכן נאמר: "ההרים רקדו כאילים". הוא בא אל המדבר החרב, והמדבר יצא לקראתו ושיבח אותו,

כך היה גם עם ה': הים ברח מפניו, כמתואר במזמור יציאת מצרים, וההרים רקדו כאילים. אך המדבר החרב יצא לקבל את פניו בשירה.

שנאמר ישאו מדבר ועריו חצרים תשב קדר ירונו יושבי סלע⁸⁴ אמר זו העיר טובה לי מכל המדינות.

כמו שנאמר: "ישאו מדבר ועריו חצרים, תשב קדר, ירונו יושבי סלע". אמר: העיר הזאת טובה לי מכל המדינות;

זהו הפסוק בישעיהו: המדבר ויישוביו מרימים את קולם בשירה. לכן בחר ה' במדבר מכל המקומות.

בו אני בונה כנסיה ודר בתוכו התחילו שמחים שהקב"ה דר בתוכו שנאמר יושום מדבר וציה⁸⁵ עכ"ל
[עד כאן לשונו].

בה אבנה בית כינוס ואדור בתוכה. הם התחילו לשמוח בכך שהקדוש ברוך הוא דר בתוכה, כמו שנאמר: "יושום מדבר וציה". עד כאן לשונו.

שם יבנה את בית הכינוס שלו וידור. המדבר שמח על כך שה' דר בתוכו, כפי שאומר ישעיהו: "יושום מדבר וציה".

17 והענין כי עיקר עסק התורה הוא להיות בבחי' ביטול באור א"ס ב"ה לגמרי וכמ"ש ולא תחללו⁸⁶ שלא להיות בחי' חלל כמאמר דוחק רגלי השכינה^{87, 88} כביכול כו'

ההסבר הוא שעיקר לימוד התורה הוא להיות בביטול גמור לאור אין סוף, ברוך הוא; ככתוב: "ולא תחללו" — שלא להיות בבחינת חלל, כמאמר: "דוחק רגלי השכינה", כביכול, וכו'.

הנקודה היא שלימוד התורה במהותו פירושו ביטול גמור לפני אור אין סוף. אדמו"ר הזקן דורש את "ולא תחללו" במשמעות של "אל תיעשו חלל" — מקום ריק מאלקות, בדומה לאדם הגאותן שעליו אומרת הגמרא שהוא "דוחק רגלי השכינה": הוא דוחק את הנוכחות האלוהית באמצעות המקום שהוא תופס לעצמו.

ולכן כל האומר אין לי אלא⁸⁹ תורה היינו שהוא בחי' לי יש ודבר אפילו תורה אין לו. וכמ"ש מזה בד"ה ועשית ציץ⁹⁰ ובד"ה בחדש השלישי לצאת בניי [בני ישראל] מאמ"צ [מארץ מצרים].

ולכן, "כל האומר: אין לי אלא תורה" — כלומר, מי שנמצא בבחינת "לי", בבחינת יש ודבר בפני עצמו, "אפילו תורה אין לו". וכפי שמבואר על כך במאמר המתחיל "ועשית ציץ", ובמאמר המתחיל "בחדש השלישי לצאת בני ישראל מארץ מצרים".

לכן אומרת הגמרא: "כל האומר: אין לי אלא תורה — אין לו אפילו תורה", כשהדגש הוא על "לי": מי שלומד מתוך תחושה של יש בפני עצמו, אין לו תורה באמת, שכן התורה דורשת ביטול. הרעיון מבואר בשני מאמרים נוספים.

18 והנה בחי' ים הוא מים תחתונים וכמ"ש יהי רקיע ויהי מבדיל כו' דהיינו המקור להתהוות יש ודבר נפרד משא"כ מים עליונים הם עלמין סתימין דלא אתגליין כו' שהם בבחי' ביטול.

והנה, בחינת "ים" היא המים התחתונים, כמו שכתוב: "יהי רקיע ויהי מבדיל" וכו'. כלומר, זהו המקור להתהוות של מציאות נפרדת, "יש" ודבר נפרד. לעומת זאת, המים העליונים הם העולמות הנסתרים, שאינם מתגלים וכו', והם בבחינת ביטול.

הים, לעומת זאת, מסמל את "המים התחתונים", שהרקיע הפריד בינם לבין המים העליונים ביום השני לבריאה. ההפרדה הזאת היא המקור לכל מה שקיים כ"ש" נפרד, ואילו המים העליונים הם "העולמות הנסתרים", שנותרים בביטול.

ובמא"א [ובמאורי אור] אות יו"ד סט"ז ים נקי היצירה ומלכו' [ומלכות] שבה נקי ים סוף סופא דדרגין⁹¹ עכ"ל
[עד כאן לשוננו] והוא ממ"ש בזח"ג [בזהר חלק ג] שלח קס"ג ב'.⁹²

ובמאורי אור, אות יו"ד, סעיף ט"ז, נאמר: "יצירה נקראת ים, והמלכות שבה נקראת ים סוף, סוף המדרגות". עד כאן לשוננו. והדבר מיוסד על האמור בזהר, חלק ג, שלח, קס"ג ע"ב.

מאורי אור, מדרך אלפביתי למונחים קבליים, מזהה את ה"ים" עם עולם היצירה, ואת המלכות שבו עם ים סוף, הנקרא כך משום שהוא "סוף המדרגות". הדברים מבוססים על הזהר בפרשת שלח.

19 והיינו כי בריאה נקי' עלמין סתימין ויצירה הוא עלמא דאתגליא כמשל המחשבה והדבור כמ"ש בד"ה מי מנה עפר יעקב.

כלומר, בריאה נקראת "העולמות הנסתרים", ואילו יצירה היא "העולם הגלוי", בדומה למחשבה ולדיבור, כפי שנכתב במאמר המתחיל "מי מנה את עפר יעקב".

בריאה נקראת "העולמות הנסתרים", ויצירה נקראת "העולם הגלוי", כשם שהמחשבה נסתרת והדיבור גלוי. המשל מתפתח במאמר על הפסוק "מי מנה את עפר יעקב".

ולכן נקי' יצירה מים תחתונים לגבי הבריאה. וכמו ההפרש שבין שרפים⁹³ ובין חיות ואופנים⁹⁴ שמתנשאים ברעש⁹⁵ גדול כו'

ולכן יצירה נקראת "מים תחתונים" ביחס לבריאה. הדבר דומה להבדל שבין השרפים לבין החיות והאופנים, שמתנשאים ברעש גדול וכו';

לכן יצירה היא "מים תחתונים" ביחס לבריאה. ההבדל ניכר במלאכים: החיות והאופנים "מתנשאים ברעש גדול", כלשון ברכת יוצר של שחרית.

לפי שהשרפים בבריאה שם מאיר אור א"ס בגילוי והם משיגים ע"כ הם אומרים קדוש⁹⁶ כו'. אבל החיות והאופנים שהם ביצירה ואין משיגים האור לכן מתנשאים ברעש כו'.

מפני שהשרפים נמצאים בבריאה, שבה אור אין סוף מאיר בגלוי, והם משיגים אותו; לכן הם אומרים "קדוש" וכו'. אבל החיות והאופנים נמצאים ביצירה ואינם משיגים את האור, ולכן הם מתנשאים ברעש וכו'.

השרפים נמצאים בבריאה, שבה אור אין סוף מאיר בגלוי, והם משיגים אותו; לכן הם אומרים "קדוש". החיות והאופנים שביצירה אינם משיגים את האור, ולכן הם מתנשאים ברעש גדול.

20 ולכן עיקר עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] מתחיל ביצירה. כמ"ש במא"א [במאורי אור] אות ע' [עיין] סי"ז וז"ל

[וזה לשוננו] אך אמיתית עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] הוא ק"נ [קליפת נוגה] מעורבת עם מט"ט [מטטרון]

לכן עיקר עץ הדעת טוב ורע מתחיל בעולם היצירה, כפי שנכתב בספר מאורי אור, אות ע', סימן י"ז. ואלה דבריו: "אבל עץ הדעת טוב ורע האמיתי הוא קליפת נוגה המעורבת עם מט"ט,

זו הסיבה שעץ הדעת טוב ורע, התחום שבו הטוב והרע מעורבים, מתחיל למעשה בעולם היצירה. בספר מאורי אור נאמר שעץ הדעת האמיתי הוא קליפת נוגה המעורבת עם מטטרון, המלאך המזוהה עם עולם היצירה.

כי ביצירה הטוב והרע שוים הם מעורבים עכ"ל [עד כאן לשוננו] משא"כ בבריאה שרובו טוב ומיעוטו רע וגם אין מעורבים וכ"כ [וכן כתב] הרמ"ז [הרב משה זכות] ר"פ וישב, ולכן מי הים הם מלוחים ואין ראויים לשתייה.

כי בעולם היצירה הטוב והרע שווים ומעורבים". כאן מסתיימת הציטטה. ואילו בעולם הבריאה רובו טוב ומיעוטו רע, והם גם אינם מעורבים; וכך כתב הרמ"ז בתחילת פרשת וישב. לכן מי הים מלוחים ואינם ראויים לשתייה.

בעולם היצירה הטוב והרע שווים ומעורבים; בעולם הבריאה הטוב הוא הרוב, ושני הצדדים אינם מעורבים. לכן מי הים מלוחים ואינם ראויים לשתייה: ה"מים התחתונים" של עולם היצירה כבר מעורבים ברע.

21 ובהיות כן זהו ענין הים ראה וינוס⁹⁷ שברח מלפני הקב"ה, היינו כשראה גילוי אור א"ס ב"ה דקמיה

כולא כלא חשיב ממש לא יוכל לעמוד ולקבל ביטול זה שא"כ היה כלא היה.

משום כך, זהו ענין "הים ראה ונס": הוא ברח מלפני הקדוש ברוך הוא. כלומר, כשראה את גילוי אור אין סוף ברוך הוא, שלפניו הכול נחשב ממש כאין, לא יכול היה לעמוד בכך ולקבל את הביטול הזה, שכן אז היה כאילו לא היה מעולם.

כעת דברי המדרש ברורים: הים ברח מפני שכאשר נחשף לגילוי אור אין סוף, שלפניו הכול כאין, הוא לא יכול היה לשאת את הביטול שנדרש ממנו; לקבל אותו פירושו לחדול מלהתקיים.

שהרי עיקר בחינתו הוא בהיות יש ודבר נפרד עד ששם בחי' עה"ד [עץ הדעת] טו"ר [טוב ורע] כנ"ל.

שהרי עיקר בחינתו הוא להיות ישות נפרדת, עד שבחינת עץ הדעת טוב ורע מצויה בו, כפי שהוזכר לעיל.

כל זהותו נעוצה בכך שהוא "יש" נפרד, עד כדי כך שתערובת הטוב והרע — בחינת עץ הדעת — מצויה בו.

22 וכמ"ש כה"ג [כהאי גוונא] סד"ה וכל העם רואים⁹⁸ את הקולות בפ"י וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק⁹⁹

דקאי על הערב רב שלא היו רואים את הקולות

וכפי שנכתב בדרך זו בסוף המאמר המתחיל "וכל העם רואים את הקולות", בביאור הפסוק "וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק": שהכוונה לערב רב, שלא ראו את הקולות,

אותו רעיון מופיע במאמר בתורה אור על מתן תורה, "וכל העם רואים את הקולות". שם מוסבר שהפסוק "וירא העם וינועו ויעמדו מרחוק" מתייחס לערב רב, שיצאו ממצרים עם ישראל ולא "ראו את הקולות".

שהם ההמשכות מאור א"ס ב"ה מה שאור א"ס שורה במה שבטל אליו. שלא רצו לקבל המשכה וביטול זה.

שהם ההמשכות מאור אין סוף ברוך הוא, כלומר, שאור אין סוף שורה על מי שבטל אליו; הם לא רצו לקבל המשכה וביטול כאלה,

"הקולות" הם המשכת אור אין סוף למטה, השורה רק על מי שבטל לפניו. הערב רב לא רצו לקבל המשכה זו, מפני שקבלתה כרוכה בביטול.

כ"א ויעמדו מרחוק. לקבל מחיצוניות החיות שמאיר הקב"ה שע"יז יוכלו להיות בבחינת יש שלהם אף שעכ"ז [שעם כל זה] מתפעלים מגדולת הקב"ה רק שהוא מרחוק כו'

אלא "ויעמדו מרחוק" — כדי לקבל מהחיצוניות של החיות שהקדוש ברוך הוא מקרין, וכך יוכלו להישאר במצב של יש. ואף על פי שגם אז הם מתפעלים מגדולת הקדוש ברוך הוא, הרי זה רק מרחוק וכו';

לכן "ויעמדו מרחוק": הם קיבלו רק מהחיצוניות של החיות האלוהית, כדי שיוכלו לשמור על תחושת העצמאות שלהם. גדולת ה' הרשימה אותם, אך רק מרחוק.

היינו שאעפ"כ [שאף על פי כן] נשאר בבחי' יש כו', וע' כה"ג [כהאי גוונא] בזח"א [בזהר חלק א] ויצא דקס"ב ע"ב¹⁰⁰ בפ"י והיו העטופים ללבן¹⁰¹ כו' אתכספן ומתעטפי מההוא זהרא ולא יכלי לקרבא לגביה¹⁰² כו'

כלומר, למרות זאת הם נשארים בבחינת יש וכו'. ועיינו בדומה לכך בזהר חלק א, ויצא, דף קס"ב ע"ב, בביאור "והיו העטופים ללבן" וכו': "הם מתגעגעים, ומתעטפים ומתרחקים מאותו זוהר, ואינם יכולים להתקרב אליו" וכו';

גם כשהתפעלו, הם נשארו בבחינת יש. הוזהר מפרש באופן דומה את צאן יעקב: "העטופים היו ללבן" הם אלה שמתעטפים ומתרחקים מן הזוהר ואינם יכולים להתקרב אליו, אף שהם משתוקקים אליו.

ע"ש ומבואר במ"א, ועמ"ש מענין ים שהוא ביצירה ע"פ רפאני הוי' וארפא, ואמר עוד במדרש בפי' ההרים רקדו כאילים דהיינו ג"כ שברחו מלפניו.

עיינו שם, והעניין מבואר במקום אחר. ועיינו גם במה שנכתב בעניין הים, שהוא ביצירה, על הפסוק "רפאני הוי' וארפא". ועוד אמר המדרש בביאור "ההרים רקדו כאילים", שגם כאן הכוונה היא שהם ברחו מלפניו.

הקטע הזה בזהר מבואר במקום אחר; הזיהוי של ה"ים" עם יצירה נדון במאמר על הפסוק "רפאני הוי' וארפא". המדרש מוסיף שההרים, ש"רקדו כאילים", ברחו אף הם.

כי ענין הרים אלו הם מ"ש למה תרצדון הרים¹⁰³ גבנונים וכדפירש"י [וכדפירש רש"י] (פסחים ק"ח ב') שהם בחי' הרי בתר טורי דפרודא, והיינו

ההרים האלה הם שעליהם נאמר "למה תרצדון הרים גבנונים?", וכפי שפירש רש"י (פסחים ק"ח ע"ב), הם בחינת "הרי בתר", הרי הפירוד; כלומר,

אלה ההרים שאליהם פונה הפסוק: "למה תרצדון הרים גבנונים?" רש"י מזהה אותם עם "הרי בתר", הרי הפירוד.

כי כמו הר הוא בליטה וגובה כך הוא ענין גסות הרוח שהוא בחי' יש ודבר כו' משא"כ הר סיני דת"י [דתרגם יונתן] (בשופטים ס"י ה')

כשם שהר הוא בליטה וגובה, כך עניינה של גסות הרוח, שהיא בחינת יש ודבר וכו'. ואילו הר סיני, כפי שתרגם יונתן (בשופטים, פרק ה'),

הר בולט ונישא לגובה, וכך גם הגאווה; היא מבטאת עמדה של "יש" עצמאי. הר סיני הוא ההפך מכך, כפי שתרגם יונתן בשירת דבורה.

דהוא חליש וזעיר מכל טוריא¹⁰⁴ היינו בחי' ביטול ובחי' מעט הגובה שבו זהו ע"ד שת"ח [שתלמיד חכם / שתלמידי חכמים] צ"ל בו שמינית שבשמינית¹⁰⁵ כו' כמ"ש הפי' בד"ה יביאו לבוש מלכות.¹⁰⁶

הוא החלש והקטן מכל ההרים — כלומר, בחינת ביטול. הגובה המועט שיש בו הוא על דרך מאמר חז"ל שתלמיד חכם צריך שתהיה בו שמינית שבשמינית וכו', כפי שמבואר במאמר המתחיל "יביאו לבוש מלכות".

תרגום יונתן מכנה את סיני "החלש והקטן מכל ההרים", ביטוי לביטול. ואף על פי כן הוא עדיין הר שיש בו מעט גובה, בדומה ל"שמינית שבשמינית" של גאווה שחז"ל אומרים שתלמיד חכם צריך לשמור.

משא"כ הרים הנ"ל שהם בבחי' יש וגסות ועז"נ [ועל זה נאמר] וכל הר וגבעה ישפלו¹⁰⁷ כו' וע"כ רקדו וברחו שלא יכלו לקבל המשכה וביטול זה.

לעומת זאת, ההרים שהוזכרו לעיל הם בבחינת ישות וגסות, ועליהם נאמר: "וכל הר וגבעה ישפלו" וכו'. לכן הם דיילגו וברחו, משום שלא יכלו לקבל המשכה וביטול כאלה.

ההרים האחרים מסמלים ישות וגסות, שעליהן אומר ישעיהו שיושפלו. לכן הם "דיילגו" וברחו: הם לא יכלו לקבל את המשכת האור ואת הביטול שהיא תובעת.

בא במדבר חריבה קדמה אותו וקילסה אותו שנאמר ישאו מדבר ועריו חצרים¹⁰⁸ כו'. פ"י לשון מדבר חריבה זהו ע"ד שארז"ל [שאמרו רבותינו זכרונם לברכה] על אלף השביעי וחד חרוב.¹⁰⁹

"בא במדבר חריבה, קדמה אותו וקילסה אותו", ככתוב: "ישאו מדבר ועריו, חצרים" וכו'. פירוש הביטוי "מדבר חריבה" הוא על דרך דברי חז"ל על האלף השביעי: "וחד חרוב".

המדבר שקיבל את פני ה' הוא "חריבה" במובן שחז"ל מייחסים לאלף השביעי: העולם מתקיים ששת אלפים שנה, ו"חד חרוב".

שהוא מחמת עוצם גילוי אור א"ס יום שכולו שבת^{110, 111} יום שכולו ארוך.¹¹² לא יוכל גשמיות העולם לקבל חיות משם להיות

הדבר נובע מעוצמת גילוי אור אין סוף, "יום שכולו שבת" ו"יום שכולו ארוך". הגשמיות של העולם לא תוכל לקבל משם חיות, ולהיות

באותה תקופה גילוי אור אין סוף יהיה עז כל כך — "יום שכולו שבת" ו"יום שכולו ארוך" — עד שהגשמיות של העולם לא תוכל לקבל ממנו חיות בצורתה הנוכחית.

כמו שהוא עתה בבחי' יש ודבר נפרד כו' ויהיו מים במים שבחי' מים תחתונים יהיו במדרגת מים עליונים עלמין סתימין כו'

כפי שהיא עתה, בבחינת יש ודבר נפרד וכו'. ויהיו "מים במים": בחינת המים התחתונים תהיה בדרגת המים העליונים, העולמות הסתומים וכו',

העולם כבר לא יתקיים כפי שהוא כיום, כ"ש" נפרד. אז יהיו "מים במים": המים התחתונים יעלו לדרגת המים העליונים, הסתומים.

שמעל לרקיע ופרסא המבדיל כו' ונק' זה וחד חרוב. בבחינת ביטול ע"ד נקודה תחת היסוד כו' ועי"ז יהי [יהיה] אח"כ בנין חדש.

שמעל לרקיע ולפרסא המבדילה וכו'. מצב זה נקרא "וחד חרוב": בחינת ביטול, על דרך הנקודה שתחת היסוד וכו'. ועל ידי כך יהיה לאחר מכן בניין חדש,

המים העליונים הם אלה שמעל לרקיע ולפרסא המבדילה. מצב זה הוא משמעות "וחד חרוב": ביטול, בדומה לנקודה שתחת היסוד, שממנה יצמח לאחר מכן בניין חדש.

ביתר שאת בבחי' השמים החדשים¹¹³ והארץ החדשה אשר אני עושה שלא יהיו מעלימים ומסתירים כלל.¹¹⁴

ביתר שאת, בבחינת "השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה", שלא יסתירו ויעלימו כלל.

הבניין החדש יהיה נעלה יותר מקודמו: "השמים החדשים והארץ החדשה" של ישעיהו, שלא יסתירו עוד כלל את האלוקות.

23 וכמ"ש בת"א [בתורה אור] פ' ויצא גבי עשר אעשרנו לך.¹¹⁵ ואתעדלית [ואתערותא דלתתא] זו הנשארית מן העילוי הראשון כו' יעו"ש [יעוין שם].

כמו שכתוב בתורה אור, פרשת ויצא, בענין "עשר אעשרנו לך": "והאתערותא דלתתא הזאת, שנותרת מן העלייה הראשונה" וכו'; עיינו שם.

המאמר בתורה אור על נדרו של יעקב, "עשר אעשרנו לך", מפתח את אותו רעיון. הוא עוסק באתערותא דלתתא שנותרת מן העלייה הראשונה.

ועיין עוד מענין וחד חרוב שם בד"ה ובבואה לפני המלך.¹¹⁶ עו"ל [עוד יש לומר] כי הנה פ"י במדבר כו' לא ישב אדם שם.¹¹⁷

ועיינו עוד בענין "וחד חרוב" שם, במאמר הפותח במילים "ובבואה לפני המלך". אפשר לומר גם כך: משמעות הביטוי "במדבר" וכו', "לא ישב אדם שם",

הענין של "וחד חרוב" נידון גם במאמר בתורה אור על אסתר, "ובבואה לפני המלך". כעת מציע אדמו"ר הזקן פירוש נוסף לדברי ירמיהו: "במדבר... לא ישב אדם שם".

יש לפרש בבי' אופנים הא' לגנאי. וכמ"ש בד"ה אני לדודי. דהיינו ארץ לא זרועה^{118, 119} הם המעשים והדבורים והמחשבות אשר לא לה' המה כו'.

יכולה להתפרש בשני אופנים. הראשון הוא לגנאי, כמו שכתוב במאמר הפותח במילים "אני לדודי": כלומר, "ארץ לא זרועה" היא המעשים, הדיבורים והמחשבות שאינם לה' וכו'.

אפשר לקרוא את הדברים בשני אופנים. הראשון הוא שלילי: "ארץ לא זרועה" מסמלת מחשבות, דיבורים ומעשים שאינם לה', כפי שמבואר במאמר "אני לדודי".

וזהו אשר לא ישב אדם שם פ"י אדם הוא כמ"ש ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם¹²⁰ שם כו'

וזהו "אשר לא ישב אדם שם". "אדם" פירושו כפי שכתוב: "ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם"; שם וכו';

לפי פירוש זה, "אדם" הוא "דמות כמראה אדם" שראה יחזקאל על הכסא, כפי שמבואר באותו מאמר.

ע"ש והיינו כמ"ש כתפארת אדם¹²¹ לשבת בית^{122, 123} (ישעיה מ"ד י"ג). ופ"י דקאי על התורה הנקי אדם.

עיינו שם. וזהו כפי שכתוב: "כתפארת אדם לשבת בית" (ישעיהו מד, יג), והוסבר שהכוונה לתורה, הנקראת "אדם".

הפסוק בישעיהו, "כתפארת אדם לשבת בית", הוסבר כמתייחס לתורה, הנקראת "אדם".

ובית הוא תשבע"פ [תורה שבעל פה] ע"ד א"ת [אל תקרי] בניך אלא בוניך¹²⁴ כו'. (ועי' זח"ב [זהר חלק ב'] קי"ז ב'י¹²⁵ ח"ג [חלק ג'] קמ"א סע"ב [סוף עמוד ב]).¹²⁶

ו"בית" היא תורה שבעל פה, על דרך "אל תקרי בניך אלא בוניך" וכו'. (ועיינו בזוהר, חלק ב, קיז ע"ב; חלק ג, קמא ע"ב.)

"בית" היא התורה שבעל פה: חז"ל דורשים "בניך" כאילו נאמר "בוניך" — החכמים הבונים אותה. קטעי זוהר המצוטטים מייחסים את הכינוי "אדם" לתורה, ואת "אדם" ו"בית" לז"א ולנוקבא.

משא "כ בחי מודומ"ע [מחשבה דבור ומעשה] של הבלי עולם נקי מדבר אשר לא ישב אדם הנ"ל שם. לעומת זאת, בחינת מחשבה, דיבור ומעשה בענייני הבל העולם נקראת מדבר "אשר לא ישב אדם", האדם האמור לעיל, "שם".

מחשבה, דיבור ומעשה המוקדשים להבלי העולם הם "מדבר אשר לא ישב אדם שם" — מקומות שהתורה, הנקראת "אדם", מעולם לא נכנסה אליהם.

והוא ארץ חריבה לגנאי. ע"ד אמרם ז"ל [זכרוננו לברכה / זכרונם לברכה] ע"פ אמלאה החרבה¹²⁷ לא נתמלאה צור¹²⁸ אלא מחורבנה של ירושלים.¹²⁹ הוא יראה שלם.^{130, 131}

וזו ארץ חרבה לגנאי. על דרך מה שאמרו חז"ל על הפסוק "אמלאה החרבה": צור לא נתמלאה אלא מחורבנה של ירושלים; ירושלים היא יראה שלם.

מקום כזה הוא "חרב" במובן השלילי, כמו צור, שעליה אמרו חז"ל שנתמלאה רק מחורבנה של ירושלים, ששמה מתפרש "יראה שלם". השתיים אינן יכולות להתמלא בעת ובעונה אחת: כאשר האחת מתמלאת, האחרת חרבה.

והבי' הוא לשבח ע"ד ההפך מזה וכמ"ש סד"ה ענין ימי המילואים שנתמלא יראה שלם ממילא נחרב תאוות נה"ב [נפש הבהמית] כו' כי ולאום מלאום יאמץ¹³² כו'.

והשני הוא במובן חיובי, ההפך מזה, כמו שכתוב בסוף המאמר המתחיל "עניין ימי המילואים": כאשר [האדם] מתמלא ביראה שלמה, תאוות הנפש הבהמית נחרבות מאליהן וכו', שכן "ולאום מלאום יאמץ" וכו'.

הפירוש השני חיובי והפוך: כאשר יראה שלמה ממלאת את האדם, תאוות הנפש הבהמית נחרבות מאליהן. כפי שנאמר לרבקה: "ולאום מלאום יאמץ".

ועד"ז ארז"ל [אמרו רבותינו זכרונם לברכה] וחנינא בני די לו¹³³ בקב חרובין¹³⁴ כו' וכן רשב"י [רבי שמעון בר יוחאי] ור"א [ורבי אלעזר] בנו במערה איברי להו חרובא¹³⁵ כו' (פ"ב [פרק ב'] דשבת דל"ג ע"ב).

ועל דרך זה אמרו חז"ל: "וחנינא בני די לו בקב חרובין" וכו'; וכן רבי שמעון בר יוחאי ורבי אלעזר בנו במערה: "איברי להו חרובא" וכו' (פרק ב' דשבת, דף ל"ג ע"ב).

הדימויים של חז"ל לחרובים שייכים לכאן: רבי חנינא הסתפק בקב חרובים משבוע לשבוע, ורבי שמעון בר יוחאי ובנו ניזונו במערה מעץ חרוב. ההסתפקות במזון מועט היא ה"חורבן" החיובי של צורכי הגוף.

ופי' לא ישב אדם שם ע"ד מ"ש במ"א ע"פ והאיש משתאה לה¹³⁶ מחריש¹³⁷ כו' וע"ד לית דין בר נש¹³⁸ כו'.

ופירוש "לא ישב אדם שם" הוא על דרך מה שכתוב במקום אחר על הפסוק "והאיש משתאה לה מחריש" וכו', ועל דרך "לית דין בר נש" וכו'.

במובן החיובי, "לא ישב אדם שם" פירושו מדרגה שהיא למעלה מן האדם, כפי שמוסבר במקום אחר על הפסוק "והאיש משתאה לה מחריש", וכמו באמירה "לית דין בר נש".

ולכן לתקן בחי' מדבר הנ"ל מה שנפל במודמ"ע [במחשבה דבור ומעשה] אשר לא לה' המה בבחי' לא ישב אדם שם. זהו ג"כ ע"י ומדברך נאווה.

ולכן, תיקון מדרגת המדבר שנזכרה לעיל — מה שנפל במחשבה, בדיבור ובמעשה שאינם לה', בבחינת "לא ישב אדם שם" — נעשה גם הוא באמצעות "ומדברך נאווה",

לכן, ה"מדבר" של המחשבה, הדיבור והמעשה שנפלו לעניינים שאינם לה' מתוקן באמצעות "ומדברך נאווה".

בבחי' תשובה שהיא ג"כ בבחי' לא ישב אדם שם שבמקום שבעלי תשובה עומדים אין צדיקים גמורים הנקי אדם יכולים לעמוד כו'.

בבחינת תשובה, שהיא גם כן בבחינת "לא ישב אדם שם": במקום שבו עומדים בעלי תשובה, צדיקים גמורים, הנקראים "אדם", אינם יכולים לעמוד וכו'.

התיקון הזה הוא תשובה, שגם היא למעלה ממדרגת "אדם": במקום שבו עומדים בעלי תשובה, אומרים חז"ל, אפילו צדיקים גמורים, הנקראים "אדם", אינם יכולים לעמוד.

אך עיקר המכוון כאן בפי' במדבר סיני זהו מה שנסתר פרצופה שהיה בבי"ע בבחי' כתפארת אדם כו' אדם תתאה ועולה באצילות להיות נקודה תחת יסוד. ע"ד וחד חרוב כו' כנ"ל.

אך עיקר הכוונה כאן בפירוש "במדבר סיני" היא שהפרצוף שלה, שהיה כבריאה, יצירה ועשיה בבחינת "כתפארת אדם" וכו', אדם תתאה, נסתתר, והיא עולה לאצילות להיות נקודה תחת יסוד, על דרך "וחד חרוב" וכו', כנזכר לעיל.

אך עיקר הפירוש כאן ל"במדבר סיני" הוא הפירוש הקודם. פרצופה של מלכות בעולמות התחתונים, "אדם תתאה", נסתתר, והיא עולה לאצילות כנקודה תחת יסוד, בדומה לאלף השביעי, שהוא "וחד חרוב".

ומזה יומשך אח"כ להיות בבחי' אהל מועד. להיות בנין מחדש ביתר שאת ועמ"ש ע"פ ויסב אלקים את העם דרך המדבר¹³⁹ כו':¹⁴⁰

ומזה יימשך אחר כך להיות בבחינת אוהל מועד, להיבנות מחדש ביתר שאת. וראו מה שכתוב על הפסוק "ויסב אלקים את העם דרך המדבר" וכו'.

מתוך הביטול הזה באה לאחר מכן בחינת אוהל מועד: בניין חדש, גדול מבעבר. המאמר על "ויסב אלקים את העם דרך המדבר" מרחיב בעניין זה.

קטע 6 • ו' 24-29

אוהל מועד

24 ה והנה אחר שביררה הניצוצי' בבי"ע והיא עולה בבחי' מ"נ [מיינן נוקבין] ע"י גבורו' [גבורות] וצמאון שז"ש [שזהו שכתוב] מדבר כנ"ל

5. והנה, לאחר שהיא ביררה את הניצוצות בבריאה, ביצירה ובעשיה, והיא עולה בבחינת מ"ן באמצעות גבורות וצימאון — וזהו פירוש "מדבר", כנזכר לעיל,

חלק ה' עובר לאוהל מועד. הוא נפתח לאחר שמלכות ביררה את הניצוצות בעולמות התחתונים ועלתה בבחינת מ"ן, כשהגבורות והצימאון נושאים אותה; מצב זה נקרא "מדבר".

אזי אח"כ המשכ' מ"ד [מיינן דוכרין] להמתיק גבורות דמ"נ [דמיינן נוקבין] והוא ענין יחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] וכמ"ש כל צמא לכו למים¹⁴¹

אזי, לאחר מכן, נמשכים מ"ד כדי להמתיק את הגבורות שבמ"ן; וזהו ענין יחוד ז"א ונוקבא, וכמו שכתוב: "כל צמא לכו למים",

המענה מלמעלה מגיע בעקבות העלייה: מ"ד נמשכים כדי להמתיק את הגבורות שנישאו בעלייתה. זהו יחוד ז"א ונוקבא, כפי שאומר ישעיהו: "כל צמא לכו למים" — המים משיבים לצימאון.

שהוא בחי' מ"ד [מיינן דוכרין] הממתיק הגבורות וצמאון דמל'. וזהו בחי' אהל מועד שהוא בחי' היחוד זו"נ [זעיר אנפין ונוקבא] שהיא בהיכל אהבה.

שהם בחינת מ"ד הממתיקים את הגבורות ואת הצימאון של מלכות. וזהו ענין בחינת אוהל מועד, שהיא בחינת ייחוד ז"א ונוקבא שבהיכל האהבה.

"המים" הם מ"ד הממתיקים את צימאונה של מלכות. ייחוד זה הוא אוהל מועד, והוא מתרחש בהיכל האהבה, אחד מן ההיכלות שדרכם עולה התפילה.

וזהו שורש ענין הנז"ל [הנזכר לעיל] דברכת אהבת עולי הוא בחי' אהל מועד כי ברכת אהבת עולם הוא היכל האהבה וזהו ענין וימינו תחבקני הנז' [הנזכר].

וזהו שורש העניין שנוכר לעיל, שברכת אהבת עולם היא בחינת אוהל מועד: ברכת אהבת עולם היא היכל האהבה, וזהו פירוש "וימינו תחבקני", שנוכר [לעיל].

לכן, כפי שנאמר בפתיחת המאמר, ברכת אהבת עולם היא אוהל מועד. הברכה מקבילה להיכל האהבה, לחיבוק המתואר במילים "וימינו תחבקני".

ולמטה באדם הוא ענין קיום התורה ומצות כמבואר שם הטעם דהוא בחי' חיבוק (ועמ"ש ע"פ וארשתיך לי לעולם),^{142, 143}

ולמטה, באדם, זהו עניין קיום התורה והמצוות, כפי שמבואר שם הטעם לכך שזו בחינת חיבוק (ועיינו במה שכתוב על [הפסוק] "וארשתיך לי לעולם");

באדם, החיבוק הוא קיום התורה והמצוות, מהטעם המבואר שם. המאמר על "וארשתיך לי לעולם" מפתח את הנושא.

וזהו ענין מ"ש וישק יעקב לרחל¹⁴⁴ שבחי' יעקב נשפל ונמשך בהיכל ק"ק [קדש הקדשים] להשפיע המ"ד [המ"ן דוכרין] כו'.

וזהו ענין הכתוב "וישק יעקב לרחל": בחינת יעקב משפילה את עצמה ונמשכת בהיכל קודש הקודשים, כדי להשפיע את המ"ד וכו'.

נשיקתו של יעקב לרחל מבטאת את אותו ייחוד. יעקב, המייצג את ז"א, יורד להיכל קודש הקודשים כדי להשפיע את המ"ד לרחל, שהיא מלכות.

וזהו ענין אהל מועד מלשון ונועדתי שהוא הצירוף של ונועדתי שהוא בחי' הדעת כדכתיב והאדם ידע¹⁴⁵ שממנו נמשך ההשפעה ע"י בחי' היסוד

וזהו ענין "אוהל מועד", מלשון "ונועדתי", שהוא צירוף של "ונועדתי", שהיא בחינת דעת, ככתוב "והאדם ידע"; וממנה נמשכת ההשפעה באמצעות בחינת יסוד.

את המילה "מועד" דורשים דרך "ונועדתי", שאותיותיה מצטרפות מחדש ל"ונועדתי". הדבר מצביע על דעת, ידיעה במובן של איחוד אינטימי, כמו ב"והאדם ידע" את אשתו; מן הדעת נמשכת ההשפעה דרך יסוד.

(וכנודע בכונת הלולב ונראה דאהל מועד בחי' אהל אח"כ נמשך בחי' המשכה פנימי' [פנימיות / פנימית] וזהו מועד ונועדתי והאדם ידע כו' והוא ענין שים שלום)

(וכידוע בכונת הלולב. ונראה שב"אוהל מועד", "אוהל" הוא בחינת אוהל, ולאחר מכן נמשכת בחינת המשכה פנימית; וזהו "מועד", "ונועדתי", "והאדם ידע" וכו', וזהו ענין [ברכת] "שים שלום"),

בסוגריים מצוין שהמשכה זו דרך ידועה מכוונת הלולב. עוד נאמר ש"אוהל" שב"אוהל מועד" הוא הבחינה המקיפה, ולאחריה נמשכת המשכה פנימית; זו משמעותם של "מועד" ו"ונועדתי", וזהו ענין ברכת "שים שלום".

כי ביסוד ז"א מלוכש יסוד דאבא שבו מוחין דאבא ודא"א וע"י שהוא בחי' התלכשות וגילוי התענוג העליון ולמטה בנפש הוא ענין שמחה של מצוה שהשמחה הוא בחי' גילוי בנפש מבחי' עונג ושמחת ה' כי בתוך היסוד של ז"א מלוכש יסוד אבא, שבו נמצאים המוחין של אבא ושל אריך אנפין; ועל ידי כך מתאפשרת התלכשותו וגילוי של התענוג העליון. למטה, בנפש, הדבר מתבטא בשמחה של מצוה, שכן השמחה היא גילוי בנפש של תענוג ושל שמחת ה'.

בתוך היסוד של ז"א מלוכש יסוד אבא, הנושא את המוחין של אבא ושל אריך אנפין, שהם מקור התענוג העליון. בנפש הדבר מתבטא כשמחה של מצוה — גילוי של התענוג ושל שמחת ה'.

וזהו ענין לאשתאבא בגופא דמלכא¹⁴⁶ שלמעלה מהג"ע [מהגן עדן] שהג"ע [שהגן עדן] רק זיו כו'. אבל ע"י ירידת הנשמה

וזהו ענין "להשתאב בגופא דמלכא" — להיבלע בגופו של המלך, למעלה מגן עדן, שכן גן עדן הוא רק זיו וכו'. אבל באמצעות ירידת הנשמה,

זהו ענין "להשתאב בגופא דמלכא" — קרבה למעלה מגן עדן, שבו הנשמות נהנות רק מזיו השכינה. הנשמה מגיעה לכך באמצעות ירידתה לגוף.

הנה העלי' [העליה] היא כשהמלי' עולה מבי"ע בבחי' מ"נ [מ"ן נוקבין] היא מעלית ג"כ נשמות הצדיקים ממש ונכללי' [ונכללים] בה בבחי' מ"נ [מ"ן נוקבין] ואח"כ נמשך בהם ממש ג"כ המ"ד [המ"ן דוכרין] מיסוד ז"א וזהו בחי' לאשתאבא בגופא כו'.

העלייה היא כאשר מלכות עולה מבי"ע בבחינת מ"ן; היא מעלה עמה גם את נשמות הצדיקים עצמם, והם נכללים בה בבחינת מ"ן. לאחר מכן נמשכים גם המ"ד מיסוד ז"א אל תוך הנשמות עצמן. וזהו בחינת "להשתאב בגופא" וכו'.

כאשר מלכות עולה מהעולמות התחתונים בבחינת מ"ן, היא מעלה עמה את נשמות הצדיקים, הנכללות בעלייתה. לאחר מכן נמשכים אל הנשמות עצמן המ"ד מיסוד ז"א; וזהו היבלעות "בגופו של המלך".

25 והיינו דוקא ע"י התורה ומצות כי טפת מ"ד [מ"ן דוכרין] נמשך מה"ח [מה' חסדים] שמהם נמשך כל הרמ"ח מ"ע [מצות עשה] כנודע

וזה נעשה דווקא באמצעות התורה והמצוות, שכן טיפת מ"ד נמשכת מחמשת החסדים, שמהם נמשכות כל רמ"ח מצוות עשה, כידוע;

השפע הזה נמשך דווקא באמצעות התורה והמצוות. "טיפת" מ"ד מקורה בחמשת החסדים, החסדים המתפשטים, שהם גם מקורן של רמ"ח מצוות עשה.

וגם הטפת אבא נמשכת ע"י כל הרמ"ח אברים שמהם נמשכים הרמ"ח מ"ע [מצות עשה] וכמ"ש מזה במ"א ע"פ והיה לכם לציצית¹⁴⁷ כו' ע"ש.

וגם טיפת אבא נמשכת באמצעות כל רמ"ח האיברים, שמהם נמשכות רמ"ח מצוות עשה, וכפי שנתבאר על כך במקום אחר, על הפסוק "והיה לכם לציצית" וכו'; עיינו שם.

|"טיפת אבא" עוברת גם היא דרך רמ"ח ה"איברים", שהם מקורן של רמ"ח מצוות עשה, כפי שנתבאר במאמר על הציצית.

26 וזהו ג"כ שורש ענין הנזכר דבחי' זו דאהל מועד הוא ע"י משה והעלאה דבחי' מדבר סיני הוא ע"י אהרן.

וזהו גם השורש של העניין שהוזכר: בחינה זו של אוהל מועד היא באמצעות משה, ואילו העלאת בחינת מדבר סיני היא באמצעות אהרן.

כך מתבאר גם מדוע אוהל מועד קשור למשה ומדבר סיני לאהרן. משה ממשיך את השפע מלמעלה למטה, ואילו אהרן מעלה את מלכות למעלה.

שמשה הוא שושבינא דמלכא פ"י שמשה הוא יסוד אבא¹⁴⁸ לכך הוא השושבינא המוריד את החתן שהוא ז"א ו"ק [ו' קצוות] דאצי' שירד ויתלבש ברמ"ח מ"ע [מצות עשה] גשמיים שהוא בחי' ירידה גדולה.

משה הוא "שושבינו של המלך"; כלומר, משה הוא יסוד אבא. לכן הוא השושבין שמוריד את החתן, שהוא ז"א — שש הקצוות של אצילות — כדי שיירד ויתלבש ברמ"ח מצוות עשה גשמיות, וזו ירידה גדולה.

משה הוא "שושבינו של המלך": בהיותו יסוד אבא, הוא מוריד את ה"חתן", ז"א — שש המדות של אצילות — כדי שיתלבש ברמ"ח מצוות עשה גשמיות. זו ירידה גדולה.

27 וכמו עד"מ ירידת והתלבשות כח השכל שהוא רוחני במוח הגשמי שבאדם שהוא ירידה גדולה לפי

שהמוח גשמי אינו מערך ומהות שכל

כמו, למשל, ירידתו והתלבשותו של כוח השכל, שהוא רוחני, במוח הגשמי שבאדם — ירידה גדולה, שהרי המוח הגשמי אינו מאותו סוג ומאותה מהות כמו השכל,

המשל הוא לשכל האנושי. השכל, שהוא רוחני, יורד ומתלבש במוח הגשמי, וזו ירידה גדולה, משום שהמוח אינו מאותו סוג ומהות כמו המחשבה.

שהוא רוחני וכמ"כ [וכמו כן] למעלה ממש שהרמ"ח מ"ע [מצות עשה] הם ענינים גשמיים [גשמיים] שהם נתלבשו בעשי [בעשיה] גשמיים [גשמיים] והו"ק [והו"ק קצוות] שהם המדות דאצילות רמ"ח אברי [אברים] דמלכא הם רוחניים בחי אצי

שהוא רוחני. וכך גם ממש למעלה: רמ"ח מצוות עשה הן ענינים גשמיים, המתלבשים בעשיה הגשמית, ואילו שש הקצוות, שהן המדות של אצילות, רמ"ח איברי המלך, הן רוחניות ובכחינת אצילות,

כך גם למעלה. רמ"ח מצוות עשה הן מעשים גשמיים המתלבשים בעולם הגשמי, ואילו שש המדות של אצילות, המכונות "רמ"ח איברי המלך", הן רוחניות לחלוטין.

שהרי אין ערוך כלל ביניהם ולזה הוא ירידה גדולה להיות התלבשות ו"ק [וי קצוות] דאצי ברמ"ח מ"ע [מצות עשה] גשמיים כמו פ' קדש שבתפלין¹⁴⁹ שהוא בחי ח"ע [חכמה עילאה] שנתלבש באותיות הכתב גשמי ע"ג [על גבי] קלף גשמי.

שהרי אין ביניהם כל השוואה. לכן ירידה גדולה היא לשש הקצוות של אצילות להתלבש ברמ"ח מצוות עשה גשמיות; למשל, פרשת "קדש" שבתפלין, שהיא כחינת חכמה עילאה, המתלבשת באותיות הכתב הגשמיות שעל קלף גשמי.

אין ביניהם כל השוואה, ולכן התלבשותן במצוות גשמיות היא ירידה גדולה. דוגמה לכך היא פרשת התפלין המתחילה במילים "קדש": היא מבטאת את החכמה העילאה, אך כתובה בדיו גשמי על קלף גשמי.

28 וכן בכל המ"ע [המצוות עשה]. ובחי ירידה זו נק' חתן חות דרגא¹⁵⁰ ביום חתונתו¹⁵¹ זו מתן תורה.

וכך הוא בכל מצוות עשה. ירידה זו נקראת "חתן — חות דרגא", "ביום חתונתו" — זהו מתן תורה.

כך הוא בכל מצוות עשה. ירידה זו נקראת "חתן, רד מדרגה", על פי עצת הגמרא לאדם הנושא אישה; והמשנה מלמדת ש"יום חתונתו" הוא מתן תורה.

לכן להיות ירידה זו הוא ע"י משה שהוא בחי יסוד אבא והוא בחי השושבינא דמלכא

לכן ירידה זו מתרחשת באמצעות משה, שהוא כחינת יסוד אבא, והוא כחינת שושבין המלך.

לכן ירידה זו נעשית באמצעות משה, יסוד אבא, שושבין המלך.

ויובן זה ע"פ מ"ש בד"ה מצה זו בפ"י וענין מוחין דאבא שהוא הבחי' שלמעלה מסדר ההשתלשלות דקמיה כחשכה כאורה¹⁵² ומשם דוקא נמשך הכח להתלבש במצות מעשיות בגשמיות ע"ש גבי בעבור זה עשה¹⁵³ ה' לי כו'.¹⁵⁴

הדבר יובן על פי המבואר במאמר הפותח במילים "מצה זו", בביאור ענין מוחין דאבא: זוהי הבחינה שלמעלה מסדר ההשתלשלות, שלפניה "כחשכה כאורה"; וממנה דוקא נמשך הכוח להתלבש במצוות מעשיות בגשמיות. עיינו שם בענין "בעבור זה עשה ה' לי" וכו'.

הטעם מבואר במאמר "מצה זו": מוחין דאבא הם למעלה מכל סדר העולמות, ושם "כחשכה כאורה"; רק ממדרגה זו אפשר לקבל את הכוח להתלבש במצוות גשמיות. הדברים מוסברים שם על הפסוק "בעבור זה עשה ה' לי", שבהגדה נדרש על המצה והמרור המונחים לפנינו.

29 ועמ"ש עוד מענין משה בד"ה ואלה המשפטים¹⁵⁵ כו'. וזהו ויקם משה את המשכן^{156, 157, 158, 159} שמש

שהוא יסוד אבא שושבינא דמלכא הוא הקים את המשכן

ועיינו עוד במה שנכתב על משה במאמר המתחיל "ואלה המשפטים" וכו'. וזהו "ויקם משה את המשכן": משה, שהוא יסוד אבא ושושבין המלך, הוא שהקים את המשכן,

תפקידו של משה נידון בהרחבה במאמר "ואלה המשפטים". משום כך נאמר "ויקם משה את המשכן": בתור יסוד אבא ושושבין המלך, הוא שהקים אותו.

שהוא מלכות דאצ"י שהמשיך בה גילוי בחי' ז"א הנק' מלכא ועי"ז נעשה קימה מעלייתא לבחי' המשכן ועי"ן מזה ברכות פקודי פנ"ב כמה חכמים¹⁶⁰ היו שם כו'

שהוא מלכות דאצילות, שאליה המשיך את גילוי בחינת ז"א, הנקרא "המלך"; ועל ידי כך נעשתה הקמה מעולה לבחינת המשכן. ועיינו בענין זה במדרש רבה, פקודי, פרק נ"ב: "כמה חכמים היו שם" וכו',

המשכן הוא מלכות דאצילות, שאליה המשיך משה את גילוי ז"א, "המלך", ובכך העניק לה מעמד נעלה. במדרש נאמר שחכמים רבים היו שם, אך לא הצליחו להקים את המשכן.

ולא היו יכולין להקימו כו' עד ואת עלית על כלנה¹⁶¹ ע"ש ובפ' נשא פיי"ב (דרמ"ט ב')

"ולא היו יכולין להקימו" וכו', עד "ואת עלית על כלנה"; עיינו שם. וכן בפרשת נשא, פרק י"ב (דף רמ"ט ע"ב),

רק משה יכול היה להקים אותו, ובכך התקיים בו "ואת עלית על כלנה". במדרש על פרשת נשא נאמר דבר דומה על המילים "להקים את המשכן".

ע"פ להקים את המשכן¹⁶² ומי עלה לשמים¹⁶³ כו' מי הקים¹⁶⁴ כו' ובזח"ב [ובזהר חלק ב'] פקודי רל"ח ב' ר"מ ע"ב.

על הפסוק "להקים את המשכן": "מי עלה לשמים" וכו', "מי הקים" וכו'. וכן בזהר חלק ב', פקודי, דפים רל"ח ע"ב ור"מ ע"ב,

שם דורשים על משה את הפסוק "מי עלה לשמים... מי הקים כל אפסי ארץ?". בזהר על פרשת פקודי נידונה הקמת המשכן בידי משה בדפים המצוינים.

רמ"א ב'. ואהרן הוא שושבינא דמטרוניתא שממשיך ה"ג [חמש גבורות] מבינה למלי כדי שתתעורר בהעלאת מ"נ [מ"ן נוקבין] להיות בחי' מדבר סיני כו' כי אהרן בחי' רב חסד

רמ"א ע"ב. ואילו אהרן הוא שושבין המלכה, הממשיך את חמש הגבורות מבינה למלכות, כדי לעורר אותה בהעלאת מ"ן ולהיות בבחינת "מדבר סיני" וכו'; כי אהרן הוא בחינת "ורב חסד".

אהרן הוא "שושבין המלכה": הוא ממשיך את חמש הגבורות מבינה למלכות, כדי לעורר אותה לעלות כמ"ן, בבחינת "מדבר סיני". שכן אהרן מגלם את "ורב חסד".

והנה כמו שבדרום אין בו ישוב כ"כ [כל כך]¹⁶⁵ כ"א בחי' מדבר מתוקף החום כך עדי"מ מתוקף האהבה רבה דאהרן שהוא בחי' ימינו של הקב"ה נמשך להיות בבחי' במדבר סיני כו' כנ"ל.

והנה, כשם שבדרום אין ישוב רב, אלא בחינת מדבר, מחמת עוצמת החום, כך, בדרך משל, מעוצמת האהבה רבה של אהרן, שהוא בחינת ימינו של הקדוש ברוך הוא, נמשכת הבחינה של "במדבר סיני" וכו', כנזכר לעיל.

הדרום, כיוונו של חסד, כמעט שאינו מיושב בגלל החום. בדומה לכך, אהבתו הגדולה של אהרן, "ימינו" של הקדוש ברוך הוא, יוצרת את הצימאון הכוער של מדבר סיני.

קטע 7 • 301-31

"שאו את ראש": עליות עד הכתר

30 וזהו שאו את ראש בניי [בני ישראל] למשפחותם¹⁶⁶ כו' והיינו ע"י משה ואהרן דייקא וההעלאה מתחלה שמעלים אותנו שאנו למטה בעשיי [בעשיה] היינו אל בחי' למשפחותם עי' [שבעים] נפש.

וזהו [פירוש] "שאו את ראש בני ישראל למשפחותם" וכו': כלומר, דווקא באמצעות משה ואהרן. תחילה מתרחשת העלייה שבה מעלים אותנו, הנמצאים למטה בעשיה, אל הבחינה של "למשפחותם" — שבעים הנפשות,

המאמר קורא כעת את הציווי למנות את העם, "שאו את ראש בני ישראל", כסדרה של עליות הנעשות באמצעות משה ואהרן. העלייה הראשונה מרוממת אותנו מעשיה אל הבחינה של "למשפחותם" — שבעים הנפשות של בית יעקב, המקבילות לבריאה.

שהם בבריאה. אח"כ י"ב שבטים שהם המחברים בריאה ואצילות אח"כ עוד העלאה לבית אבותם האבות הן מרכבתא עילאה חג"ת [חסד גבורה תפארת] דאצילות.

שהן בבריאה. לאחר מכן באים שנים-עשר השבטים, המחברים בין בריאה לאצילות. אחר כך באה עליה נוספת, "לבית אבותם": האבות הם מרכבה עילאה, חסד, גבורה ותפארת שבאצילות,

לאחר מכן באים שנים-עשר השבטים, המחברים בין בריאה לאצילות. אחר כך באה הבחינה של "לבית אבותם": האבות, שהם "מרכבה עילאה" ומבטאים את חסד, גבורה ותפארת שבאצילות.

והן ג' בחיי רחמים (והנה רחמים נמשכים מתפארת כי ע"י ההתבוננות ביקר תפארת גדולת¹⁶⁷ א"ס ב"ה יומשך הרחמים על הירידה כו')

והם שלוש בחינות של רחמים. (הנה, הרחמים נמשכים מתפארת, שכן ההתבוננות "ביקר תפארת" שבגדולת אין סוף ברוך הוא מעוררת רחמים על הירידה וכו';

שלוש הבחינות הללו הן שלושה סוגי רחמים. בסוגיים מוסבר שהרחמים נמשכים מתפארת: ההתבוננות ב"יקר תפארת" שבגדולת אין סוף מעוררת רחמים על הירידה.

ומבואר במ"א ענין ג' שלישים שבכלי מדת תפארת ע"כ אפ"ל [אפשר לומר] שזהו שורש לג' בחיי רחמים הנ"ל עמ"ש בפי קדושים בדי"ה ונטעתם כל עץ מאכל^{168, 169} כו').

ובמקום אחר מבואר עניין שלושת השלישים שבכלי מידת התפארת; לכן אפשר לומר שזהו השורש לשלוש בחינות הרחמים האמורות לעיל. עיינו במה שכתוב בפרשת קדושים, בדיבור המתחיל "ונטעתם כל עץ מאכל" וכו').

במקום אחר מוסבר שבכלי של תפארת יש שלושה "שלישים", וייתכן שהם השורש לשלוש בחינות הרחמים הללו. הדיון בכך מופיע במאמר על "ונטעתם כל עץ מאכל".

ואח"כ לגולגלותם הוא בחיי כתר וגולגלתא דז"א ובעבודת ה' הוא בחיי אהבה רבה שלמעלה מן הדעת שאינה נתפסת כהשכל כלל וכמו הגלגלתא שמקיף על המוחין.

אחר כך, "לגולגלותם": זוהי בחינת כתר וגולגלתא דז"א. בעבודת ה' זו בחינת אהבה רבה, שלמעלה מדעת, שאינה נתפסת כהשכל כלל, בדומה לגולגולת המקיפה את המוחין.

העלייה הגבוהה ביותר היא "לגולגלותם": כתר, ה"גולגולת" של ז"א. בעבודת ה' זו אהבה רבה, אהבה גדולה שלמעלה מדעת, שהשכל אינו יכול להכיל, כשם שהגולגולת מקיפה את המוח.

וזהו בחי' שבועות שאז נמשך הכתר דז"א שבכל ימי הספירה ממשיכים הכל מבחי' המדות דאצילות שבוע ראשון חסד וכל א' כלול מז' והוא כענין ההעלאה למשפחותם לבית אבותם ובשבועות נמשך גילוי הכתר בחי' לגולגלותם.

וזו בחינת חג השבועות, שבו נמשך כתר דז"א. בכל ימי הספירה ממשיכים הכול מבחינת מדות דאצילות: השבוע הראשון הוא חסד, וכל אחת משבע המדות כלולה משבע. הדבר דומה לעלייה של "למשפחותם לבית אבותם". ובשבועות נמשך גילוי הכתר, בחינת "לגולגלותם".

זו בחינת חג השבועות. כמשך ספירת העומר ממשיכים את שבע מדות דאצילות, שבוע אחר שבוע, כשכל אחת כלולה מכל שבע המדות, בדומה לעליות של "למשפחותם" ו"לבית אבותם". בשבועות נמשך גילוי הכתר, בחינת "לגולגלותם".

(והנה מבואר במ"א דבחי' כתר זה שנמשך לז"א בחג השבועות הוא מא"א [מאריך אנפין] ממש. ועפ"ז [ועל פי זה] יובן עוד מה שנאמר וידבר כו' במדבר כו' שאו כו' לגולגלותם.

(במקום אחר מבואר שכתר זה, הנמשך לז"א בחג השבועות, הוא מאריך אנפין עצמו. לפי זה יובן עוד מה שנאמר: "וידבר" וכו', "במדבר" וכו', "שאו" וכו', "לגולגלותם".)

בסוגריים נוסף שכתר הנמשך לז"א בחג השבועות בא מאריך אנפין עצמו. הדבר מוסיף ביאור בפסוק כולו: "וידבר... במדבר... שאו... לגולגלותם".

כי הנה מבואר במ"א בביאור ע"פ צאינה וראינה¹⁷⁰ ענין מ"ש במדבר כו' בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם,¹⁷¹ דבחי' מצחא דז"א אשר לא ישב אדם שם שהוא למעלה מבחי' אדם

כי הנה במקום אחר מבואר בביאור על "צאינה וראינה" עניין מה שכתוב "במדבר" וכו', "בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם": בחינת מצחא דז"א נקראת "אשר לא ישב אדם שם", משום שהיא למעלה מבחינת אדם,

הביאור על "צאינה וראינה" מפרש את דברי ירמיהו על "ארץ אשר לא ישב אדם שם" כמתייחסים ל"מצח" של ז"א, בחינה שלמעלה מדמות "אדם".

כדכתיב כי לא אדם הוא,^{172, 173} וכמבואר באדרא¹⁷⁴ (דקל"ו ע"ב), ולכן נק' ג"כ מדבר כי הנה המדבר אין בו שום צמח האדמה כך מצחא אין בו צמיחת שערות

כפי שכתוב: "כי לא אדם הוא", וכפי שמוסבר באידרא (דף 136b). לכן הוא נקרא גם "מדבר": כשם שבמדבר אין צמיחה של צמחי האדמה, כך במצח אין צמיחת שערות,

הוא למעלה מדמות האדם, כפי שאומר שמואל: "כי לא אדם הוא", וכפי שמסבירה האידרא. לכן גם הוא נקרא "מדבר": כשם שבמדבר לא צומח דבר, כך במצח אין צומחות שערות.

כי הוא למעלה מבחי צמיחה שהוא בחי שינויים מקטנות לגדלות שזהו בבחי אדם משא"כ בבחי כי לא אדם כתיב לא שנית¹⁷⁵ כו',

שכן הוא למעלה מבחינת צמיחה, שהיא בחינת שינוי מקטנות לגדלות, השייכת לבחינת אדם; ואילו על הבחינה של "כי לא אדם" נאמר: "אני ה' לא שנית", וכו'.

צמיחה פירושה שינוי מקטן לגדול, והיא שייכת לבחינת "אדם". הבחינה של "כי לא אדם הוא" למעלה משינוי, כפי שאומר הנביא: "אני ה' לא שנית".

ועדיין הוא ענין וחד חרוב שהוא בחי מנוחה לחיי העולמים¹⁷⁶ שהוא בחי עלייה שאין למעלה הימנה עוד עלייה בשמטה זו כו'

ועל דרך זו הוא ענין "וחד חרוב", שהיא בחינת "מנוחה לחיי העולמים" — בחינת עלייה שאין למעלה ממנה עוד עלייה בשמיטה זו, וכו';

גם האלף השביעי, המתואר כ"חרוב", דומה לכך. הוא "מנוחה לחיי העולמים" — עלייה שאין למעלה ממנה עוד עלייה באותו מחזור.

ע"כ היינו שאין בו זריעה וצמיחה כו', ועדיין י"ל [יש לומר] מ"ש בזהר פ' במדבר קי"ז ב' אי באהל מועד אמאי במדבר סיני¹⁷⁷ אלא חד לאורייתא וחד למשכנא ופ"י במק"מ [במקדש מלך]

כלומר, אין בו זריעה וצמיחה, וכו'. ועל דרך זו אפשר לבאר את הכתוב בזהר, פרשת במדבר, קי"ז ב': "אם באוהל מועד, למה במדבר סיני? אלא חד לאורייתא וחד למשכנא". ומקדש מלך פירש

כמו המדבר, אין בו זריעה וצמיחה. כך אפשר גם להבין את שאלת הזוהר: "אם באוהל מועד, למה במדבר סיני?", ואת התשובה: "אחד לתורה ואחד למשכן", וכן את דברי מקדש מלך על כך.

דהיינו דמדבר הוא התורה שרומזת לז"א כו' וזהו הפך ממש"כ [ממה שכתוב] דמדבר סיני הוא העלאה ממטה למעלה והיינו עליי [עלייה] המלי מבי"ע וכדכתיב מי זאת עולה¹⁷⁸ מן המדבר.

שהמדבר הוא התורה, הרומזת לז"א, וכו'. והרי זה הפך ממה שנכתב כאן, שמדבר סיני הוא עלייה מלמטה למעלה, כלומר עליית מלכות מבריא, יצירה ועשיה, כפי שכתוב: "מי זאת עולה מן המדבר".

מקדש מלך מפרש את "המדבר" כתורה, הרומזת לז"א, המשפיע מלמעלה. לכאורה, זה הפוך ממה שנאמר במאמר זה: שמדבר סיני הוא עלייה מלמטה, כפי שנאמר: "מי זאת עולה מן המדבר".

אך לפמ"ש [לפי מה שכתוב] א"ש [אתי שפיר] כי יש ג"כ בחי מדבר עליון בחי אשר לא ישב אדם שם כנ"ל והוא מקור התורה שנאמר וממדבר מתנה¹⁷⁹ וז"ש [וזהו שכתוב] במדבר סיני כו'

אך לפי מה שנכתב כאן, העניין מיושב היטב: יש גם בחינת מדבר עליון, בחינת "אשר לא ישב אדם שם", כנוצר לעיל, והוא מקור התורה, כפי שנאמר: "וממדבר מתנה". וזוהי [משמעות] הכתוב "במדבר סיני", וכו';

הקושי מתיישב: יש גם מדבר עליון, בחינת "אשר לא ישב אדם שם", והוא מקור התורה, כפי שנאמר: "וממדבר מתנה". הפסוק כולל אפוא את שני העניינים.

שאו כו' לגלגלתם מדבר סיני הוא בחי' מדבר שממטה למעלה ומדברך נאווה כו' והיינו מה שנעשית בבחי' נקודה א' תחת היסוד שהוא בחי' הכתר שבה בכל מאדך¹⁸⁰ כו'

"שאו", וכו', "לגלגלתם": "מדבר סיני" הוא בחינת המדבר שמלמטה למעלה, "ומדברך נאווה", וכו'; היינו, שהיא נעשית בבחינת נקודה אחת תחת היסוד, שהיא בחינת הכתר שבה, "בכל מאדך", וכו';

"במדבר סיני" הוא המדבר שמלמטה למעלה: מלכות נעשית נקודה אחת תחת יסוד — הכתר שבה — והיא בחינת האהבה "בכל מאדך", בלי גבול.

ונעוץ סופן^{181, 182} כו' והיינו שאו כו' לגלגלותם הוא בחי' מדבר העליון כי מצחא הוא גילויי דבחי' גלגלתא^{183, 184} כמ"ש באדרא (קכ"ט א') ובאדר"ז [ובאדרא זוטא] (דף רפ"ט ב') היינו כתר עליון

ו"נעוץ סופן בתחילתו", וכו'. וזהו "שאו", וכו', "לגלגלתם": זוהי בחינת המדבר העליון, שכן המצח הוא גילוי בחינת הגולגולת, כפי שכתוב באידרא (קכ"ט א') ובאדרא זוטא (דף רפ"ט ב'); כלומר, כתר עליון.

סופו "נעוץ בתחילתו", כדברי ספר יצירה, ולכן הנקודה התחתונה נפגשת עם הנקודה העליונה. "לגלגלתם" היא בחינת המדבר העליון, שכן המצח הוא גילוי הגולגולת — כתר עליון — כפי שמבואר באידרא ובאדרא זוטא.

והנה גם בחי' מדבר העליון שהוא בחי' מצחא ורצון העליון י"ל [יש לומר] שזהו חיצונית התורה אבל פנימיותה היא בחי' ואהי' [ואהיה] שעשועים¹⁸⁵ שלמעלה מבחי' מדבר הנ"ל.

כעת, גם על בחינת המדבר העליון, שהיא בחינת המצח והרצון העליון, אפשר לומר שהיא החיצונית של התורה; ואילו פנימיותה היא בחינת "ואהיה שעשועים", שלמעלה מבחינת המדבר האמורה.

גם המדבר העליון הזה, המצח והרצון העליון, עשוי להיות רק החיצונית של התורה. פנימיותה היא "ואהיה שעשועים" — התורה כתענוג של ה' עצמו, למעלה עוד יותר.

ועמ"ש ע"פ ואהי' [ואהיה] אצלו אמון¹⁸⁶ מענין דוד זמירות קרית להו¹⁸⁷ כו' שיש בתורה פנים ואחור כו'.

וראו מה שנכתב על הפסוק "ואהיה אצלו אמון", בענין "דוד, זמירות קרית להו" וכו': שלתורה יש פנים ואחור וכו'.

המאמר על "ואהיה אצלו אמון" מפתח את הרעיון באמצעות דברי הגמרא על דוד, שנזף על שכינה את דברי התורה "זמירות". לתורה יש "פנים" ו"אחור".

31 ועמ"ש כפי שלח ע"פ אני¹⁸⁸ ה' כו' מענין בשעה שישראל אומרים איש"ר [אמן יהא שמיה רבא]¹⁸⁹ מברך

הקדוש ברוך הוא מנענע ראשו כו',

ועיינו במה שנכתב בפרשת שלח על הפסוק "אני הוי" וכו', בענין המאמר: "בשעה שישראל אומרים אמן, יהא שמיה רבה מברך, הקדוש ברוך הוא מנענע ראשו" וכו';

המאמר בפרשת שלח על "אני הוי" אלקיכם" עוסק בתמונה שמציירת הגמרא: כשישראל עונים "אמן, יהא שמיה רבה מברך", הקדוש ברוך הוא מנענע את ראשו.

ואפ"ל [ואפשר לומר] **שזהו ענין ומדבר מתנה**¹⁹⁰ **כו' עבודת מתנה**¹⁹¹ **כו' פי' מתנה זהו ענין אתדל"ע**
[אתערותא דלעילא] מבחי' שאין אתעדל"ת [אתערותא דלתתא] מגעת שם

וייתכן שזהו עניינם של "ומדבר מתנה" וכו', ושל "עבודת מתנה" וכו': משמעותה של "מתנה" היא אתערותא דלעילא, מבחינה שאתערותא דלתתא אינה מגיעה אליה,

ייתכן שזו ה"מתנה" שב"מדבר מתנה", וכן המתנה שבכהונה, הנקראת "עבודת מתנה": אתערותא דלעילא, מבחינה שאין אתערותא דלתתא יכולה להגיע אליה.

אלא שבאה ממילא בתורת מתנה אחר היותו בבחי' מדבר כו' ועמ"ש סד"ה אני ישנה בענין פתחי לי¹⁹²
כו' ואני אפתח לך ועמ"ש בד"ה ואתחנן כו':

אלא שהיא באה מאליה, בתורת מתנה, לאחר שהוא נמצא בבחינת מדבר וכו'. ועיינו במה שנכתב בסוף המאמר הפותח "אני ישנה", בעניין "פתחי לי" וכו', "ואני אפתח לך"; וכן במה שנכתב במאמר הפותח "ואתחנן" וכו'.

היא באה מאליה, כמתנה, לאחר שהאדם הגיע לבחינת מדבר — ביטול וצימאון. המאמרים על "אני ישנה" ("פתחי לי... ואני אפתח לך") ועל "ואתחנן" מרחיבים בנושא זה.

בעבודה

התפילה היא זמן הכירור: התבוננות בגדולת ה' עד שהיא נעשית ממשית כאילו רואים אותה, מראה לאדם עד כמה מעשיו רחוקים מעבודת ה' טהורה, והוא מחליט לדחות את הרע. כאשר מחשבות זרות חודרות לתפילה, אין לו להתייחס או להסיק שתפילתו חסרת ערך; הרע מתנגד דווקא משום שמפרידים אותו, ועליו לדחות את המחשבות ולהסיח מהן את דעתו. לימוד התורה דורש ביטול, שכן מי שלומד מתוך תחושה של "אני" העומד בפני עצמו אינו לומד תורה באמת. חצות הלילה הוא הזמן לבכות על גלות השכינה וללמוד תורה, ותפילת הבוקר היא הזמן להתבונן בגדולת ה' ולהמשיך את יחודו אל הנשמה.

שאלות לשיחה

1. מדוע מלכות צריכה לרדת לעולמות התחתונים כדי לברר את הניצוצות כעת, בעוד שבזמן המקדש הם התבררו בלי ירידתה?
2. לפי המאמר, מדוע מחשבות זרות עולות דווקא בזמן התפילה, וכיצד על האדם להגיב להן?
3. באיזה מובן המדבר מסמל הן את מלכות המלוכה בעולמות התחתונים והן את עלייתה בצימאון?
4. מדוע נסו הים וההרים מפני ה', ואילו המדבר קיבל את פניו, ומה מוסיף הר סיני לתמונה?
5. כיצד תפקידיהם של משה ואהרן מקבילים לאוהל מועד ולמדבר סיני?

מקורות והפניות

הערות

פסוקה 1

1 להבין ביאור הדברים

ההערה מציינת שנדפסו שם שתי הנחות נוספות של המאמר, ושהנוסח השני הוא של אדמו"ר האמצעי.

הערת קה"ת

בסה"מ תקס"ג ע' תצ ב' הנחות אחרות. הנוסחא שני היא לכ"ק אדה"א. ובאריכות בסה"מ אדה"א במדבר ע' א. קיצורים נדפסו באוה"ת במדבר-ד ע' איתכד. כרך-ז ע' איתשג.

2

הפסוק הפותח את ספר במדבר: "הוי דיבר אל משה במדבר סיני, באוהל מועד". המאמר מפרש את שני המקומות כשני מצבים של מלכות דאצילות.

Numbers 1:1 במדבר א:א

וַיְדַבֵּר ה' אֶל־מֹשֶׁה בְּמִדְבַּר סִינַי בָּאֵהֶל מוֹעֵד בְּאֶחָד לַחֹדֶשׁ הַשֵּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם מֵאֶרֶץ מִצְרָיִם לֵאמֹר:

AND THE L-RD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the second month, in the second year after they were come out of the land of Egypt, saying

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 2

3 ליתן טרף לביתה

"אשת חיל" "קמה בעוד לילה ומספקת מזון לבני ביתה". המקובלים מפרשים זאת על מלכות, היורדת בלילה לעולמות התחתונים כדי לברר בהם את הניצוצות.

Proverbs 31:15 משלי ל"א:ט"ו

וְתִקֶּם כְּעוֹד לַלַּיְלָה וְתִתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֶלֶק לְנַעֲרֹתֶיהָ:

She riseth also while it is yet night, and giveth food to her household, and a portion to her maidens

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי לא, טו.

4

מרפ"ח ניצוצים

ההערה מפנה לשם לדיון נוסף ברפ"ח הניצוצות.

הערת קה"ת

ראה סה"מ תקס"ה ע' תרמ"ב. ראה לעיל פ' אמור לו, בהמ"מ. ובהמצויין בסה"מ לאדה"א פ' במדבר ע' שז.

5

(עין בפע"ח שער י"ז

הערה זו נדפסה שם בשינויים ובהוספות.

הערת קה"ת

הג"ה זו בשינויים והוספות נדפס באוה"ת במדבר מט"מ ע' איתכד. וראה גם בהנסמן למאמרי אדה"א לע"א.

6

לכי ומעטי

סיפור הגמרא על הלבנה, שהתלוננה ששני מלכים אינם יכולים להשתמש בכתר אחד, ונאמר לה: "לכי ומעטי את עצמך". המקובלים מפרשים את

הלבנה כמלכות, ואת מיעוטה כהתמעטותה — הנושא שאליו מתייחסת ההגהה.

Chullin 60b:2-3 חולין ס' ב:ב-ג

רבי שמעון בן פזי רמי כתיב (בראשית א, טז) ויעש אלקים את שני המאורות הגדולים וכתוב את המאור הגדול ואת המאור הקטן אמרה ירח לפני הקב"ה רבש"ע אפשר לשני מלכים שישתמשו בכתר אחד אמר לה לכי ומעטי את עצמך אמרה לפניו רבש"ע הואיל ואמרתי לפניך דבר הגון אמעית את עצמי אמר לה לכי ומשול ביום ובלילה אמרה ליה מאי רבותיה דשרגא בטיהרא מאי אהני אמר לה זיל לימנו כך ישראל ימים ושנים אמרה ליה יומא נמי אי אפשר דלא מנו ביה תקופותא דכתיב (בראשית א, יד) והיו לאותות ולמועדים ולימים ...

Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA)

7

שער מיעוט הירח

שער מיעוט הירח בעץ חיים: תשע הספירות העליונות שלה מסתלקות לשורשיהן בז"א, והיא נשארת נקודה אחת בלבד מתחת ליסוד שלו. ההגהה מציינת שהיישוב בין עניין זה לבין פרי עץ חיים דורש דיון בפני עצמו.

Sefer Etz Chaim 36:2 עץ חיים ל"ו:ב

... וזהו ענין לכי ומעטי את עצמך שנסתלקו ט"ס שלה העליונים ועלו בז"א והיא נשארת נקודה מעוטה וירדה תחת אחורי היסוד וענין מיעוט הירח היה כיום ד'. אח"כ ביום ו' חזרה להתגדל בכח"י הגי' הנ"ל היתה פרצוף שלם בכח"י אחור באחור נגד החזה דו"א ואז יש בה ה' אורות של ה"ס ראשונות דו"א שהם בח"י ה' ימים ראשונים דימי בראשית כולם האירו ביום ו' שהוא הת"ת שבו ואז ניכנית המלכות ונגלית שם וה"ר מאירין בה מרחוק ואז ביום ו' נזדווגו וז"ן בכח"י אב"א ונברא אדה"ר בכח"י זו לבדו ואלו לא ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

8

מענין התלבשות ט"ס שלה

דברי עץ חיים על הקליפות: תשע הספירות שהסתלקו מנוקבא דקדושה מתלבשות בתשע הספירות של נוקבא דקליפה. זהו הקטע השני בעץ חיים שההגהה מציבה לצד פרי עץ חיים.

Sefer Etz Chaim 48:3 עץ חיים מ"ח:ג

ענין הקלי' וענין ד' עולמות אבי"ע השינוי שיש ביניהן דע כי גם בקלי' יש בחי' אבי"ע ובכל עולם יש בו ה' פרצופים שהם כללות י"ס של אותו העולם וכל פרצוף מהם כולל י"ס על דרך שהוא בקדושה ונבאר עתה עניינים דע כי אע"פ שבכל ד' עולמות יש בחי' קלי' יש שינוי בעולמות בעצמם כי הנה בעולם אצילות של הקדושה הטוב מרובה על האצילות של הטומאה ואינם מעורבים כלל הקדושה עם הטומאה ובעולם הביאה הקדושה מובה על הטומאה של הקלי' דבריאא אמנם הם מעורבים יחד וביצירה הוא מחצה על מחצה וגם ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

9

לעולם ה' דברך

"לעולם הוי' דברך ניצב בשמים". כאן "דברך" היא מלכות, מידת הדיבור האלוקי, שהכתר שלה נותר למעלה באצילות בעוד ששאר חלקיה יורדים.

Psalms 119:89 תהילים קי"ט:פ"ט

לְעוֹלָם ה' דְּבָרְךָ נִצָּב בַּשָּׁמַיִם:

15 לא יגורר רע

הקטע הראשון בוהר שההגה מונה על הפסוק "לא יגורר רע", עם פירושו של מקדש מלך שם.

Zohar, Bereshit 22:255-24:264 ספר זוהר, בראשית כ"ב:רנ"ה-כ"ד:רס"ד

AND THE L-RD GOD TOOK THE MAN AND PUT HIM IN THE GARDEN OF EDEN, ETC. From whence did he take him? He took him from the four elements which are hinted at in the verse "and from there it parted and became four heads". G-d detached him from these and placed him in the Garden of Eden. So does G-d do now to any man created from the four elements when he repents of his sins and occupies himself with the Torah; G-d takes him from his original elements

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

16 לא יגורר רע

אחד מקטעי זוהר שההגה מונה על הפסוק "לא יגורר רע".

Zohar, Bereshit 87:276-88:288 ספר זוהר, בראשית פ"ז:ער"ו-פ"ח:רפ"ח

Until he sinned, man was gifted with the wisdom of celestial illumination, and he did not for an instant quit the Tree of Life. But when he was seduced by his desire to know what was below, he weakly followed it until he became separated from the Tree of Life, and knew evil and forsook good: hence the Scripture says 'for thou art not a G-d that hath pleasure in wickedness, evil shall not sojourn with thee' (Ps. ... 5, 5). He who is drawn after evil may not abide with

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

17 לא יגורר רע

אחד מקטעי זוהר שההגה מונה על הפסוק "לא יגורר רע".

Zohar, Bereshit 95:383-97:394 ספר זוהר, בראשית צ"ה:שפ"ג-צ"ז:שצ"ד

AND THE L-RD SAW THAT THE WICKEDNESS OF MAN WAS VERY GREAT IN THE EARTH, AND THAT EVERY IMAGINATION OF THE THOUGHTS OF HIS HEART WAS ONLY EVIL CONTINUALLY. R. Judah quoted in this connection the verse: For thou art not a G-d who hath pleasure in wickedness, evil shall not sojourn with thee (Ps. 5, 5). He said: 'One lesson that may be derived from this verse is that if a man cleaves to the evil imagination and follows after it, ... not only does he defile himself thereby, but

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

18 לא יגורר רע

זוהר על פרשת נח, אחד הקטעים שההגה מונה על הפסוק "לא יגורר רע".

Zohar, Noach 9:56-10:63 ספר זוהר, נח ט"ז:נ"ו-ט"ז:ס"ג

For indeed all the other sins of man, involving but his own corruption, admit of repentance. But the sin of onanism is one by which man corrupts both himself and the earth; and of such a one it is written, "The stain of thine iniquity remains before me" (Jer. 2, 22), also "For thou art not a G-d that hath pleasure in wickedness, evil shall not sojourn with

.LAMED. For ever, O L-RD, Thy word standeth fast in heaven

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערות קה"ת

תהלים קט, פט. ראה יהל אור על הפסוק סעי' ז, ושם מציין: וכ"כ עוד בביאור ע"פ מקושש עצים בלקו"ת פ' שלח דמ"ג ע"א ורצונו של מקום שהוא כתר דרחל כי לעולם דבר נצב בשמים שכתר דרחל הוא בשמים ז"א בעלה. וט"ס אחרונות דילה הם לבדם שיורדים בבריאה כו עכ"ל, ע"ש.

5 פסקה

10 זעקתו של דוד: "עד מתי אשית עצות בנפשי?" אדמו"ר הזקן שואל את הבריטוי כדי לתאר את ההחלטה שבאה לאחר שאדם מגלה את הרע שבתוכו.

Psalms 13:3 תהלים י"ג:ג

עד־אָנה אָשית עצות בְּנַפְשִׁי יְגוֹן בְּלִבִּי יוֹמָם עַד־אָנה יְרוּם אֲבִי עָלַי: How long shall I take counsel in my soul, having sorrow in my heart by day? How long shall mine enemy be exalted over me

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

7 פסקה

11 אחד הקטעים התלמודיים שההגה מונה כמסתמכים על הפסוק "לא יגורר רע".

Sotah 42a:6 סוטה מ"ב א"ר

פֶת מִסְפָּרֵי לְשׁוֹן הָרֶעַ — דְּכִתִּיב: "כִּי לֹא אֶל חֶפֶץ רָשָׁע אֶתָּה לֹא יִגְוֶרָה רָע", צִדִּיק אֶתָּה ה' — לֹא יִגְוֶר בְּמִגְוֶרָה רָע.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

12 אחד הקטעים התלמודיים שההגה מונה כמסתמכים על הפסוק "לא יגורר רע".

Chagigah 12b:11 חגיגה י"ב ב:י"א

הֲנִי בְּרָקִיעַ אֵיתְנָהוּ? הֲנִי בְּאַרְעָא אֵיתְנָהוּ! דְּכִתִּיב: "הִלְלוּ אֵת ה' מִן הָאָרֶץ תִּנְיָנִים וְכָל תְּהוֹמוֹת אֲשֶׁר וְכָרְד שֶׁלָּג וְקִיטוֹר רוּחַ סִעָרָה עוֹשֶׂה דְּכָרוֹ! אָמֵר רַב יְהוּדָה אָמֵר רַב: דְּוֹד בִּיקֵּשׁ עֲלֵיהֶם רַחֲמִים, וְהוֹרִידוֹן לְאָרֶץ. אָמֵר לְפָנָיו: רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, "לֹא אֶל חֶפֶץ רָשָׁע אֶתָּה לֹא יִגְוֶרָה (בְּמִגְוֶרָה) רָע". צִדִּיק אֶתָּה ה', לֹא יִגְוֶר בְּמִגְוֶרָה רָע. וּמְנַלּו דְּאִיקָרִי "שְׂמִים" — דְּכִתִּיב: "וְאֶתָּה תִּשְׁמַע הַשְּׂמִים מִכּוֹן שְׁכִתְךָ".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

13 אחד הקטעים התלמודיים שההגה מונה כמסתמכים על הפסוק "לא יגורר רע".

Niddah 13b:3 נדה י"ג ב:ג

אֵיכָא דְאָמְרִי, אָמֵר רַבִּי אֲמִי: כָּל חֲמִיבָא עֲצָמוּ לִידֵי הָרְהוּר — אֵין מְכַנְסִין אוֹתוֹ בְּמַחֲצֵתוֹ שֶׁל הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא. כְּתִיב הָכָא: "וַיִּרַע בְּעֵינָיו ה'", וְכִתִּיב הָתָם: "כִּי לֹא אֶל חֶפֶץ רָשָׁע אֶתָּה לֹא יִגְוֶרָה רָע".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

14 לא יגורר רע

"כי אתה לא אל חפץ רשע, לא יגורר רע". הפסוק הוא הבסיס לעיקרון שאין רע באצילות.

Psalms 5:5 תהלים ה:ה

כִּי לֹא אֱלֹהִים חֶפֶץ־רָשָׁע אֶתָּה לֹא יִגְוֶרָה רָע:

For Thou art not a G-d that hath pleasure in wickedness; Evil shall not sojourn with Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

יגור רע.

Zohar, Ki Tisa 11:99-107 ספר זוהר, כי תשא י"א:צ"ט-ק"י
He reasoned thus: "I know well enough that the 'side of holiness' dwells only in the heart and centre of the world, namely in Jerusalem, and therefore I cannot draw down that side on to this region (Shechem). What, then, shall I do?" "Whereupon he took counsel and made two calves of gold" (I Kings 6, 28). He conceived a wicked design, thinking: "The 'other side' can be drawn to every place, especially in this land (the Holy Land), where it is eager to dwell." But the ... "other side" could

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

24 לא יגור רע

הזוהר על פרשת אמור, אחד הקטעים שההגהה מונה על הפסוק "לא יגור רע".

Zohar, Emor 47:300-48:309 ספר זוהר, אמור מ"ז:ש"מ-מ"ח:ש"ט
Hence, as we have learnt, the sentence of "seventy years" is annulled, the "seventy years" being the seventy crowns of the king in which He is revealed. All this, however, is only when a man is warned in a dream on the night of Sabbath. Imagine a king who makes a wedding feast for his son and orders all to rejoice. All therefore rejoice, but one man is in sorrow because he is chained for execution. When the king ... comes he sees all rejoicing as he ordained, but he lifts

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

25 לא יגור רע

אחד הקטעים התלמודיים שההגהה מונה כמסתמכים על הפסוק "לא יגור רע".

Shabbat 149b:9-10 שבת קמ"ט ב:ט'-י'
אֶלָּא מִהֵכָּא: גַּם עָנוּשׁ לְצַדִּיק לֹא טוֹב, אֵין "לֹא טוֹב" אֶלָּא רַע, וְכַתִּיב: "כִּי לֹא אֵל חֶפֶץ רָשָׁע אֶתָּה לֹא יִגְוֶרְךָ רַע" — צַדִּיק אֶתָּה הוּא וְלֹא יִגְוֶר בְּמִגְוֶרְךָ רַע. מֵאֵי מַשְׁמַע דְּהָא "חֲלָשִׁים" לִישָׁנָא דְּפֻרָּא הוּא? — דְּכַתִּיב: "אִיִּה נִפְלֵת מִשָּׁמַיִם הִילֵּל בֶּן שָׁחַר נִגְדַּעַת לְאַרְצָא חוֹלֵשׁ עַל גּוֹיִם וְגוֹיִם, אֲמַר רַבָּה בַּר רַב הוֹנָא: מְלִיֵּד שְׁהִיָּה מְטִיל פּוֹר עַל גְּדוּלֵי מַלְכוּת לִידַע אִיָּה בֶּן יוֹמוֹ שֶׁל מִשְׁכָּב זָכוֹר. וְכַתִּיב: "כָּל מַלְכֵי גּוֹיִם כּוֹלֵם וְגוֹיִם, אֲמַר רַבִּי יוֹחָנָן: שָׁנְחוּ מִמִּשְׁכָּב זָכוֹר.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

26 בכסאו של הקב"ה אין דבר רע נוגע

המדרש משווה בין כיסאו של הקדוש ברוך הוא לכיסאו של שלמה: "שום דבר רע אינו נוגע בכיסאו של הקדוש ברוך הוא, כמו שנאמר: 'לא יגור רע'. אדמו"ר הזקן מביא זאת כדי להראות שאין רע באצילות שצריך לבררו.

Shemot Rabbah 15:26 שמות רבה ט"ו:כ"ו
... ועל המסגרות אשר בין השלבים אריות בקר. וכתוב אחד אומר (שם שם, לג): כמעשה אופן המרכבה. בכסאו של הקדוש ברוך הוא אין דבר רע נוגע, שנאמר (תהלים ה, ה): לא יגור רע. ובשלמה כתיב (מ"א ה, יח): אין שטן ואין פגע רע. הקדוש ברוך הוא עשה ששה רקיעים, ובשביעי יושב. ובכסאו של שלמה כתיב (שם י, יט): שש מעלות לכסא ויושב במעלה השביעית, הרי נתמלא דיסקוס של לבנה, ומשם התחילו המלכים פוחתין והולכין. (דה"א ג, י'): וכן שלמה רחבעם, וכן רחבעם אביה, ובנו אסא, יהושפט, יהורם, אחזיהו, ...

thee" (Ps. 5, 5), and it is further written, "And Er, Judah's ... firstborn, was wicked in the sight of the L-rd, and

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

19 לא יגור רע

הזוהר על פרשת וישב, אחד הקטעים שההגהה מונה על הפסוק "לא יגור רע".

Zohar, Vayeshev 16:179-18:190 ספר זוהר, וישב ט"ז:קע"ט-י"ח:ק"צ
Now of all the sins which defile a man, that which defiles him the most, both in this world and in the world to come, is the sin of spilling one's seed (semen). A man guilty of this sin will not enter within the Heavenly Curtain, and will not behold the presence of the Ancient of Days. So we learn from the recurrence of the word "evil" here and in the verse: "For thou art not a G-d that hath pleasure in wickedness; evil ... shall not sojourn with thee" (Ps

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

20 לא יגור רע

הזוהר על פרשת ויחי, אחד הקטעים שההגהה מונה על הפסוק "לא יגור רע".

Zohar, Vayechi 23:182-26:195 ספר זוהר, ויחי כ"ג:קפ"ב-כ"ו:קצ"ה
R. Jose was once walking with R. Hiya the son of Rab, and as they were going along he said to him: 'Do you see something over there?' 'I see a man in the river', he answered, 'and a bird on his head with a piece of flesh which it is eating and tearing with its claws. The man is crying out something, but I cannot catch what he says.' Said the other: 'Let us go nearer and listen.' He said: 'I am afraid.' 'Why,' he said, 'do you ... think

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

21 לא יגור רע

הזוהר על פרשת משפטים, אחד הקטעים שההגהה מונה על הפסוק "לא יגור רע".

Zohar, Mishpatim 3:161-172 ספר זוהר, משפטים ג':קס"א-קע"ב
Therefore man who causes the "other side" to multiply (by consciously rejecting the commandment of procreation) is called "an evil one", and will nevertheless behold the race of the Shekinah, for it is written: "Evil dwelleth not with thee" (Ps. 5, 5). A man who undergoes the metamorphosis of the soul, if he sins and joins the "other god" who produces no fruit and engenders no children, is therefore called "other"; the second husband who does likewise is called "the last ,one" by the Holy One

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

22 לא יגור רע

אחד מקטעי הזוהר שההגהה מונה על הפסוק "לא יגור רע".

Zohar, Mishpatim 13:433-14:443 ספר זוהר, משפטים י"ג:תל"ג-י"ד:תמ"ג

23 לא יגור רע

הזוהר על פרשת כי תשא, אחד הקטעים שההגהה מונה על הפסוק "לא

31 | הערת קה"ת מפנה ל Numbers למילים האלה.

Numbers 7 במדבר ז

פסקה 8

32 | מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן

"מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן?" אדמו"ר הזקן מפרש זאת כמלכות העולה מן העולמות התחתונים לאצילות, כשהיא נושאת עמה את הניצוצות המזוככים.

Song of Songs 3:6 שיר השירים ג:ו

מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן מקטרת מר ולבונה מפל אבקת רוכל:

Who is this that cometh up out of the wilderness Like pillars of smoke, Perfumed with myrrh and frankincense, With all powders of the merchant

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

33 | ידבר עמים

"ידבר עמים תחתינו". כאן "ידבר" פירושו למשול, והוא מציין את דרגת השלטון שהייתה למלכות בזמן שבית המקדש עמד.

Psalms 47:4 תהילים מ"ז:ד

ידבר עמים תחתינו ולאמים תחת רגלינו:

He subdueth peoples under us, and nations under our feet

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 9

34 | בימי שלמה

המדרש משווה את הדורות מאברהם ועד שלמה ללבנה ההולכת ומתמלאת במשך חמישה עשר יום: כשבא שלמה, היה עיגול הלבנה מלא. זהו המקור המדרשי לדימוי הלבנה המלאה בימי שלמה.

Shemot Rabbah 15:26 שמות רבה ט"ו:כ"ו

דבר אחר: החדש הזה לכם, הדא הוא דכתיב (שם עב, ז): יפרח בימיו צדיק ורוב שלום עד בלי ירח, עד שלא הוציא הקדוש ברוך הוא את ישראל ממצרים, ברמו הודיע להם, שאין המלכות בא להם עד שלשים דור, שנאמר: החדש הזה לכם ראש חדשים, החדש שלשים יום, ומלכות שלכם שלשים דור. הלבנה בראשון של ניסן מתחלת להאיר, וכל שהיא הולכת מאירה עד חמישה עשר ימים, ודסקוס שלה מתמלא, ומחמישה עשר עד שלשים אור שלה חסר, בשלשים אינה נראית. כך ישראל, חמישה עשר דור מן אברהם ועד שלמה. אברהם התחיל להאיר, ...

Another interpretation: "This month shall be for you [the first of months]" (Exodus 12:2) - that is what is written: "In his days let the righteous flourish, and abundance of peace, until the moon is no more" (Psalms 72:7). Before the Holy One blessed be He took Israel out of Egypt, He made it known to them by allusion that their royalty would endure for them for thirty generations, as it is stated: "This month shall be for you the first of months." The month is thirty ... days, and your

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

Another interpretation: "This month shall be for you [the first of months]" (Exodus 12:2) - that is what is written: "In his days let the righteous flourish, and abundance of peace, until the moon is no more" (Psalms 72:7). Before the Holy One blessed be He took Israel out of Egypt, He made it known to them by allusion that their royalty would endure for them for thirty generations, as it is stated: "This month shall be for you the first of months." The month is thirty ... days, and your

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

27 | כוונת הרחיצה בחמין בע"ש שהוא בחי' שלהובא דאשא

פרי עץ חיים מסביר שרחיצה במים חמים ערב שבת היא "להבת אש" היוצאת בכל ערב שבת ומכניעה את הקליפה, המבקשת להתקרב לאצילות. הדברים מובאים כאן בהקשר של האש שמונעת מקליפת נוגה לעלות.

Pri Etz Chaim, Gate of the Sabbath 3:5-6 פרי עץ חיים, שער השבת ג:ה-ו

... כי הלא תחלה צריך לטהר הראש, ואח"כ להעלות הרגלים, אשר הם למטה. וסוד רחיצה בחמין, הוא סוד שלהובא דאשא דנפיק בכל ע"ש, ומתגלגל בהאי כוכבא ומדורא דאשא, ששם הקליפה ומכניעים למטה. וכנגד האי שלהובא, הם המים החמין, שהם המסירים הוזהמא הדבוקה באדם, והכוונה בסוד מ"ש פרשת ויקהל כי בכל ע"ש מתקבצין אותן ע' כוכבים וכו'. ואח"כ נעשה כעין מדורה של אש, ורוצה להתקרב וליינק מן האצילות: וסוד הדבר הוא, קליפת נוגה שהיא הקליפה היותר קרובה אל הקדושה, והנה הקליפה רואה, כי הלא מן השפע של שבת, לקחו כל ימי ...

Pri Etz Chaim (Public Domain)

28 | אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו

"אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כאש מלמעלה, המבטיחה שרק הניצוצות המזוככים יעלו, ולא הרע.

Psalms 97:3 תהילים צ"ז:ג

אש לפניו תלך ותלהט סביב צריו:

A fire goeth before Him, And burneth up His adversaries round about

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

29 | הערת קה"ת מפנה ל Numbers למילים האלה.

Numbers 2 במדבר ב'

30 | אחד הקטעים התלמודיים שההגהה מונה כמסתמכים על הפסוק "לא יגורך רע".

Sanhedrin 103a:12 סנהדרין ק"ג א"ב

ואמר רב חסדא אמר רבי ירמיה בר אבא: ארבע כיתות אינן מקבילות פני שכינה: כת לצים, כת שקרנים, כת חניפים, כת מספרי לשון הרע. כת לצים - דכתיב: "משך ידו את לצצים". כת שקרנים - דכתיב: "דבר שקרים לא יכון לנגד עיני". כת חניפים - דכתיב: "כי לא לפניו חנף יבוא". כת מספרי לשון הרע - דכתיב: "כי לא אל חפץ רשע אתה לא יגרה רע", צדיק אתה ולא יהיה במגורך רע.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

35 קיימא סיהרא באשלמותא

דברי הזהר שבימי שלמה "הלבנה עמדה במילואה". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כך: מלכות נשארה באצילות, מאוחדת עם ז"א, כל עוד עמד בית המקדש.

Zohar, Vayetzei 8:55-10:65 ספר הזהר, ויצא ח' ני"ה-י"ט

It says of Solomon that "In Gibeon the L-rd appeared to him in a dream by night" (I Kings 3, 5). Here we have "appearing" and "dream" combined, to show that there was there a mingling of two grades, a higher and a lower, the reason being that Solomon had not then yet attained his full development. But when he had perfected himself it is written of him, "And G-d gave Solomon wisdom" (Ibid. 5, 9), also "And Solomon's wisdom excelled, etc." (Ibid. 10); for the moon ... then reached its

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

36 קיימא סיהרא באשלמותא

קטע נוסף בוזהר, ובו האמירה שבימי שלמה עמדה הלבנה במילואה.

Zohar, Yitro 21:378-22:389 ספר הזהר, יתרו כ"א-שע"ח-כ"ב:שפ"ט

There is a tradition concerning King Solomon, that when he first sat on his throne the Moon was in her fulness

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

37 ותתן טרף

"היא קמה בעוד לילה ונותנת טרף לביתה" — הפסוק שכבר הובא בקשר לירידת מלכות כדי לברר את הניצוצות.

Proverbs 31:15 משלי ל"א:ט"ו

וְתִקֶּם בְּעוֹד לַיְלָה וְתִתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֵק לְנִעֲרֹתֶיהָ:

She riseth also while it is yet night, and giveth food to her household, and a portion to her maidens

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 10

38 לבית עולמים שנקרא מנוחה

הגמרא דנה ב"מנוחה ובנחלה" שבספר דברים, ורבי שמעון מפרש "מנוחה" כירושלים, ומביא ראיה מן הפסוק "זאת מנוחתי עדי עד". זהו המקור לכינוי "מנוחה" לבית המקדש הקבוע.

Zevachim 119a זבחים ק"ט א

39 ותתן טרף

"נותנת טרף לביתה". המילה "טרף" פירושה המילולי הוא שלל ציד, ואדמו"ר הזקן מפרש אותה כמונח מלחמתי המתאר את אופן הבירור הראשון.

Proverbs 31:15 משלי ל"א:ט"ו

וְתִקֶּם בְּעוֹד לַיְלָה וְתִתֵּן טֶרֶף לְבֵיתָהּ וְחֵק לְנִעֲרֹתֶיהָ:

She riseth also while it is yet night, and giveth food to her household, and a portion to her maidens

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

40 חיל בלע ויקאנו

"חיל בלע ויקאנו, מבטנו יורישנו אלקים". הפסוק מוסב על הכוחות

החיצוניים, שכולעים קדושה אך נאלצים להחזיר אותה.

Job 20:15 איוב כ':ט"ו

חֵיל בָּלַע וַיִּקְאֲנוּ מִבֶּטְנוֹ יִרְשָׁנוּ אֵל:

He hath swallowed down riches, and he shall vomit them up again; G-d shall cast them out of his belly

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

41 עת אשר שלט האדם באדם לרע לו

"עת אשר שלט האדם באדם לרע לו". הפסוק מובא על השליטה הזמנית שניתנת לכוחות החיצוניים, שעתידיה להסתיים בתבוסתם.

Ecclesiastes 8:9 קהלת ח':ט'

אֶת-כָּל-זֶה רָאִיתִי וְנָתַתִּי אֶת-לִבִּי לְכָל-מַעֲשֵׂה אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה תַּחַת הַשָּׁמַיִם עֵת אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בְּאָדָם לְרַע לוֹ:

All this have I seen, even applied my heart thereto, whatever the work that is done under the sun; what time one man had power over another to his hurt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

42 בשלמה המלך

הפרק מתאר את שלטונו של שלמה על כל הממלכות שסביבו, שהעלו לו מס, ואת השלום שהיה לו מכל עבר. זהו משל למלך שגדולתו מכניעה את אויביו בלי מלחמה.

I Kings 5:7-8 מלכים א ה':ז-ח'

וְכָל-כָּל הַנִּצְבִּים הָאֵלֶּה אֶת-הַמֶּלֶךְ שְׁלֹמֹה וְאֵת כָּל-הַקָּרֵב אֲלֵי-שָׁלֹמֹה הַמֶּלֶךְ-שְׁלֹמֹה אִישׁ חָדָשׁ לֹא יַעֲדֵרוּ דָבָר: וְהַשְּׁעָרִים וְהַתִּבֵּן לְסוּסִים וְלָרֶכֶשׁ יָבֹאוּ אֶל-הַמֶּקוֹם אֲשֶׁר יִהְיֶה-שָׁם אִישׁ כְּמִשְׁפָּטוֹ:

And those officers provided victual for king Solomon, and for all that came unto king Solomon's table, every man in his month; they let nothing be lacking. Barley also and straw for the horses and swift steeds brought they unto the place where it should be, every man according to his charge

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

43 קומה ה' למנוחתך

הקטע בוזהר על "קומה הוי' למנוחתך", שעליו אומר אדמו"ר הזקן כי במקום אחר מוסבר באמצעותו ההבדל בין המשכן לבית המקדש הקבוע.

Zohar, Vayetzei 1:11-6:36 ספר הזהר, ויצא א':י"א-ר':ל"ו

44 קומה ה' למנוחתך

"קומה הוי' למנוחתך, אתה וארון עוזך". הפסוק שממנו נובע הכינוי לבית המקדש הקבוע "מנוחתו" של ה'.

Psalms 132:8 תהילים קל"ב:ח'

קוּמָה ה' לְמִנוּחֶתְךָ אֶתָּה וְאָרוֹן עֲזֶךָ:

Arise, O L-RD, unto Thy resting-place; Thou, and the ark of Thy strength

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 11

45 בית ראשון

תניא, פרק נג: בזמן שבית המקדש הראשון עמד על תילו, השכינה, מלכות דאצילות, שרתה בקודש הקודשים בהתגלות גדולה יותר מזו שבעולמות

העליונים. ההגהה מפנה לכך בהקשר של ברור הניצוצות בזמן שבת המקדש היה קיים.

Tanya, Likkutei Amarim 53:1 תניא, חלק ראשון; ליקוטי אמרים נ"ג:א' והנה, כשהיה בית ראשון קיים, שבו היה הארון והלוחות בבית קדש קדשים - היתה השכינה, שהיא מלכות דאצילות, שהיא בחינת גילוי אור-אין-סוף ברוך-הוא, שורה שם, ומלובשת בעשרת הדברות, בנתר שאת ונתר עז, בגילוי רב ועצום יותר מגילוייה בהיקלות קדשי קדשים שלמקלה בעולמות עליונים.

Kehot Publication Society (CC-BY-NC)

46 ואח"כ כאשר נבנה בית ראשון ע"י שלמה

שער מיעוט הירח בעץ חיים: כאשר שלמה בנה את בית המקדש הראשון, מלכות הייתה תמיד פנים בפנים עם ז"א, הן בשבת והן בימות החול. ההגהה מצטטת זאת כדי לתאר את מצב ה"מנוחה" בזמן שבת המקדש היה קיים.

Sefer Etz Chaim 36:2 עץ חיים ל"ו:ב'

... אח"כ מאז ואילך עד שבנה שלמה בית ראשון היתה בכל ימי שבתות פכ"פ בכחי ו' כנ"ל ובכל י' ימי החול היתה אב"א בכחי ג' הנ"ל שהיתה בפרצוף שלם י"ס מהחזה ולמטה וגם אור ה"ר דו"א האירו בה תמיד. וזהו טעם זכירת יציאת מצרים כי היתה גאולה גדולה מבחינת היותה בתחילה בימי הגלות בכחי ב' לבד והוא פרצוף י"ס באחור מהחזה ולמטה בלי הארות ה"ר שלו בה משא"כ בחורבן בית ראשון כמ"ש בע"ה. ואח"כ כאשר נבנה בית ראשון ע"י שלמה נתוסף עוד בה בכי אחרת והיא כי בין בשבת בין ...

Sefer Etz Chaim (Public Domain)

47 לתת טרף לביתה

אחד מקטעי הזוהר שמהם, לפי דברי ההגהה, משתמע שמלכות ירדה להעניק מזון לבני ביתה גם בזמן שבת המקדש היה קיים.

Zohar, Vayechi 38:409-41:419 ספר הזוהר, ויחי ל"ח:ת"ט-מ"א:ת"י"ט

48 לתת טרף לביתה

קטע שני בזוהר, בפרשת ויחי, שההגהה מצטטת כדי לבסס את אותה מסקנה.

Zohar, Vayechi 82:836-83:846 ספר הזוהר, ויחי פ"ב:תתל"ו-פ"ג:תתמ"ו

49 לתת טרף לביתה

הזוהר בפרשת יתרו, שההגהה מצטטת כדי לבסס את אותה מסקנה, ועליו כתב הרמ"ז שירידתה הגיעה אז רק עד קודש הקודשים של בריאה.

Zohar, Yitro 1:8-18 ספר הזוהר, יתרו א'ח:-י"ח

When the Holy One moves towards the chariots and the hosts to give nourishment to all those supernal beings-as it is written, "She (the Shekinah) riseth while it is yet night and giveth food to her household and a portion to her maidens" (Prov. 31, 15)- all are filled with joy and song. They begin their hymning with the words: "G-d be merciful unto us and bless us, and cause His face to shine upon us"; and the north wind, when it awakens and breathes upon the world, ... sings: "That

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

50 שירדה המלי פלאים

"ירדה פלאים, אין לה מנחם" — נאמר על ירושלים לאחר החורבן. אדמו"ר הזקן מיישם זאת על מלכות, שירידתה לאחר החורבן גדולה הרבה יותר.

Lamentations 1:9 איכה א'ט'

טמאתה בשוליה לא זכרה אתרימה ותרד פלאים אין מנחם לה ראה ה' את-עניי כי הגדיל אויב:

Her filthiness was in her skirts, She was not mindful of her end; Therefore is she come down wonderfully, She hath no comforter. 'Behold, O L-RD, My affliction, For the enemy hath magnified himself

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

51 יין המשומר

הגמרא מפרשת את "עין לא ראתה" כ"יין המשומר בענביו מששת ימי בראשית" — השכר הנסתר של העולם הבא. כאן זהו שם לבינה, שאין לשום כוח חיצוני גישה אליה.

Berakhot 34b ברכות ל"ד ב

52 מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן

"מי זאת עולה מן המדבר כתמרות עשן?" — כך נקראים הניצוצות המזוכים העולים עם מלכות כמ"ן.

Song of Songs 3:6 שיר השירים ג'ו:

מי זאת עלה מן-המדבר כתמרות עשן מקטרת מר ולבונה מכל אבקת רובל:

Who is this that cometh up out of the wilderness Like pillars of smoke, Perfumed with myrrh and frankincense, With all powders of the merchant

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 12

53 למען יזמר כבוד

"כדי שכבוד יזמר לך ולא ידום". אדמו"ר הזקן מפרש את "כבוד" כמלכות, שהכיסופים שלה בעלייתה אינם פוסקים לעולם.

Psalms 30:13 תהילים ל"ג

למען יזמר כבוד ולא ידם אלקי לעולם אודך:

So that my glory may sing praise to Thee, and not be silent; O L-RD my G-d, I will give thanks unto Thee for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

54 אל תחרש ואל תשקוט אל

"אל תחרש ואל תשקוט, אלקים". הדברים מוסבים על קריאתה הבלתי פוסקת של מלכות בעת עלייתה.

Psalms 83:2 תהילים פ"ג:ב'

אלקים אל-דמי"ך אל-תחרש ואל-תשקט אל:

O G-d, keep not Thou silence; Hold not Thy peace, and be not still, O G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 13

55 שחורה אני ונאווה

"שחורה אני ונאווה". הזוהר דורש זאת על מלכות, שמרוב אהבתה היא

מקטינה את עצמה, עד כדי כך שהיא נראית כנקודה אחת בלבד.

Song of Songs 1:5 שיר השירים א:ה'

שחורה אני ונאנה בנות ירושלם כְּאֶהְלִי קֶדֶר כִּירִיעוֹת שְׁלֹמֹה:

I am black, but comely, O ye daughters of Jerusalem, As the tents of Kedar, As the curtains of Solomon

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

56 מגו דחיקו ורחימו אזעירת גרמה

בזוהר על פרשת בלק: כשהיא אוהבת את אהובה גדולה, ומתוך צער ואהבה שאינה יכולה לשאת, היא מצטמצמת עד שלא נראה ממנה דבר מלבד נקודה אחת. אדמו"ר הזקן מזהה זאת עם החום הלוחט של המדבר.

Zohar, Balak 6:113-122 ספר זוהר, בלק ו:ק"ג-קכ"ב

He then cited the verse: "I am black but comely, O ye daughters of Jerusalem" (S.S. 1, 5). 'This means that when she (the Moon) is very lovesick for her Beloved, she shrinks to nothing until only a dot is left of her, and she is hidden from all her hosts and camps. Then she says, I am black, like the letter yod, in which there is no white space, and I have no room to shelter you under my wings; therefore "do not look at ... me", for ye cannot

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

פסוקה 14

57 ומדברך נאוה

"ודיבורך נאה". אדמו"ר הזקן קורא כאן את "מדברך" כמלכות בעלייתו מתוך צימאון, שהיא "נאה" משום שהיא מממשת את תכלית ירידתה.

Song of Songs 4:3 שיר השירים ד:ג'

כְּחוֹט הַשֵּׁנִי שִׁפְתוֹתֶיךָ וּמִדְבָּרְךָ נֶאֱנֹה כְּפֶלַח הָרִמּוֹן וְרִקְתָּ מִבַּעַד לְצִמְתָּךְ:

Thy lips are like a thread of scarlet, And thy mouth is comely; Thy temples are like a pomegranate split open Behind thy veil

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

58 למען יזמרך כבוד

"למען יזמרך כבוד ולא ידום" — נקרא על מלכות, מידת הדיבור, בעלייתו.

Psalms 30:13 תהילים ל:י"ג

לְמַעַן יִזְמְרָךְ כְּבוֹד וְלֹא יִדֹם הָאֱלֹקִי לְעוֹלָם אוֹדְךָ:

So that my glory may sing praise to Thee, and not be silent; O L-RD my G-d, I will give thanks unto Thee for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

59 צמאה לך נפשי

"צמאה לך נפשי" — דברי דוד במדבר יהודה. אדמו"ר הזקן קורא את "נפשי" כמלכות, שדוד היה מרכבה לה.

Psalms 63:2 תהילים ס"ג:ב'

אֱלֹקִים אֱלִי אַתָּה אֲשַׁחֲרֶךָ צָמְאָה לְךָ נַפְשִׁי כִּמְהָ לְךָ בָּשָׂרִי בְּאֶרֶץ-צִיָּה וְעֵינִי בְּלִי-מַיִם:

O G-d, Thou art my G-d, earnestly will I seek Thee; My soul thirsteth for Thee, my flesh longeth for Thee, In a dry and weary land, where no water is

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

60 מתי אבוא ואראה

"צמאה נפשי לאלקים, לאל חי; מתי אבוא ואראה פני אלקים?" נקרא כנגעגועיה של מלכות לעלות לאצילות.

Psalms 42:3 תהילים מ"ב:ג'

צָמְאָה נַפְשִׁי לְאֱלֹקִים לְאֵל חַי מִתִּי אָבוּא וְאֶרְאֶה פְּנֵי אֱלֹקִים:

My soul thirsteth for G-d, for the living G-d: 'When shall I 'come and appear before G-d

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 15

61 ובחי — (והנה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

חסר סיום המוסגר (ובכת"י 113 עב, ב — שם נמצא מאמר זה — ליתא כאן התחלת מוסגר).

62 וישלחוהו מג"ע לעבוד את האדמה

"ה' שלח אותו מגן עדן לעבוד את האדמה". יש לקרוא זאת כירידת הנשמה אל הגוף, כדי לברר את הנפש הבהמית.

Genesis 3:23 בראשית ג:כ"ג

וַיִּשְׁלַחְהוּ ה' אֱלֹקִים מִגֶּן-עֵדֶן לַעֲבֹד אֶת-הָאֲדָמָה אֲשֶׁר לָקַח מִשָּׁם:

Therefore the L-RD G-d sent him forth from the garden of Eden, to till the ground from whence he was taken

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

63 תעו במדבר כו' צמאים כו' ויצעקו

"הם נדדו במדבר ... רעבים וצמאים ... וצעקו אל הו' בעת צרתם". אדמו"ר הזקן מפרש זאת כזעקת הצימאון של הנשמה בתפילה, בדרגת מדבר.

Psalms 107:4-6 תהילים ק"ז:ד-ו'

תָּעוּ בַּמִּדְבָּר בִּישִׁימוֹן דָּרָךְ עֵיר מוֹשֵׁב לֹא מִצָּאוּ: רָעִבִים גַּם-צִמְאִים נַפְשָׁם בָּהֶם תִּתְעַטֹּף: וַיִּצְעֲקוּ אֶל-יְהוָה לְהֵם מִמִּצְוֹקוֹתֵיהֶם יִצִּילֵם:

They wandered in the wilderness in a desert way; They found no city of habitation. Hungry and thirsty, Their soul fainted in them. Then they cried unto the L-RD in their trouble, And He delivered them out of their distresses

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

64 למען יזמרך כבוד

"כדי שהכבוד יזמר לך שבח", מובא שוב בהקשר לעליית המלכות שמתחילה בחצות הלילה.

Psalms 30:13 תהילים ל:י"ג

לְמַעַן יִזְמְרָךְ כְּבוֹד וְלֹא יִדֹם הָאֱלֹקִי לְעוֹלָם אוֹדְךָ:

So that my glory may sing praise to Thee, and not be silent; O L-RD my G-d, I will give thanks unto Thee for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים ל, יג.

65 הוא — יתאמץ

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ועי בסש"ב פכ"ה. [כ].

66 ונזכר בפע"ח

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Sefer HaMaamarim 5600.

הערת קה"ת

ראה גם תו"א קיב, ד. יהל אור עי שכה. ובסה"מ תר"ן עי שצא.

67 אש לפניו תלך

המילים כאן מצטטות את Psalms 97:3. הקטע מופיע למטה.

Psalms 97:3 תהילים צ"ו:ג

אֵשׁ לִפְנֵי תֵלַךְ וּתְלַהֵט סָבִיב צָרֶיךָ:

A fire goeth before Him, And burneth up His adversaries round about

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים צו, ג.

68 מי זאת עולה מן המדבר

הערת קה"ת מפנה Song of Songs 3:6 למילים האלה.

Song of Songs 3:6 שיר השירים ג'ו'

מי זאת עֹלָה מִן־הַמִּדְבָּר כְּתִימְרוֹת עֶשֶׂן מְקַטֶּרֶת מִר וּלְבוֹנָה מִכֹּל אֲבֻקַּת רֹכֵל:

Who is this that cometh up out of the wilderness Like pillars of smoke, Perfumed with myrrh and frankincense, With all powders of the merchant

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ג, ו.

69 ידבר עמים תחתנו

המילים כאן מצטטות את Psalms 47:4. הקטע מופיע למטה.

Psalms 47:4 תהילים מ"ז:ד

יְדַבֵּר עַמִּים תַּחְתֵּינוּ וְלֹאֲמִים תַּחַת רַגְלֵינוּ:

He subdueth peoples under us, and nations under our feet

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים מז, ד.

70 בימי שלמה קיימא סיהרא

הערת קה"ת מפנה Zohar I, 150a למילים האלה.

Zohar I, 150a זח"א קנ, א

Shemot Rabbah ט"ו:כ"ו שמות רבה ט"ו:כ"ו

דבר אחר: החדש הזה לכם, הוא דכתיב (שם עב, ז): יפרח בימיו צדיק ורוב שלום עד בלי ירח, עד שלא הוציא הקדוש ברוך הוא את ישראל ממצרים, ברמז הודיע להם, שאין המלכות בא להם עד שלשים דור, שנאמר: החדש הזה לכם ראש חדשים, החדש שלשים יום, ומלכות שלכם שלשים דור. הלבנה בראשון של ניסן מתחלת להאיר, וכל שהיא הולכת מאירה עד חמישה עשר ימים, ודסקוס שלה מתמלא, ומחמישה עשר עד שלשים אור שלה חסר, בשלשים אינה נראית. כך ישראל, חמישה עשר דור מן אברהם ועד שלמה. אברהם התחיל להאיר, ...

Another interpretation: "This month shall be for you [the first of months]" (Exodus 12:2) – that is what is written: "In his days let the righteous flourish, and abundance of peace,

until the moon is no more" (Psalms 72:7). Before the Holy One blessed be He took Israel out of Egypt, He made it known to them by allusion that their royalty would endure for them for thirty generations, as it is stated: "This month shall be for you the first of months." The month is thirty ... days, and your

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

הערת קה"ת

זח"א קנ, א. זח"ב, פה, א. וראה שמו"ר פט"ו, כו.

71 מ"מ היו מתבררים הניצוצים מחמת היחוד זו"נ שהי באצי

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

והיי הברור בבחי' אתהפכא ממש וכמו שלמה המע"ה שהיו כולם נכנעים ובטלים אליו כו' – המשך תערי"ב-ג עי אשכנ. וראה גם שם ח"ב עי אסד.

72 מעוצם הגילוי הם מתבטלים ממילא

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Likkutei Sichos.

הערת קה"ת

ראה לקו"ש ח"כ עי 215 הערה 32.

73 מבורר במ"א . . קומה הי

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Biurei HaZohar.

הערת קה"ת

ביאורו" לאדהא"מ קלב, א. ובהבא להלן ראה המשך בששה"ק תערי"ב ח"ב עי תשעד.

74 בית עולמים שנקי מנוחה

המילים כאן מצטטות את Zevachim 119a:8. הקטע מופיע למטה.

Zevachim 119a:8 זבחים קי"ט א:ח'

מְקַלְלֵי דְלָרְבִּי יְהוּדָה קְרוּב? אִין; דְּהָאֲמַר רַב אֲדָא בְּרַ מִתְּנָה: מַעֲשֵׂר שְׁנִי וּמַעֲשֵׂר בְּהֶמָּה נֶאֱכָלִין בְּנוֹב וְגִבְעוֹן לְדָבְרִי רַבִּי יְהוּדָה. וְהָאֵל בְּעֵי בִּירְה! וְלֹאֹא תִנִּי רַב יוֹסֵף: שְׁלֹשׁ בִּירוֹת הֵן – שִׁילָה, וְנוֹב וְגִבְעוֹן, וּבֵית עוֹלָמִים? הוּא תִנִּי לָהּ וְהוּא אֲמַר לָהּ: לֹאֲכִילַת מַעֲשֵׂר שְׁנִי, וְאֲלִיבָא דְרַבִּי יְהוּדָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

זבחים קיט, א.

75 חיל בלע ויקיאנו

המילים כאן מצטטות את Job 20:15. הקטע מופיע למטה.

Job 20:15 איוב כ':ט"ו

חִיל בִּלְעַ וַיִּקְאֲנוּ מִבֶּטְנוֹ יִרְשְׁנוּ אֵל:

He hath swallowed down riches, and he shall vomit them up again; G-d shall cast them out of his belly

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

איוב כ, טו.

76 עת אשר שלט האדם

המילים כאן מצטטות את Ecclesiastes 8:9. הקטע מופיע למטה.

Ecclesiastes 8:9 קהלת ח':ט

אֶת־כָּל־זֶה רָאִיתִי וְנָתַן אֶת־לִבִּי לְכָל־מַעֲשֶׂה אֲשֶׁר נַעֲשֶׂה תַּחַת הַשָּׁמַיִם
עַתָּה אֲשֶׁר שָׁלַט הָאָדָם בָּאָדָם לְרַע לוֹ:

All this have I seen, even applied my heart thereto, whatever the work that is done under the sun; what time one man had power over another to his hurt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

קהלת ח, ט.

77 הברור שבדרך מלחמה . . שלא בדרך מלחמה

הערת קה"ת מפנה למקום שבו זה מתבאר עוד: Sefer HaMaamarim 5704.

הערת קה"ת

נתבאר בארוכה בסה"מ-תרנ"ט ע"קסב ואילך. סה"מ תש"ד ע" 106 ואילך.

78 וג' ג"כ יין המשומר

הערת קה"ת מפנה Berakhot 34b למילים האלה.

Berakhot 34b ברכות ל"ד ב

הערת קה"ת

ברכות לד, ב.

פסקה 16

79 וידבר ה' אל משה במדבר סיני

הפסוק שעליו נסב המדרש, הפסוק הפותח את ספר במדבר.

Numbers 1:1 במדבר א':א

וַיִּדְבֶּר ה' אֶל־מֹשֶׁה בַּמִּדְבָּר סִינִי בְּאֹהֶל מוֹעֵד בְּאַחַד לַחֲדָשׁ הַשְּׁנִי בַּשָּׁנָה הַשֵּׁנִית לְצֵאתָם מִמִּצְרָיִם מִצְרִים לֵאמֹר:

AND THE L-RD spoke unto Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting, on the first day of the second month, in the second year after they were come out of the land of Egypt, saying:

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

80 לנשיא שנכנס למדינה וראו אותו בני המדינה וברחו

המדרש על "וידבר ה' אל משה במדבר סיני": משל למלך שבני שתי מדינות ברחו ממנו, ואילו עיר חרבה קיבלה את פניו. אדמו"ר הזקן מפרש את משמעותו של כל פרט בפסקאות הבאות.

Bamidbar Rabbah 1:2 במדבר רבה א':ב

81 המדרש רבה . . נכנס לעיר חריבה

המאמר שם על "הים ראה וינס... ההרים רקדו כאילים" מצטט את המדרש הזה. הוא מפרש את בריחת הים כעבודה מתוך יראה, בדומה לעבד לפני המלך, ואת ריקוד ההרים כעבודה מתוך אהבה, בדומה לשר.

הערת קה"ת

ראה לעיל פ' צו טז, ב. וראה המשך בששה"ק תערי"ב ח"ב ע' אי"ט.

82 הים ראה וינס וכן ההרים

המילים כאן מצטטות את Psalms 114:3. הקטע מופיע למטה.

Psalms 114:3 תהילים קי"ד:ג

הַיָּם רָאָה וַיִּנָּס וַיִּסָּב לְאַחֹרַי:

The sea saw it, and fled; The Jordan turned backward

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קיד, ג-ד.

83 הים ראה וינס וכן ההרים רקדו כאילים

"הים ראה וינס... ההרים רקדו כאילים". המדרש מפרש את שני הפסוקים כתיאור של בריחה מפני ה'.

Psalms 114:3-4 תהילים קי"ד:ג-ד

הַיָּם רָאָה וַיִּנָּס וַיִּסָּב לְאַחֹרַי: הַהָרִים רָקְדוּ כְּאִילִים גְּבֻעוֹת פְּכָנִי צֶאֱן:

The sea saw it, and fled; The Jordan turned backward. The mountains skipped like rams, The hills like young sheep

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

84 ישאו מדבר ועריו חצרים תשב קדר ירונו יושבי סלע

"ישאו מדבר ועריו חצרים תשב קדר ירונו יושבי סלע". זו הוכחת המדרש לכך שהמדבר קיבל את פני ה' בשירה.

Isaiah 42:11 ישעיהו מ"ב:יא

יִשְׂאוּ מִדְבָּר וְעֲרֵיו חֲצָרִים תִּשָּׁב קֶדֶר יִרְנוּ יוֹשְׁבֵי סֶלַע מְרֹאֵשׁ הָרִים יִצְחֹנוּ:

Let the wilderness and the cities thereof lift up their voice, The villages that Kedar doth inhabit; Let the inhabitants of Sela exult, Let them shout from the top of the mountains

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

85 יישוש מדבר וציה

"יישוש מדבר וציה ותגל ערכה". זו הוכחת המדרש לכך שהמדבר שמח בכך שה' שכן בו.

Isaiah 35:1 ישעיהו ל"ה:א

יִישׁוֹשׁ מִדְבָּר וְצִיָּה וְתִגַּל עֲרֻכָּה וְתִפְרַח כַּחֲבַצְלֹת:

The wilderness and the parched land shall be glad; And the desert shall rejoice, and blossom as the rose

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י לה, א.

פסקה 17

86 ולא תחללו

"ולא תחללו את שם קדשי". אדמו"ר הזקן מפרש את "תחללו" מלשון "חלל" — שהאדם עושה את עצמו לחלל, ריק מאלוקות.

Leviticus 22:32 ויקרא כ"ב:ל"ב

וְלֹא תַחֲלִלּוּ אֶת־שֵׁם קִדְשִׁי וְנִקְדַּשְׁתִּי בְּתוֹךְ בְּנֵי יִשְׂרָאֵל אֲנִי ה' מְקַדְשְׁכֶם:

And ye shall not profane My holy name; but I will be hal- lowed among the children of Israel: I am the L-RD who hal- low you

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ויקרא כב, לב. וראה לעיל (פקודי) ד, א.

87 דוחק רגלי השכינה

מי שהולך בקומה זקופה ובהתנשאות, כאילו דחק את רגלי השכינה. הדברים מובאים כאן על תחושת העצמאות שאינה מותירה מקום לנוכחות האלוהית.

Berakhot 43b:19-20 ברכות מ"ג ב:י"ט-כ'

וְיֵשׁ אוֹמְרִים, אִף לֹא יִפְסִיעַ פְּסִיעָה גְּסָה: דָּאֵמַר מַר, פְּסִיעָה גְּסָה נוֹטְלָת אָחָד מִחֻמְשׁ מְאוֹת מִמְּאוֹר עֵינָיו שֶׁל אָדָם. מַאי תַקְנִיתִיהָ? לְהַדְרִיָּה בְּקִדּוּשָׁא דְּבִי שְׁמִשִּׁי. וְאַל יִהְיֶה בְּקוֹמָה זְקוּפָה: דָּאֵמַר מַר תַּמְהִלָּה בְּקוֹמָה

פסוקה 18

91 ים סוף סופא דדרגין

הוזהר בפרשת שלח, שעל פיו מכנה ספר המאורי אור את המלכות של יצירה "ים סוף", קצה המדרגות.

Zohar, Sh'lach 13:119-128 ספר הוזהר, שלח לך י"ג:ק"ט-קכ"ח

92 יהי רקיע ויהי מבדיל

"יהי רקיע בתוך המים, ויהי מבדיל בין מים למים". ההבדלה שיצרה את המים התחתונים, מקור תחושת הקיום הנפרד.

Genesis 1:6 בראשית א':ו

ויאמר אלקים יהי רקיע בתוך המים ויהי מבדיל בין מים למים:
And G-d said: 'Let there be a firmament in the midst of the
'waters, and let it divide the waters from the waters'

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית א, ו.

פסוקה 19

93 וכמו ההפרש שבין שרפים

הגמרא דנה בשירת המלאכים המשרתים, שאומרים "קדוש, קדוש, קדוש" רק לאחר שישאל אומרים שירה למטה. הערת קה"ת מפנה את הקורא לכאן כדי לעמוד על ההבדל בין סוגי המלאכים.

Chullin 91b חולין צ"א ב

הערת קה"ת

ראה חולין צא, ב. צב, א. תוד"ה ברוך.

94 חיות ואופנים

הגמרא ממשיכה: "ברוך" — האופנים הם שאומרים זאת. הערת קה"ת מצטטת זאת כדי להבהיר את ההבדל בין השרפים, שאומרים "קדוש", לבין האופנים.

Chullin 92a חולין צ"ב א

95 חיות ואופנים שמתנשאים ברעש

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

ברכת יוצר.

96 אומרים קדוש

השרפים קוראים זה לזה: "קדוש, קדוש, קדוש הוי צבאות". אדמו"ר הזקן קושר את ה"קדוש" שלהם להשגתם באור המאיר בגלוי בבריאה.

Isaiah 6:3 ישעיהו ו':ג

וְקָרָא זֶה אֶל־זֶה וְאָמַר קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ קְדוֹשׁ ה' צְבָאוֹת מְלֵא כְלִי־הָאָרֶץ כְּבוֹדוֹ:

And one called unto another, and said: Holy, holy, holy, is
the L-RD of hosts; The whole earth is full of His glory

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 21

97 הים ראה וינוס

"הים ראה וינוס". הפירוש הוא שהמציאות הנפרדת של "הים" נסח מפני

זקופה אפילו ארבע אמות, כאילו דוחק רגלי שכינה, דכתיב: "מלא כל הארץ כבודו".

Some declare he should not walk with a big stride. For the teacher has said : A big stride takes away one five hundredth part of the light of a man's eyes. What is the remedy for if ? He may restore it [by drinking the wine of] Sanctification on the [Sabbath] night. He should not walk with an erect carriage. For the teacher has said: He who walks with an erect carriage, even a distance of four cubits, is as though he ...; pushed against the feet of the Shekinah

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

Kiddushin 38a קידושין ל"ח א

הערת קה"ת

ברכות מג, ב. קידושין לח, א. [כ].

88 דוחק רגלי השכינה

אותו ביטוי מופיע בדברי הגמרא שמי שחוטא בסתר כאילו דחק את רגלי השכינה, משום ש"הארץ הדום רגלי". הערת קה"ת מביאה זאת לצד ברכות מג ע"ב.

Kiddushin 31a:2 קידושין ל"א א:ב

תני תנא קמיה דרב נחמן: בזמן שאדם מצער את אביו ואת אמו אמר הקדוש ברוך הוא: יפה עשיתי שלא דרתי ביניהם, שאלקמלי דרתי ביניהם, ציערוני. אמר רבי יצחק: כל העובר עברה בסתר - כאילו דוחק רגלי שכינה. שנאמר: "כה אמר ה' השמים כסאי והארץ הדים רגלי".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

89 כל האומר אין לי אלא תו

"כל האומר אין לי אלא תורה — אפילו תורה אין לו". אדמו"ר הזקן מפרש זאת על מי שלומד מתוך תחושת "אני" העומדת בפני עצמה.

Yevamot 109b:4-5 יבמות ק"ט ב:ד-ה'

ערכי שלציון — דעבדי שלוף דויץ. תוקע עצמו לדבר הלכה — דתנא, רבי יוסי אומר: כל האומר אין לו תורה — אין לו תורה. פשיטא! אלא: כל האומר אין לו אלא תורה — אין לו אלא תורה. הא נמי פשיטא! אלא דאפילו תורה אין לו. מאי טעמא? אמר רב פפא, אמר קרא: "ולמדתם ועשיתם" — כל שישנו בעשה ישנו בלמידה, כל שאינו בעשה אינו בלמידה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

יבמות קט, ב.

90 בד"ה ועשית ציץ

שם מוסבר עניין הציץ באמצעות הביטול, שהוא היפוכו של היש; הביטול מכניע את הישות ופורץ את "מחיצת הברזל" המפרידה בין האדם לה'. והו המאמר שהטקסט מצטט כדי לבאר שמי שמרגיש "אני" בפני עצמו אין לו תורה.

הערת קה"ת

תו"א פג, ב.

ההתגלות שהייתה מבטלת אותה.

Psalms 114:3 תהילים קי"ד:ג

הים רָאָה וַיָּנֶס הַיַּרְדֵּן יָסָב לָאָחוֹר:

.The sea saw it, and fled; The Jordan turned backward

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוק 22

98 סדיה וכל העם רואים

שם מוסבר שה"קולות" הם המשכות של אור אין סוף מן ההעלם אל הגילוי, בדומה לקול המוליך את ההבל מן הלב אל הדיבור; בני ישראל בסיני ראו את מה שבדרך כלל רק שומעים.

הערת קה"ת

תו"א עד, ג.

99 ויעמדו מרחוק

"וכל העם רואים את הקולות ... וירא העם ויגעו ויעמדו מרחוק". המאמר בתורה אור מפרש את "ויעמדו מרחוק" כקבלה ממרחק בלבד, כדי להישאר בבחינת ישות.

Exodus 20:15 שמות כ':ט"ו

וְכָל־הָעָם רֹאִים אֶת־הַקּוֹלֹת וְאֶת־הַלַּפִּידִם וְאֵת קוֹל הַשֹּׁפָר וְאֶת־הַקָּהֶר עֲשֵׂן וַיֵּרָא הָעָם וַיִּגְעוּ וַיַּעֲמֻדוּ מֵרָחֵק:

And all the people perceived the thunderings, and the lightnings, and the voice of the horn, and the mountain smoking; and when the people saw it, they trembled, and stood afar off.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות כ, טו.

100 בוח"א ויצא דקס"ב ע"ב . . כמ"ש במ"א

ההערה מפנה לשם לביאור "במקום אחר" של קטע זה בוזהר, המובא בשם הבעל שם טוב.

הערת קה"ת

ראה אוה"ת פ' מטות ע' א'שלח הפ"י בשם הבעש"ט.

101 והיו העטופים ללבן

"והעטופים ללבן והקשורים ליעקב". הוזהר מפרש את "העטופים" כמי שמתעטפים ומתרחקים מן האור האלוהי.

Genesis 30:42 בראשית ל':מ"ב

וּבְהֶעֱטִיף הָצֹאן לֹא יִשֶׂם וְהָיָה הָעֶטְפִים לְלָבָן וְהַקְּשָׁרִים לַיעֲקֹב:

but when the flock were feeble, he put them not in; so the feeblers were Laban's, and the stronger Jacob's.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

102 אתכספן ומתעטפי מההוא וזהא ולא יכלי לקרבה לגביה

בוזהר על פרשת ויצא נאמר שהם משתוקקים, אך מתעטפים ומתרחקים מאותו אור ואינם יכולים להתקרב אליו. הדבר מובא כהקבלה לעמידה "מרחוק".

Zohar, Vayetzei 32:319-322 ספר זוהר, ויצא ל"ב:ש"ט-ט"כ

103 למה תרצדון הרים

"למה תרצדון הרים גבנונים?" ההרים כאן הם הגאווותנים, בניגוד להר

העניו שה' בחר בו להיות משכנו.

Psalms 68:17 תהילים ס"ח:י"ז

לָמָּה תִּרְצְדוֹן הָרִים גִּבְנוֹנִים הָהָר הָמָּה אֱלֹקִים לְשִׁבְתּוֹ אֲפִיּוֹ יִשְׁכֹּן לְנֶצַח:

Why look ye askance, ye mountains of peaks, At the mountain which G-d hath desired for His abode? Yea, the L-RD will dwell therein for ever

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים סח, יז.

104 דהוא חליש וזעיר מכל טוריא

תרגום שירת דבורה: ההרים התחרו ביניהם על השכינה, והיא שרתה על הר סיני, החלש והקטן מכל ההרים. אדמו"ר הזקן רואה בסיני את בחינת הביטול.

Targum Jonathan on Judges 5:5 תרגום יונתן על שופטים ה':ה'

טוֹרִיא זָעוּ מִן קָדָם יְיָ טוֹרִיא דְּתַבּוּר טוֹרִיא דְּחֶרְמוֹן וְטוֹרִיא דְּכַרְמֶלֶא מְתַרְגְּשִׁין דִּין עִם דִּין וְאִמְרִין דִּין לְדִין וְדִין אִמְרֵי עָלִי תִּשְׁרִי שְׁכֻנְתִּיה וְלִי חֻזָּא וְדִין לְדִין אִמְרֵי עָלִי תִּשְׁרִי שְׁכֻנְתִּיה וְלִי חֻזָּא אִשְׁרֵי שְׁכֻנְתִּיהָ עַל טוֹרִיא דְּסִינִי דְּהוּא חֲלֵשׁ וְזַעִיר מִכָּל טוֹרִיא דִּין סִינִי מְתַרְגֵּיף וּמְתַרְגֵּישׁ וְסָלִיק תַּנְיָנָה כְּתַנְנָא דְּאַתּוּנָא מִן קָדָם דְּאַתְגְּלִי עֲלוּהִי יִקְרָא דִּי אֱלֹהָא דִּישְׂרָאֵל:

Mikraot Gedolot (Public Domain)

105 ת"ח צ"ל בו שמינית שבשמינית

דברי חז"ל שתלמיד חכם צריך שתהיה בו שמינית שבשמינית של גאווה. כאן הם מסבירים מדוע סיני, אף שהיה הקטן ביותר, עדיין היה הר.

Sotah 5a:16 סוטה ה' א:ט"ז

אָמַר רַב חֲזִיא בְּרַ אֲשִׁי אִמְרַ רַב: תַּלְמִיד חָכָם צָרִיךְ שְׂיֵהָא בּוּ אֶחָד מִשְׁמוֹנָה בְּשְׁמִינִית. אִמְרַ רַב הוֹנָא בְּרִיה דְּרַב יְהוֹשָׁע: וּמַעֲטָרָא לָקָה כִּי סָאָא לְשׁוּבָלְתָא. אִמְרַ רַבָּא: בְּשִׁמְתָא דְּאִית בָּקָה, וּבְשִׁמְתָא דְּלִית בָּקָה.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

סוטה ה, א. וראה לקוטי לר"י אגרות ע' שה. הערת כ"ק אדמו"ר במאמרי אדמו"ר הנחות הר"פ, עמוד קצב.

106 בד"ה יביאו לבוש מלכות

המאמר שאליו מפנה הטקסט בעניין "שמינית שבשמינית". הקטע שם עוסק בגילוי "לבוש המלכות", שנעשה בזכות ביטול הרצון בסיני ומסירות הנפש של היהודים בימי מרדכי.

הערת קה"ת

תו"א צא, ב.

107 וכל הר וגבעה ישפלו

"כל גיא ינשא וכל הר וגבעה ישפלו". הפסוק מתפרש כהכנעת הגאווה והתחווה של אדם שהוא עומד בפני עצמו.

Isaiah 40:4 ישעיהו מ':ד'

כְּלִי־גִיא יִנָּשׂא וְכָל־הָר וּגְבֻעָה יִשְׁפְּלוּ וְהָיָה הָעֶקֶב לְמִישׁוֹר וְהָרְקָסִים לְבִקְעָה:

Every valley shall be lifted up, and every mountain and hill shall be made low; and the rugged shall be made level, and the rough places a plain

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"מ, ד.

108 ישאו מדבר ועריו חצרים

הפסוק שהמדרש מצטט על קבלת המדבר את ה'.

Isaiah 42:11 ישעיהו מ"ב:יא

ישאו מדבר ועריו חצרים תשב קדר ורנו ישובי סלע מראש הרים וצנחו:

Let the wilderness and the cities thereof lift up their voice,
The villages that Kedar doth inhabit; Let the inhabitants of
Sela exult, Let them shout from the top of the mountains

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י מב, יא.

109 על אלף השביעי וחד חרוב

"ששת אלפים שנה העולם מתקיים, ואלף אחד הוא חרב." אדמו"ר הזקן מפרש את "המדבר החרב" שבמדרש לאור האלף השביעי.

Rosh Hashanah 31a:8-9 ראש השנה ל"א א:ח-ט

וקמיפלגי בדרב קטינא, דאמר רב קטינא: שיתא אלפי שני הוה עלמא וחד חרוב, שנאמר: "ונשגב ה' לבדו ביום ההוא". אמר אביי: תרי חרוב, שנאמר: "יחיינו מיומיום". במוספי דשבתא מה היו אומרים? אמר רב ענן בר רבא אמר רב: "היו לה'".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

ר"ה לא, א. ראה ד"ה אלו דברים — תרנ"א ע' קצד "שהכוונה שיהי' חרוב מהלבושים דק"נ".

110 יום שכולו שבת

המזמור לשבת הוא שיר לעתיד לבוא, "ליום שכולו שבת ומנוחה לחי העולמים".

Mishnah Tamid 7:4 משנה תמיד ז':ד

... בשש' היו אומרים (שם זג), ה' מלך גאות לבש וגו'. בשבת היו אומרים (שם זב), מזמור שיר ליום השבת, מזמור שיר לעתיד לבא, ליום שכלו שבת מנוחה לחי העולמים:

The following are the psalms that were chanted in the Temple. 1) On the first day they used to say, "The earth is the L-rd's and the fullness thereof, the world and they that dwell therein" (Psalms 24). 2) On the second day they used to say: "Great is the L-rd and highly to be praised, in the city of our G-d. His holy mountain" (Psalms 48). 3) On the third day they used to say: "G-d stands in the congregation of G-d, in ... the midst of the judges he

Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

111 יום שכולו שבת

דיון התלמוד באלף השביעי וב"יום שכולו שבת", כפי שמוכח בהערת קה"ת.

Sanhedrin 97a:13 סנהדרין צ"ז א:י"ג

תניא כותיה דרב קטינא: כשם שהשביעית משמטת שנה אחת לשבע שנים, כך העולם משמט אלף שנים לשבעת אלפים שנה, שנאמר: "ונשגב ה' לבדו ביום ההוא", ואומר: "מזמור שיר ליום השבת" - יום שכולו שבת. ואומר: "כי אלף שנים בעיניה כיום אַתְּמוֹל כִּי יַעֲבֹר".

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

112 יום שכולו שבת . . ארוך

השכר בעולם הבא מתואר כ"עולם שכולו ארוך"; הערת קה"ת מצטטת זאת בהקשר לביטוי הזה.

Kiddushin 39b:8 קידושין ל"ט ב:ח

הרי שאמר לו אביו: עלה לפירה והבא לי גוזלות, ועלה לפירה ושלח את האם ונטל את הבנים ובחזירתו נפל ומת - היכן טובת ימיו של זה, והיכן אריכות ימיו של זה? אלא: "למען ייטב לה" - לעולם שכולו טוב, "ולמען יאריך ימיו" - לעולם שכולו ארוך.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

סנהדרין צז, סע"א. קידושין לט, ב. סוף תמיד.

113 השמים החדשים

"השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עושה". הבניין החדש שיבוא לאחר ביטולו של האלף השביעי.

Isaiah 66:22 ישעיהו ס"ו:כ"ב

כי כאשר השמים החדשים והארץ החדשה אשר אני עשה עמדים לפני נאם-ה' כן יעמד זרעכם ושםכם:

For as the new heavens and the new earth, which I will make, shall remain before Me, saith the L-RD, so shall your seed and your name remain

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישע"י סו, כב.

114 רפאני הוי' וארפא

"רפאני הוי' וארפא". זהו הפסוק במאמר שבו הי"ם מתפרש כעולם היצירה.

Jeremiah 17:14 ירמיהו י"ז:יד

רפאני ה' וארפא הושיעני ואושעה כי תהלתי אתה:

Heal me, O L-RD, and I shall be healed; Save me, and I shall be saved; For Thou art my praise

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסוקה 23

115 עשר אעשרנו לך

נדרו של יעקב: "מכל אשר תיתן לי, עשר אעשרנו לך" — הפסוק מתוך התורה אור המצוטט במאמר.

Genesis 28:22 בראשית כ"ח:כ"ב

והאבן הזאת אשר שמתי מצבה יהיה בית אלקים וכל אשר תתן לי עשר אעשרנו לך:

and this stone, which I have set up for a pillar, shall be G-d's house; and of all that Thou shalt give me I will surely give the tenth unto Thee

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

116 בדי' ובבואה לפני המלך

שם מוסבר "שית אלפי שנין הוי עלמא וחד חרוב" כמצב של מנוחה ללא עליות וירידות: כל ששת אלפי השנים הן ירידות שנועדו להביא לעלייה, והן מובילות לעליות הנשמות בגן עדן והגופים בימות המשיח ובתחיית המתים.

הערת קה"ת

תו"א צו, א וש"נ. וראה גם לעיל פ' בהר מא, ב.

117 במדבר . לא ישב אדם שם

"המוליך אותנו במדבר... בארץ אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם".
אדמו"ר הזקן מפרש את "ולא ישב אדם שם" בשתי דרכים: במשמעות שלילית ובמשמעות חיובית.

Jeremiah 2:6 ירמיהו ב'ו'

ולא אמרו איה ה' המעלה אתנו מארץ מצרים המוליך אתנו במדבר
בארץ ערבה ושוהה בארץ ציה וצלמות בארץ לא-עבר בה איש ולא-ישב
אדם שם:

Neither said they: 'Where is the L-RD that brought us up Out
of the land of Egypt; that led us through the wilderness,
through a land of deserts and of pits, through a land of
drought and of the shadow of death, through a land that no
'?man passed through, and where no man dwelt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ירמ' ב, ו.

118 ארץ לא זרועה

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת

שם ב, ב.

119 ארץ לא זרועה

"לכתך אחרי במדבר, בארץ לא זרועה". במשמעות שלילית, הכוונה היא
למחשבה, דיבור ומעשה שאינם מוקדשים לה'.

Jeremiah 2:2 ירמיהו ב'ב'

הלך וקראת באזני ירושלם לאמר כה אמר ה' זכרתי לך חסד נעורייך
אהבת כלולתיך לכתך אחרי במדבר בארץ לא זרועה:

Go, and cry in the ears of Jerusalem, saying: Thus saith the
L-RD: I remember for thee the affection of thy youth, the
love of thine espousals; how thou wentest after Me in the
wilderness, in a land that was not sown

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

120 ועל דמות הכסא דמות כמראה אדם

חזונו של יחזקאל על "דמות כמראה אדם" שעל הכיסא, המקור למשמעות
האלוקית של "אדם".

Ezekiel 1:26 יחזקאל א'כ"ו

וממעל לרקיע אשר על-ראשם כמראה אבן-ספיר דמות כסא ועל דמות
הכסא דמות כמראה אדם עליו מלמעלה:

And above the firmament that was over their heads was the
likeness of a throne, as the appearance of a sapphire stone;
and upon the likeness of the throne was a likeness as the ap-
pearance of a man upon it above

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

121 כתפארת אדם

הזוהר מפרש את "אדם" כתורה: "זאת התורה אדם", "כמראה אדם", כפי
שמוכח בהערת קה"ת מתוך אור התורה.

Zohar, Mishpatim 13:433-14:443 ספר הזוהר, משפטים י"ג:תל"ג-
י"ד:תמ"ג

122 "כמראה אדם לשבת בית", המתפרש כך שהתורה ("אדם") שורה בתורה

שבעל פה ("בית").

Isaiah 44:13 ישעיהו מ"ד:י"ג

חרש עצים נטח קו יתארהו בשרד יעשהו במקצעות ובמחוננה יתארהו
ויעשהו כתבנית איש כתפארת אדם לשבת בית:

The carpenter stretcheth out a line; He marketh it out with a
pencil; He fitteth it with planes, And he marketh it out with
the compasses, And maketh it after the figure of a man,
According to the beauty of a man, to dwell in the house

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

123 כתפארת אדם לשבת בית

הזוהר מפרש את "אדם" ואת "בית" כז"א ונוקבא, כפי שמוכח בהערת קה"ת
מתוך אור התורה.

Zohar, Idra Rabba 41:297-42:309 ספר הזוהר, האדרא רבא מ"א:רצ"ז-
מ"ב:ש"ט

124 א"ת בניך אלא בוניך

"אל תקרי בניך אלא בוניך": תלמידי חכמים בונים את העולם. כאן הדבר
מקשר בין "בית" לתורה שבעל פה.

Berakhot 64a:14 ברכות ס"ד א'י"ד

אל תקרי "בניך" אלא "בוניך". "שלוש רב לאהבי תורתך ואין למו
מכשול". "יהי שלום בחילך שלום בארמנותיה". "למען אחי ורעי
אדברה נא שלום בך. למען בית ה' אלקינו אבקשה טוב לך". "הי עז
לעמו יתן ה' יכרה את עמו בשלום".

Great peace have they that love Thy law; and there is no"
stumbling for them" (Ps. cxix. 165). "Peace be within thy
walls, and prosperity within thy palaces" (ibid, cxxii. 7).
"For my brethren and companions' sakes, I will now say,
Peace be within thee" (ibid. v. 8). "For the sake of the house
of the L-rd our G-d, I will seek thy good" (ibid. v. 9). "The
L-rd will give strength unto His people ; the L-rd will bless
His people with peace" (ibid. xxix. 11)[2]

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A.
Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות סד, א. וש"נ.

125 זח"ב קי"ז ב'

אור התורה מסכם את קטע הזוהר הזה: מדובר בתורה, "זאת התורה אדם",
"כתפארת אדם".

הערת קה"ת

"פי' על התורה זאת התורה אדם כתפארת אדם" — אוה"ת נ"ך א' ע' רמד.

126 ח"ג קמ"א סע"ב

אור התורה מסכם את קטע הזוהר הזה: "אדם" ו"בית" הם ז"א ונוקבא.

הערת קה"ת

"אדם בית זו"נ" — אוה"ת נ"ך א' ע' רמד.

127 אמלאה החרבה

התפארותה של צור על ירושלים: "אמלאה החרבה".

Ezekiel 26:2 יחזקאל כ"ו:ב'

בן-אדם יען אשר-אמרה צור על-ירושלם האז נשברה דלתות העצים
נסבה אלי אמלאה החרבה:

Son of man, because that Tyre hath said against Jerusalem:
Aha, she is broken that was the gate of the peoples; She is

turned unto me; I shall be filled with her that is laid waste
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
יחזקאל כו, ב.

128 לא נתמלאה צור

התלמוד קורא פסוק זה כחוק בהיסטוריה: כאשר אחת מהן מלאה, האחרת חרבה.

Megillah 6a:16 מגילה ו' א:ט"ז

קסרי וירושלים, אם יאמר לך אדם: חרבו שתיהן — אל תאמן. וישבו שתיהן — אל תאמן. חרבה קסרי וירושלים, חרבה ירושלים וירושלם קסרי — תאמן, שנאמר: "אמלאה החרבה". אם מליאה זו — חרבה זו, אם מליאה זו — חרבה זו.

Caesarea and Jerusalem [are rivals]. If one says to you that both are destroyed, do not believe him; if he says that both are flourishing, do not believe him; if he says that Caesarea is waste and Jerusalem is flourishing, or that Jerusalem is waste and Caesarea is flourishing, you may believe him, as it says, "I shall be filled, she is laid waste" (Ezekiel 26:2); if this one is filled, that one is laid waste, and if that one is filled, this one is laid waste.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Daf Shevui (CCO)
הערת קה"ת
מגילה ו, א. רש"י בראשית כה, כג.

129 לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים

רש"י: שתי האומות לעולם לא יהיו שוות בגדולתן; צור התמלאה רק מחורבנה של ירושלים.

Rashi on Genesis 25:23 רש"י על בראשית כ"ה:כ"ג

ויאמר ה' לה. על ידי שליח; לשם נאמר ברוח הקדש והוא אמר לה (בראשית רבה): שני גוים בבטן. גיים כתיב; אלו אנטונינוס ורבי, שלא פסקו מעל שלחנם לא צנון ולא חזרת לא בימות החמה ולא בימות הגשמים (עבודה זרה י"א): ושני לאמים. אין לאם אלא מלכות: ממעיר יפרדו. מן המעים הם נפרדים זה לרשעו וזה לתמו: מלאם יאמן. לא ישוו בגדלה, כשזה קם זה נופל, וכן הוא אומר אמלאה החרבה (יחזקאל כ"ו), לא נתמלאה צור אלא מחורבנה של ירושלים:

ויאמר ה' לה AND THE ETERNAL SAID UNTO HER through a messenger: it was told to Shem by holy inspiration and he told it to her (Genesis Rabbah 63:7). שני גוים בבטן. שני גוים (NATIONS ARE IN THY WOMB — The word is written an allusion to Antoninus and Rabbi (alted, noble persons (Rabbi Judah the Prince) from whose table neither radish nor lettuce was absent neither in summer nor in winter AND TWO RACES — The word ושני לאמים (Avodah Zarah 11a) ... always denotes a people that has all

Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain) • Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain)

130 ירושלים הוא יראה שלם

הערת קה"ת מפנה Taanit 16a למילים האלה.

Taanit 16a תענית ט"ז א

הערת קה"ת
תוד"ה הר — תענית טז, א. ב"ר נו, טז.

131 יראה שלם

המדרש על השם ירושלים: אברהם קרא למקום "יראה", ושם קרא לו "שלם", וה' צירף את שני השמות. כאן הכוונה היא ל"יראה שלמה".

Bereshit Rabbah 56:10 בראשית רבה נ"ו:י

... קורא אני אותו שלם אברהם אדם צדיק מתרעם אלא הריני קורא אותו ירושלים כמו שקראו שניהם יראה שלם ירושלים ר' ברכיה בשם רבי חלבו אמר עד שהוא שלם עשה לו הקדוש ברוך הוא סוכה והיה מתפלל בתוכה שנאמר (תהלים עו) ויהי בשלם סוכו ומעונתו בציון ומה היה אומר יהי רצון שאראה בבניי ביתי ד"א מלמד שהראה לו הקב"ה בית המקדש חרב ובנוי חרב ובנוי שנא' שם המקום ההוא הי' יראה הרי בנוי היך מה דאת אמר (דברים טו) שלש פעמים בשנה יראה אשר יאמר היום בהר ה' הרי חרב ...

Abraham called the name of that place The L-rd will see, as "it is said to this day: On the mount where the L-rd will be seen" (Genesis 22:14). "Abraham called the name of that place The L-rd will see" - Rabbi Yoḥanan said: He said before Him: 'Master of the universe, when You said to me: "Take you your son, your only one," I had something to argue in response: Yesterday you said: "For it is through Isaac [that descendants will be considered for you]"...' and now ... You say

Daat Bereshit Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

132 ולאום מלאום יאמן

"ולאום מלאום יאמן". הדבר מוסב על הנפש האלקית והנפש הבהמית: כשאחת מלאה, האחרת חרבה.

Genesis 25:23 בראשית כ"ה:כ"ג

ויאמר ה' לה שני גוים בבטן ושני לאמים ממערה יפרדו ולאום מלאום יאמן ורב יעבד צעיר:

And the L-RD said unto her: Two nations are in thy womb, And two peoples shall be separated from thy bowels; And the one people shall be stronger than the other people; And the elder shall serve the younger.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
בראשית כה, כג.

133 וחנינא בני די לו

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).

הערת קה"ת
תענית כד, סע"ב.

134 וחנינא בני די לו בקב חרובין

בת קול אמרה שהעולם מתקיים בזכותו של חנינא, ואילו חנינא בני מסתפק בקב חרובים מערב שבת אחד עד ערב שבת הבא.

Taanit 24b:14 תענית כ"ד ב:י"ד

אמר רב יהודה אמר רב: בכל יום יום פת קול יוצאת ואומרת: כל העולם כולו ניזון בשביל חנינא בני, וחנינא בני דיו בקב חרובים מערב שבת לערב שבת. הנה רגילא דביתיה למיחמא תנונא כל מעלי דשבתא ושדיא אקטרתא

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

135 רבי שמעון בר יוחאי ובנו הסתתרו במערה, ושם התרחש נס: נבראו עבורם עץ חרובים ומעיין מים.

Shabbat 33b:6 שבת ל"ג ב"ו

אזל הוא ובריה, טשו בי מדרשא. כל יומא הנה מתא להו דביתהו ריפתא וכוזא דמא וכוזא. כי תקיף גזירתא אמר לקה לבריה: נשים דעתן קלה עליהן, דילמא מצערי לה ומגליא לן. אזלו טשו במערתא. איתרחיש ניסא איברי להו חרובא וצינא דמא, והו משלחי מנחיהו והו יתבי עד צואריהו בחלא. כולי יומא גרסי. בעידן צלויי לבשי מיפסו ומצלו, והדר משלחי מנחיהו כי היכי דלא ליכלו. איתיבו תריסר שני במערתא. אתא ...

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

136 ע"פ והאיש משתאה לה

המאמר על "והאיש משתאה לה מחריש", שהטקסט מפנה אליו כמבואר במקום אחר.

הערת קה"ת

אוה"ת בראשית-א דף קלא, ב.

137 והאיש משתאה לה מחריש

"והאיש משתאה לה מחריש" — הפסוק של המאמר, שאדמו"ר הזקן מצטט כדי לבאר את "לא ישב אדם שם" במשמעות החיובית.

Genesis 24:21 בראשית כ"ד:א

והאיש משתאה לה מחריש לדעת ההצליח ה' דרכו אס'לא:

And the man looked stedfastly on her; holding his peace, to know whether the L-RD had made his journey prosperous or not.

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

138 לית דין בר נש

הערת קה"ת מציינת את דף הגמרא הזה למילים "זה אינו בן אדם", המשמשות כאן לתיאור מדרגה שמעבר לאדם.

Shabbat 112b:8 שבת קי"ב ב"ח

קרי עליה: לית דין בר אינש. איכא דאמרי: כגון דין בר אינש. אמר רבי זירא אמר רבא בר זימנא: אם ראשונים בני מלאכים — אנו בני אנשים. ואם ראשונים בני אנשים — אנו כחמורים. ולא כחמורו של רבי חנינא בן דוסא ושל רבי פנחס בן יאיר, אלא כשאר חמורים.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

שבת קיב, ב.

139 ויסב אלקים את העם דרך המדבר

"וה' הולך לפניו יומם... לנחותם הדרך" — הפסוק מן הדרוש שהטקסט מצטט בסוף קטע זה.

Exodus 13:18 שמות י"ג:י"ח

ויסב אלקים את העם דרך המדבר ים־סוף וְחַמְשִׁים עָלוּ בְנֵי־יִשְׂרָאֵל מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם:

But G-d led the people about, by the way of the wilderness by the Red Sea; and the children of Israel went up armed out of the land of Egypt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

140 במקום שבע"ת עומדים

"במקום שבעלי תשובה עומדים, צדיקים גמורים אינם עומדים". כאן

תשובה מוכנת במשמעות החיובית של "לא ישב שם אדם".

Berakhot 34b:22-23 ברכות ל"ד ב:כ"ב-כ"ג

ופליגא דרבי אבהו, דאמר רבי אבהו: מקום שבעלי תשובה עומדין — צדיקים גמורים אינם עומדין, שנאמר: "שלוש שלום לרחוק ולקרוב". "לרחוק" ברישא, והדר "לקרוב". ורבי יוחנן אמר לה: מאי "רחוק" — שהיה רחוק מדבר עבירה מעיקרא. ומאי "קרוב" — שהיה קרוב לדבר עבירה, ונתרחק ממנו השתא.

This is at variance with the opinion of R. Abbahu who said : The place which the penitent occupy, the perfectly righteous are unable to occupy ; as it is said, "Peace, peace to him that is far off and to him that is near" — "to him that is far off [from G-d] first, and then "to him that is near." But R. Johanan can reply : What means "To him that is far off"? To him who was far off from transgression from the first ; and ... what

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות לד, ב. וראה הערת כ"ק אדמו"ר בס' המאמרים ה'תש"ט, ע' 183.

פסקה 24

141 כל צמא לכו למים

"הוי כל צמא לכו למים". נקרא כמים דכורין, העונים לצימאונה של מלכות וממתיקים אותו.

Isaiah 55:1 ישעיהו נ"ה:א

הוי כל־צִמָּא לכו לָמִים וְאֲשֶׁר אֵין־לוֹ כֶּסֶף לְכו שִׁבְרוּ וְאָכְלוּ וּלְכוּ שִׁבְרוּ בְּלוּ־כֶסֶף וּבְלוּ מַחִיר יֵין וְחֶלֶב:

Ho, every one that thirsteth, come ye for water, And he that hath no money; Come ye, buy, and eat; Yea, come, buy wine and milk Without money and without price

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ישעיי נה, א.

142 ע"פ וארשתוך לי לעולם

שם נקראת כנסת ישראל, מקור כל הנשמות, "כלה", על שם "כלתה נפשי", שכן היא משתוקקת להידבק במקורה בכל הווייתה. האירוסין שבפסוק הם המענה של ה' לכמהיה זו.

הערת קה"ת

לקמן ח, א.

143 וארשתוך לי לעולם

"וארשתוך לי לעולם" — הפסוק מן המאמר המצוטט בהקשר לחיבוק של תורה ומצוות.

Hosea 2:21 הושע ב':כ"א

וְאַרְשִׁתִּיךָ לִי לְעוֹלָם וְאַרְשִׁתִּיךָ לִי בְצֹדֶק וּבְמִשְׁפָּט וּבְחֶסֶד וּבְרַחֲמִים:

And I will betroth thee unto Me for ever; Yea, I will betroth thee unto Me in righteousness, and in justice, And in lovingkindness, and in compassion

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

144 וישק יעקב לרחל

״וישק יעקב לרחל״ — נקרא כז"א המשפיל את עצמו כדי להשפיע למלכות.

Genesis 29:11 בראשית כ"ט:יא

וַיִּשָּׁק יַעֲקֹב לְרַחֵל וַיִּשָּׂא אֶת־קֻלּוֹ וַיִּבֶךְ׃

And Jacob kissed Rachel, and lifted up his voice, and wept

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

בראשית כט, יא.

145 והאדם ידע

״וידע אדם את חוה אשתו״. דעת במשמעות של חיבור; זו המשמעות שהאדמו"ר הוקן מוצא ב"מועד" וב"נודעתי".

Genesis 4:1 בראשית ד':א

וְהָאָדָם יָדַע אֶת־חוּהָ אִשְׁתּוֹ וַתַּהַר וַתֵּלֶד אֶת־קַיִן וַתֹּאמֶר קָנִיתִי אִישׁ אֶת־ה'

And the man knew Eve his wife; and she conceived and bore Cain, and said: 'I have agotten a man with the help of the 'L-RD

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

146 לאשתאבא בגופא דמלכא

שם מוסבר שחיי העולם הבא הם רק הנאה מ"זיו השכינה", ואילו התשובה והמעשים הטובים בעולם הזה נקראים בוזהר "לאשתאבא בגופא דמלכא"; משום כך ירידת הנשמה היא לצורך עלייה, גם כשהיא מלוכשת בגוף.

הערת קה"ת

ע"ל (ב, סע"א). במדבר. [כ].

פסקה 25

147 והיה לכם לציצית

״והיה לכם לציצית״ — הפסוק המצוטט במאמר בהקשר של רמ"ח האיברים ורמ"ח מצוות עשה.

Numbers 15:39 במדבר ט"ו:ל"ט

וְהָיָה לָכֶם לְצִיצִית וּרְאִיתֶם אֹתוֹ וּזְכַרְתֶּם אֶת־כָּל־מִצְוֹת ה' וַעֲשִׂיתֶם אֹתָם וְלֹא־תִתּוּרוּ אַחֲרָי לְכַבֵּכֶם וְאַחֲרֵי עֵינֵיכֶם אֲשֶׁר־אַתֶּם זֹנִים אַחֲרֵיהֶם׃

And it shall be unto you for a fringe, that ye may look upon it, and remember all the commandments of the L-RD, and do them; and that ye go not about after your own heart and ;your own eyes, after which ye use to go astray

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 26

148 שמושה הוא יסוד אבא

ההערה מפנה לשיחה של הרבי שם על משה כיסוד אבא.

הערת קה"ת

ראה לקוטי שיחות ח"ו ע' 244.

פסקה 27

149 פי קדש שבתפלין

״קדש לי כל בכור״ — פתיחת הפרשה הראשונה הכתובה בתפילין, שאותה

מזהה אדמו"ר הוקן עם בחינת חכמה עילאה.

Exodus 13:2 שמות י"ג:ב'

קִדְּשִׁילִי כָל־בְּכוֹר פֶּטֶר כָּל־רֶחֶם בְּבִנֵי יִשְׂרָאֵל בְּאָדָם וּבְבִהֵמָה לִי הוּא׃

Sanctify unto Me all the first-born, whatsoever opens the' womb among the children of Israel, both of man and of 'beast, it is Mine

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

פסקה 28

150 חתן חות דרגא

מאמר חז"ל שלפיו אדם צריך לרדת מדרגה בבחירת אישה. כאן הוא מתאר את ירידת ה"חתן", ז"א, אל תוך המצוות.

Yevamot 63a יבמות ס"ג א

הערת קה"ת

ראה יבמות סג, א.

151 כיום חתונתו

״כיום חתונתו וכיום שמחת לכו״.

Song of Songs 3:11 שיר השירים ג:יא

צֵאנָה וּרְאִינָה בָנוֹת צִיּוֹן בְּמַלְךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶטְרָה שְׁעִטְרָה־לּוֹ אִמּוֹ בָּיוֹם הַתְּנַתּוֹ וּבְיוֹם שְׁמֻחַת לְבוֹ׃

Go forth, O ye daughters of Zion, And gaze upon king Solomon, Even upon the crown wherewith his mother hath crowned him in the day of his espousals, And in the day of the gladness of his heart

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שה"ש ג, יא.

152 כחשיכה כאורה

״חושך ואור שווים לפניך״. בחינת אבא, שלמעלה מכל הדרגה, ולפניה האור והחושך שווים.

Psalms 139:12 תהילים קל"ט:י"ב

גַּם־חֹשֶׁךְ לֹא־יִחְשֶׁךְ מִפְּנֵי וְלִלְלָה כִּיּוֹם יָאִיר כְּחֹשֶׁיכָה כְּאוֹרָה׃

Even the darkness is not too dark for Thee, But the night shineth as the day; The darkness is even as the light

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

תהלים קלט, יב.

153 בעבור זה עשה ה' לי

״בעבור זה עשה הוי' לי בצאתי ממצרים״ — הפסוק שעליו מבוסס המאמר ״זאת המצה״.

Exodus 13:8 שמות י"ג:ח'

וְהַגַּדְתָּ לְבִנְךָ בַּיּוֹם הַהוּא לֵאמֹר בְּעִבּוֹר זֶה עָשָׂה ה' לִי בְּצֵאתִי מִמִּצְרָיִם׃

And thou shalt tell thy son in that day, saying: It is because of that which the L-RD did for me when I came forth out of Egypt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

154 זו מ"ת

המשנה מפרשת את ״יום חתונתו״ כיום מתן תורה. החתונה היא ירידת ז"א

אל תוך המצוות.

Taanit 26b:6 תענית כ"ו ב"ר

וכן הוא אומר: "צִאֲנָה וְרִאֲנָה בְּנוֹת צִיּוֹן בְּמֶלֶךְ שְׁלֹמֹה בְּעֶטְרָה שְׁעִטְרָה לוֹ אִמּוֹ בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ וּבְיוֹם שְׁמֻחָת לְבוֹי". "בְּיוֹם חֲתֻנָּתוֹ" — זֶה מִתֵּן תּוֹרָה, "וּבְיוֹם שְׁמֻחָת לְבוֹי" — זֶה בְּנֵן בֵּית הַמִּקְדָּשׁ, שִׁכְנָה בְּמִהְרָה בְּיָמֵינוּ.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

הערת קה"ת

תענית כו, ב.

פסקה 29

155 בדיה ואלה המשפטים

המאמר שהטקסט מפנה אליו להרחבה על תפקידו של משה. שם נדרש "כי תקנה עבד עברי" על משה, שמעמיד את המשפטים לפני ישראל וממשיך דעת בכנסת ישראל, ואף כנשמות הנקראות "זרע בהמה".

הערת קה"ת

תו"א שם בתחלתו. ובאוה"ת הגהות על מאמר זה. ובדרך מצותיך מצות עבד עברי.

156 ויקם משה את המשכן

"יומשה הקים את המשכן". משה, יסוד אבא, מעלה את מלכות באמצעות המשכת ז"א לתוכה.

Exodus 40:18 שמות מ':י"ח

וַיִּקָּם מֹשֶׁה אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּתֵּן אֶת־אֲדָנָיו וַיִּשֶׂם אֶת־קַרְשָׁיו וַיִּתֵּן אֶת־בְּרִיחָיו וַיִּקָּם אֶת־עַמּוּדָיו:

And Moses reared up the tabernacle, and laid its sockets, and set up the boards thereof, and put in the bars thereof, and reared up its pillars

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

שמות מ, יח.

157 ויקם משה את המשכן

אחד הקטעים בוהר על פרשת פקודי שהמאמר מצטט בעניין הקמת המשכן בידי משה.

Zohar, Pekudei 39:344-40:353 ספר הזהר, פקודי ל"ט:שמ"ד-מ:שנ"ג
When they brought the tabernacle to Moses, they brought it in all its parts, each part to be fitted in its place, and all the parts to be joined together to form a whole. For when they attempted to do so themselves, they did not succeed; so they brought it to Moses, who straightway succeeded in joining the parts together, putting each in its place. So we read, "and Moses reared up the tabernacle", and also, "the tabernacle was reared up".

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

158 ויקם משה את המשכן

קטע נוסף בוהר על פקודי שהמאמר מצטט באותו עניין.

Zohar, Pekudei 40:380-390 ספר הזהר, פקודי מ:ש"פ-ש"צ

AND MOSES REARED UP THE TABERNACLE, AND LAID ITS SOCKETS. At the time when these pillars and supports were put into their places, the pillars and supports of the evil side were loosened and swept away from their places.

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

159 ויקם משה את המשכן

קטע נוסף בוהר על פקודי שהמאמר מצטט באותו עניין.

Zohar, Pekudei 40:400-42:409 ספר הזהר, פקודי מ:ת-מ"ב:ת"ט

For all that, seeing that the work was accomplished by and under his direction, it was as though he himself had done it. Moreover, it is the finishing of a work which is the decisive factor, and therefore we read: "And Moses reared up the tabernacle"; all those wise-hearted men attempted to rear it 'up but could not, the honour being left for Moses

The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

160 כמה חכמים היו שם

חכמים רבים באו אל משה ולא יכלו להקים את המשכן, ועל כך אמר שלמה: "נשים רבות פעלו בגבורה, אך את עולה על כולן" — משה היה נעלה מכולם.

Shemot Rabbah 52:4 שמות רבה נ"ב:ד'

כמה חכמים היו שם, ובאו להם אצל משה ולא היו יכולין להקימו?! אלא אמר שלמה (משלי לא): רבות בנות עשו חיל ואת עלית על כלנה, שמשוה היה מעולה מכולם. ואת עלית על כולנה. למה? שעשו את המשכן ולא היו יודעין ליישבו. מה עשה? נטלו כל אחד ואחד מלאכתו, ובאו להם אצל משה ואומרים: הרי קרשים, הרי בריחין. כיון שראה משה אותם, מיד שרתה עליו רוח"ק, והקימו. ולא תאמר משה העמידו, אלא המשכן נעשו בו נסים ועמד מעצמו, שנאמר: הוקם המשכן. ואם תמה את על זה, הרי שלמה, כשכנה בית המקדש ...

There were numerous wise men there, and they came to Moses, but they were unable to erect it. As Solomon said: "Many daughters have performed valiantly, but you have surpassed [alit] them all" (Proverbs 31:29); as Moses was the most excellent [meuleh] of them all. "But you have surpassed them all." Why? Because they crafted the Tabernacle but were unable to put it together. What did they do? Each and every one took [the product of] his labor and they came ... to Moses. They said: 'Here are the boards, here

Daat Shemot Rabbah (Public Domain) • The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY)

161 ואת עלית על כלנה

"נשים רבות פעלו בגבורה, אך את עולה על כולן" — המדרש מיישם זאת על הקמת המשכן בידי משה.

Proverbs 31:29 משלי ל"א:כ"ט

רְבוֹת בָּנוֹת עָשׂוּ חֵיל וְאֵת עֲלִית עַל־כָּל־נָה:

Many daughters have done valiantly, But thou excellest' .them all

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

162 להקים את המשכן

"ביום שבו סיים משה להקים את המשכן" — הפסוק שהמדרש דורש.

Numbers 7:1 במדבר ז:א'

וַיְהִי בְּיוֹם כָּלוֹת מֹשֶׁה לְהִקָּם אֶת־הַמִּשְׁכָּן וַיִּמָּשַׁח אֹתוֹ וַיִּקְדֹּשׁ אֹתוֹ וְאֵת כָּל־כֵּלָיו וְאֵת־הַמִּזְבֵּחַ וְאֵת־כָּל־כֵּלָיו וַיִּמָּשְׁחֵם וַיִּקְדֹּשׁ אֹתָם:

And it came to pass on the day that Moses had made an end of setting up the tabernacle, and had anointed it and sancti-

fied it, and all the furniture thereof, and the altar and all the
;vessels thereof, and had anointed them and sanctified them
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

163 להקים את המשכן ומי עלה לשמים

המדרש פותח את הדיון ב"להקים את המשכן" בפסוק "מי עלה לשמים
וירד?", שלפי פירוש אחד מתייחס למשה, שעלה אל ה'.

Bamidbar Rabbah 12:11 במדבר רבה י"ב:יא

164 ומי עלה לשמים כו' מי הקים

"מי עלה לשמים וירד... מי כונן את כל קצות הארץ?" המדרש דורש זאת
על משה.

Proverbs 30:4 משלי ל"ד

מי עלה שמים וירד מי אסף רוח בחפניו מי צרר מים בשמלה מי הקים
כלי אפסי ארץ מה שמו ומה שם קנו כי תדע:

Who hath ascended up into heaven, and descended? Who
hath gathered the wind in his fists? Who hath bound the wa-
ters in his garment? Who hath established all the ends of the
earth? What is his name, and what is his son's name, if thou
?knowest

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

165 דרום אין בו ישוב כ"כ

שם מוסבר שהדרום הוא חסד והצפון הוא גבורה; מכיוון שחסד וגבורה
כלולים זה בזה, הדרום, שהוא חסד, כולל גבורה — את החום העז שבה —
ומשום כך הוא מיושב מעט.

הערת קה"ת

ראה לעיל פ' תזריע יט, ד.

פסוקה 30

166 שאו את ראש בניי למשפחותם

"שאו את ראש כל עדת בני ישראל, למשפחותם, לבית אבותם...
לגולגולותם". ציווי המפקד נקרא כסדרה של עליות.

Numbers 1:2 במדבר א':ב

שאו את ראש כל עדת בני ישראל למשפחתם לבית אבתם במספר
שמות כל יזכר לגלגלתם:

Take ye the sum of all the congregation of the children of
Israel, by their families, by their fathers'houses, according
;to the number of names, every male, by their polls

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

167 ביקר תפארת גדולת

"כבוד זיו גדולתי", ביטוי שהושאל להתבוננות בגדולתו של אין סוף,
המעוררת רחמים מצד תפארת.

Esther 1:4 אסתר א':ד

בהראתו את עשר כבוד מלכותו ואת יקר תפארת גדולתו ימים רבים
שמונים ומאת יום:

when he showed the riches of his glorious kingdom and the
honour of his excellent majesty, many days, even a hundred
.and fourscore days

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

168 עמ"ש... בד"ה ונטעתם כל עץ מאכל

המאמר על "ונטעתם כל עץ מאכל" מתחיל באותו עמוד; בהמשך הוא עוסק
בשלישי התפארת: בשנה הרביעית מלכות מקבלת משני השלישים
התחתונים של התפארת, עד החזה, ובשנה החמישית גם מהשליש העליון.

הערת קה"ת

לעיל שם כט, א ואילך.

169 ונטעתם כל עץ מאכל

"ונטעתם כל עץ מאכל", הפסוק מן המאמר בלקוטי תורה המצוטט בקשר
לשלושת השלישים של תפארת.

Leviticus 19:23 ויקרא י"ט:כג

וכי־תבאו אל־הארץ ונטעתם כל־עץ מאכל וערלתם ערלתו את־פריו
שלוש שנים יהיה לכם ערלים לא יאכל:

And when ye shall come into the land, and shall have plant-
ed all manner of trees for food, then ye shall count the fruit
thereof as forbidden; three years shall it be as forbidden
.unto you; it shall not be eaten

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

170 בביאור ע"פ צאינה וראינה

שם, בציטוט מהאריז"ל ומאידרא רבא (136b), "אדם" חל על ז"א רק מן
האף ולמטה, ואילו המצח שייך לבחינת "כי לא אדם הוא"; עשר הספירות
שבשלושת הקווים יוצרות את דמות האדם, ואילו הכתר למעלה מכל
חלוקה.

הערת קה"ת

לקרית שה"ש כג, ג ואילך.

171 בארץ לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם

"בארץ אשר לא עבר בה איש ולא ישב אדם שם", נקרא כמצח של ז"א, מעל
למדרגת "אדם".

Jeremiah 2:6 ירמיהו ב':ו

ולא אמרו איה ה' המעלה אותנו מארץ מצרים המוליך אותנו במדבר
בארץ ערבה ושוחה בארץ ציה וצלמות בארץ לא־עבר בה איש ולא־ישב
אדם שם:

Neither said they: 'Where is the L-RD that brought us up Out
of the land of Egypt; that led us through the wilderness,
through a land of deserts and of pits, through a land of
drought and of the shadow of death, through a land that no
'?man passed through, and where no man dwelt

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

172 כי לא אדם הוא

"כי לא איש אל ויכזב". המדרגה שמעל לדמות אדם, שאינה נתונה לשינוי.

I Samuel 15:29 שמואל א ט"ו:כט

וגם נצח ישראל לא ישקר ולא ינחם כי לא אדם הוא להנחם:

And also the Glory of Israel will not lie nor repent; for He is
'not a man, that He should repent

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

ש"א טו, כט.

173 כי לא אדם הוא

אדרא רבא, שהטקסט מצטט בעניין המצח כמדבר של "כי לא איש".
Zohar, Idra Rabba 28:199-29:209 ספר הזהר, האדרא רבא
כ"ח:קצ"ט-כ"ט:ר"ט

174 וכמבואר באדרא

שם מובא הקטע מהאידרא: המצח שייך לבחינה של "כי לא אדם הוא".
הערת קה"ת
נעתק בלקו"ת שה"ש כג, ג.

175 לא שנית

"כי אני הוי לא שנית". חוסר השינוי של המדרגה שמעל ל"אדם".
Malachi 3:6 מלאכי ג':
כי אני ה' לא שנית ואתם בני יעקב לא כליתם:
For I the L-RD change not; and ye, O sons of Jacob, are not consumed.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
מלאכי ג, ו.

176 מנוחה לחיי העולמים

מזמור השבת הוא לעתיד לבוא, "יום שכולו שבת ומנוחה לחיי העולמים".
Mishnah Tamid 7:4 משנה תמיד ז':
... בשש היו אומרים (שם צג), ה' מלך גאות לבש וגו'. בשבת היו
אומרים (שם צב), מזמור שיר ליום השבת, מזמור שיר לעתיד לבא,
ליום שכלו שבת מנוחה לחיי העולמים:
The following are the psalms that were chanted in the Temple. 1) On the first day they used to say, "The earth is the L-rd's and the fullness thereof, the world and they that dwell therein" (Psalms 24). 2) On the second day they used to say: "Great is the L-rd and highly to be praised, in the city of our G-d. His holy mountain" (Psalms 48). 3) On the third day they used to say: "G-d stands in the congregation of G-d, in ... the midst of the judges he
Torat Emet 357 (Public Domain) • Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY)

177 אי באהל מועד אמאי במדבר סיני

הזהר על במדבר שואל מדוע הפסוק מציין את שני המקומות, ומשיב:
"אחד כנגד התורה ואחד כנגד המשכן". אדמו"ר הזקן מיישב זאת עם פירושו שלו.
Zohar, Bamidbar 1:7-17 ספר הזהר, במדבר א':ז-י"ז
Their forces were thus enumerated and noted, excepting some who did not enter into the count. Therefore it is written that "the L-rd spake unto Moses in the wilderness of Sinai, in the tent of meeting the two corresponding one to the Torah and the other to the Tabernacle
The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain)

178 מי זאת עולה

"מי זאת העולה מן המדבר, נשענת על דודה?" הפסוק מובא בהקשר של מדבר סיני כעלייה מלמטה.
Song of Songs 8:5 שיר השירים ח':
מי זאת עלה מן המדבר מתרפקת על דודה תחת התפוח עוררתיה שמה
חבלתה אמה שמה חבלה ילדתה:

Who is this that cometh up from the wilderness, Leaning upon her beloved? Under the apple-tree I awakened thee; There thy mother was in travail with thee; There was she in travail and brought thee forth.
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
שה"ש ח, ה.

179 וממדבר מתנה

"וממדבר מתנה" — שם של מקום שמשמעותו גם "מתנה". הפסוק מתפרש כמתייחס למדבר העליון, מקור התורה.
Numbers 21:18 במדבר כ"א:י"ח
באר תפרוה שרים פרוה נדיבי העם במחקק במשענתם וממדבר מתנה:
The well, which the princes digged, Which the nobles of the people delved, With the sceptre, and with their staves. And
;from the wilderness to Mattanah
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
במדבר כא, יח.

180 בכל מאדך

"ואהבת את הוי' אלקיך ... בכל מאודך" — האהבה שאין לה גבול, הקשורה לכתר של מלכות.
Deuteronomy 6:5 דברים ו':ה'
ואהבת את ה' אלקיך בכל לבבך ובכל נפשך ובכל מאדך:
And thou shalt love the L-RD thy G-d with all thy heart, and with all thy soul, and with all thy might
Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)
הערת קה"ת
דברים ו, ה.

181 ונעוץ סופן

המראה מקום של קה"ת למילים האלה (ההערה למטה).
הערת קה"ת
סי"ב פ"א, מ"ז.

182 ונעוץ סופן

על עשר הספירות נאמר: "סופן נעוץ בתחילתן". הנקודה התחתונה ביותר, כתר של מלכות, קשורה לעלייה ביותר.
Sefer Yetzirah 1:7 ספר יצירה א':ז'
עשר ספירות בלי מה נעוץ סופן בתחלתן ותחלתן בסופן כשלהבת קשורה בגחלת שאדון יחיד ואין לו שני ולפני אחד מה אתה סופן:
The decade of existence out of nothing has its end linked to its beginning and its beginning linked to its end, just as the flame is wedded to the live coal; because the L-rd is one and there is not a second one, and before one what wilt thou
?count
Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain) • Sefer Yetzirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain)

183 מצחא הוא גילוייא דבחי גלגלתא

האידרא רבא: "מצח הגולגולת, רצון הרצונות". הדברים מובאים כדי ללמד שהמצח הוא גילוי הגולגולת.

Zohar, Idra Rabba 6:25-7:37 ספר הזהר, האדרא רבא ו"כ"ה-ז"ל"ז

184 מצחא הוא גילוייא דבחי גלגלתא

האידרא זוטא, שהטקסט מביא כמקור לאותה נקודה בדבר המצח והגולגולת.

Zohar, Idra Zuta 10:49-14:58 ספר הזהר, האדרא זוטא ו"מ"ט-י"ד:נ"ח

185 ואחי שעשועים

"ואחיה אצלו אמן, והייתי שעשועים יום יום". פנימיות התורה, הנעלית מן המדבר העליון.

Proverbs 8:30 משלי ח':ל'

וְאָהִיָּה אֶצְלוֹ אֲמוֹן וְאָהִיָּה שְׁעֵשׂוּעִים יוֹם יוֹם מִשְׁחָקָת לִפְנֵי בְּכָל־עֵת:
Then I was by Him, as a nursing; And I was daily all delight,
Playing always before Him

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

משלי ח, ל.

186 ע"פ ואחי אצלו אמן

שם מוסבר ש"אומן" הוא ההזנה של דעת והשגה, ואחריה בא התענוג (שעשועים); דוד נענש על שכניה את דברי התורה "ומירות", כמו מנגינה שחוזרים עליה בשל מתיקותה.

הערת קה"ת

לקמן יח, א.

187 דוד ומירות קרית להו

תוכחת ה' לדוד על שכניה את דברי התורה "שירים". המאמר המצוטט משתמש בכך כדי להבחין בין "הפנים" ו"האחור" של התורה.

Sotah 35a:21-22 סוטה ל"ה א:כ"א-כ"ב

דַּרְשׁ רַבָּא: מִפְּנֵי מַה נֶּעְנַשׁ דָּוִד — מִפְּנֵי שֶׁקָּרָא לְדַבְּרֵי תוֹרָה "זְמִירוֹת", שֶׁנֶּאֱמַר: "זְמִירוֹת הָיוּ לִי חֻקִּים בְּבֵית מְגוּרֵי". אָמַר לוֹ הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא: דַּבְּרֵי תוֹרָה שֶׁכְּתוּב בָּהֶן "הַתְּעִיף עֵינַי בּוֹ וְאִינְנוּ", אֵתָּה קוֹרָא אוֹתָן זְמִירוֹת?! הֲרִינִי מִכְשִׁילָהּ בְּדַבֵּר שֶׁאֶפִּילוֹ תִּינּוּקוֹת שֶׁל בֵּית רַכָּן יוֹדְעִין אוֹתוֹ, דְּכַתִּיב: "וְלִבִּנִי קָהָת לֹא נָתַן כִּי עֲבַדְתָּ הַקֹּדֶשׁ וְגו'", וְאִיֵּהוּ אֵתִיָּה בַּעֲגָלְתָּא.

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC)

פסקה 31

188 בפי שלח ע"פ אני ה'

המאמר שואל מדוע נאמר "אני הוי' אלקיכם" פעמיים, ומסביר שהנשמות היו קיימות לפני הבריאה במחשבתו של ה', וירדו אל הגוף ואל הנפש הכהמית באמצעות הדיבור האלוקי — ירידה לשם עלייה.

הערת קה"ת

לקמן מח, ב ואילך.

189 בשעה שישראל אומרים איש"ר

כאשר ישראל נכנסים לבתי הכנסת ולבתי המדרש ועונים: "יהא שמו הגדול מבורך", הקדוש ברוך הוא מנענע בראשו.

Berakhot 3a:14 ברכות ג' א:י"ד

... חֲזִיךְ וְחַיֵּי רַאשֶׁךְ, לֹא שָׁעָה זֹו בְּלִבְד אֹמְרָת כֶּךָ, אֲלֹא בְּכָל יוֹם וְיוֹם, שְׁלֹשׁ פַּעַמִּים אֹמְרָת כֶּךָ. וְלֹא זֹו בְּלִבְד אֲלֹא, בְּשָׁעָה שִׁישְׂרָאֵל נִכְנָסִין לְבֵתִי כְּנִסְיוֹת וּלְבֵתִי מְדַרְשׁוֹת וְעוֹנִין "יְיָהּ שְׁמִיהַּ הַגָּדוֹל מְבוֹרָךְ", הַקְדוּשׁ בְּרוּךְ הוּא מְנַעֵנֵעַ רֹאשׁוֹ, וְאוֹמֵר: אֲשֶׁרִי הַמֶּלֶךְ שֶׁמְקַלְסִין אוֹתוֹ בְּבֵיתוֹ כֶּךָ, מַה לוֹ לֹאֲב שֶׁהִגְלָה אֶת בְּנָיו, וְאוֹיֵ לָהֶם לְבָנִים שֶׁגָּלוּ מֵעַל שׁוּלְחַן אֲבִיהֶם.

Then he said to me, "My son, what sound didst thou hear in that ruin ?" I answered, "I heard a Bat Kol moaning like a dove, crying, 'Alas for My children for whose iniquities I destroyed My house, burnt My Temple, and exiled them among the nations !' " He said to me, "By thy life and the life of thy head, not only at this hour does it so cry, but thrice daily it exclaims thus. Moreover, whenever the Children of ... Israel enter their Synagogues and Houses of

William Davidson, Vocalized Aramaic (CC-BY-NC) • Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain)

הערת קה"ת

ברכות ג, א.

190 וממדבר מתנה

"וממדבר מתנה" — קראו זאת כמתנה שבאה מן המדבר העליון.

Numbers 21:18 במדבר כ"א:י"ח

בְּאֵר חֲפְרוּהָ שָׂרִים כְּרוּהָ נְדִיבֵי הָעָם בְּמַחֲקָהּ בְּמִשְׁעָנָתָם וּמִמְדְּבַר מִתְּנָה:

The well, which the princes digged, Which the nobles of the people delved, With the sceptre, and with their staves. And ;from the wilderness to Mattanah

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

191 עבודת מתנה

"עבודת מתנה אתן את כהונתכם". עבודת הכהונה היא מתנה מלמעלה.

Numbers 18:7 במדבר י"ח:ז

וְאַתָּה וּבְנֶיךָ אִתָּךְ תִּשְׁמְרוּ אֶת־קִדְּוַתְכֶם לְכָל־דַּבָּר הַמְּזַכֵּחַ וְלִמְלִית לְפָרֶכֶת וְעֲבַדְתֶּם עֲבַדַּת מִתְּנָה אֶתֶּן אֶת־קִדְּוַתְכֶם וְהָיָה הַקֶּרֶב יוֹמֵת:

And thou and thy sons with thee shall keep your priesthood in everything that pertaineth to the altar, and to that within the veil; and ye shall serve; I give you the priesthood as a service of gift; and the common man that draweth nigh shall '.be put to death

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

הערת קה"ת

במדבר יח, ז.

192 פתחי לי

"אני ישנה ולבי ער... פתחי לי" — הפסוק מן המאמר המצוטט בקשר להתעוררות מלמטה, שנענית מלמעלה.

Song of Songs 5:2 שיר השירים ה':ב'

אֲנִי יִשְׁנָה וְלִבִּי עֵר קוֹל דּוֹדִי דּוֹפֵק פֶּתַח־לִי אֲחֹתִי רַעִיִתִי יוֹנֵתִי תַמְתִּי שְׂרָאשִׁי נִמְלֵא־טָל קִנְצוֹתִי רְסִיסֵי לִלְלָה:

I sleep, but my heart waketh; Hark! my beloved knocketh: 'Open to me, my sister, my love, my dove, my undefiled; For

my head is filled with dew, My locks with the drops of the
'night

Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA) • JPS 1917 (Public Domain)

על המהדורה

המהדורה הזאת כוללת לשון המאמר, התרגום לעברית של ימינו, הביאורים שלנו וההערות.

The Hebrew text of Likkutei Torah: © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted.

התרגום שלנו לעברית של ימינו, מתוך התרגום האנגלי שלנו מלשון הקודש, בלי הערות קה"ת: CC BY 4.0.

הביאורים שלנו, עם הסקירה, השאלות והעמוד לילדים: CC BY-NC 4.0.

The notes: Kehot's marei mekomos ("Sources and References", including the Rebbe's notes) © Kehot Publication Society, via Sefaria, CC BY-NC 4.0; formatting adapted; our notes on them: CC BY-NC 4.0.

Sefaria: Miqra according to the Masorah (CC-BY-SA); The Holy Scriptures: A New Translation (JPS 1917) דרך (Public Domain); Wikisource Talmud Bavli (CC-BY-SA); Sefer Etz Chaim (Public Domain); William Davidson Edition - Vocalized Aramaic (CC-BY-NC); The Zohar; London, Soncino Press, 1933 (Public Domain); Daat Shemot Rabbah (Public Domain); The Sefaria Midrash Rabbah, 2022 (CC-BY); Pri Etz Chaim (Public Domain); Kehot Publication Society (CC-BY-NC); Tractate Berakot by A. Cohen, Cambridge University Press, 1921 (Public Domain); Mikraot Gedolot (Public Domain); Torat Emet 357 (Public Domain); Mishnah Yomit by Dr. Joshua Kulp (CC-BY); Daf Shevui (CC0); Pentateuch with Rashi's commentary by M. Rosenbaum and A.M. Silbermann, 1929-1934 (Public Domain); Daat Bereshit Rabbah (Public Domain); Sefer Yetzirah, Warsaw 1884 (Public Domain); Sefer Yezirah, trans. by Isidor Kalisch. New York, 1877 (Public Domain).

המהדורה כולה: CC BY-NC 4.0. מותר להעתיק, להדפיס ולהפיץ בחינם, בציון Kehot Publication Society ו־likuteitorah.com; אסור למכור. [/https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/](https://creativecommons.org/licenses/by-nc/4.0/)

התרגום לעברית נעשה מהמהדורה האנגלית של likuteitorah.com בעזרת בינה מלאכותית (openai/gpt-6-luna-pro:batch), כשלשון המאמר לצדו לבדיקה. עדיין לא עבר עריכה אנושית. כל דבר חשוב יש לבדוק מול לשון המאמר.

הרבי ביקש ללמוד את מאמרי פרשת השבוע, «הפרשה החסידית», באותו שבוע, מחולקים לשבעת ימיו (Sichah of Shabbos Parshas Vayakhel 5725). למה ללמוד, וברכות הרבי: [/likuteitorah.com/about/the-chassidische-parsha/](https://likuteitorah.com/about/the-chassidische-parsha/) (Toras Menachem vol. 42, pp. 306-309).

מיזם חינוכי ולא מסחרי. אין כאן מכירה. אין שיוך לקה"ת, ל־Sefaria או לספריית ליובאוויטש. © likuteitorah.com

מתוך [/likuteitorah.com/he/likutei-torah/bamidbar/5/](https://likuteitorah.com/he/likutei-torah/bamidbar/5/)

מוקדש לכבוד

מוקדש לכבוד הגאון המקובל רבי לוי יצחק שניאורסאהן זצ"ל

אבי הרבי, רבי לוי יצחק